

KRAJOWY REJESTR SĄDOWY I POSTĘPOWANIE REJESTROWE

redakcja Aneta Komenda

Adam Jaworski, Aneta Komenda

BIBLIOTEKA SĄDOWA

KRAJOWY REJESTR SĄDOWY I POSTĘPOWANIE REJESTROWE

redakcja Aneta Komenda

Adam Jaworski, Aneta Komenda

BIBLIOTEKA SĄDOWA

Stan prawny na 9 kwietnia 2021 r.

Recenzent
Dr hab. Anna Hrycaj

Wydawca
Małgorzata Stańczak

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
Katarzyna Kruś

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne rozdziały napisali:
Adam Jaworski – rozdz.: 1–3
Aneta Komenda – rozdz.: 4–8, 10, 12
Adam Jaworski, Aneta Komenda – rozdz.: 9, 11

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8223-534-0

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	17
Nota od Wydawcy i Redaktora.....	25
Słowo wstępne.....	27
Rozdział 1	
Krajowy Rejestr Sądowy jako rejestr publiczny (art. 1–2)	29
1. Wprowadzenie	29
1.1. Geneza Krajowego Rejestru Sądowego	29
1.2. Rejestry podmiotowe w niektórych państwach członkowskich UE (wzmianka).....	35
2. Nazwa „Krajowy Rejestr Sądowy” (art. 1–2)	38
3. Funkcje Krajowego Rejestru Sądowego.....	42
4. Rozwój Krajowego Rejestru Sądowego – najważniejsze zmiany legislacyjne.....	47
5. KRS jako część systemu integracji rejestrów (BRIS)	49
5.1. Podstawy prawne i funkcje systemu BRIS.....	49
5.2. Automatyczna wymiana danych w ramach BRIS (art. 21d, art. 38 pkt 14 lit. e)	53
5.3. Działania sądu rejestrowego po uzyskaniu informacji z BRIS	56
5.3.1. Czynności sądu rejestrowego wobec oddziału w razie wykreślenia przedsiębiorcy zagranicznego.....	57
5.3.2. Czynności sądu rejestrowego w przypadku otrzymania informacji o transgranicznym połączeniu.....	59
5.4. Obowiązki Centralnej Informacji w zakresie BRIS	59
6. Obowiązki publikacyjne i informacyjne.....	62
6.1. Obowiązek złożenia wniosku o wpis do rejestru (art. 22, 47, 53a).....	63
6.1.1. Relacja między art. 22 a art. 47 oraz art. 53a ustawy o KRS	64
6.1.2. Podstawy prawne obowiązku składania wniosku o wpis do rejestru oraz zmianę danych	65
6.1.3. Wniosek o wpis strony internetowej oraz poczty elektronicznej	66

6.1.4. Termin złożenia wniosku	69
6.2. Ogłaszanie dokumentów w innych językach urzędowych Unii Europejskiej	72
6.3. Obowiązki informacyjne podmiotów wpisanych do KRS (art. 34)	77
7. Uwagi końcowe	81

Rozdział 2

Podmioty podlegające wpisowi do KRS (art. 3, 36, 49, 55 i 56; załącznik nr 3 do rozporządzenia w sprawie szczegółowej treści wpisów)	83
1. Wprowadzenie (art. 3)	83
2. Podmioty podlegające wpisowi do rejestru przedsiębiorców (art. 36 i 50).	85
2.1. Przedsiębiorca w rozumieniu ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym a pojęcie przedsiębiorcy w systemie prawnym	85
2.2. Rodzaje podmiotów podlegających wpisowi do rejestru przedsiębiorców	88
2.3. „Podwójny” wpis do rejestru stowarzyszeń i rejestru przedsiębiorców	91
2.4. Przedsiębiorcy, co do których uchylono obowiązek wpisu do rejestru przedsiębiorców	93
3. Podmioty podlegające wpisowi do rejestru stowarzyszeń (art. 49, 49a; załącznik nr 3 do rozporządzenia w sprawie szczegółowej treści wpisów)	95
3.1. Uwagi wstępne (art. 49)	95
3.2. Rodzaje podmiotów podlegających wpisowi do rejestru stowarzyszeń	97
4. Podmioty podlegające wpisowi do rejestru dłużników niewypłacalnych..	104
4.1. Uwagi wstępne	104
4.2. Osoby podlegające wpisowi do RDN (stan prawny do 1.07.2021 r.) oraz KRZ	106

Rozdział 3

Struktura Krajowego Rejestru Sądowego (art. 1, 35–46, 47–53, 57, 59–60)....	111
1. Wprowadzenie (art. 1, 35, 35a, rozporządzenie w sprawie szczegółowej treści wpisów)	111
1.1. KRS jako rejestr zestrukturyzowany	111
1.2. Sposób wpisywania danych dotyczących osób fizycznych i prawnych oraz adresów (art. 35)	113
1.3. Dane identyfikujące osobę fizyczną – uwagi szczegółowe	115
1.4. Ujawnianie danych osób fizycznych a ochrona danych osobowych (art. 3a ust. 3, art. 35; RODO)	117
2. Dane podlegające wpisowi w poszczególnych działach rejestru przedsiębiorców (art. 37–46)	123
2.1. Dział 1 rejestru (art. 38)	123
2.1.1. Dane dotyczące każdego podmiotu	125

2.1.2. Dane dotyczące poszczególnych rodzajów podmiotów	145
2.1.3. Wpisy na wniosek i z urzędu.....	157
2.2. Dział 2 rejestru (art. 39).....	159
2.2.1. Reprezentacja i nadzór – analiza pojęć.....	161
2.2.2. Sposób reprezentacji podmiotów wpisanych do rejestru przedsiębiorców – wybrane problemy praktyczne	170
2.2.3. Członkowie organu oraz wspólnicy uprawnieni do reprezentacji (art. 39 pkt 1).....	185
2.2.4. Organy nadzoru (art. 39 pkt 2)	198
2.2.5. Prokurent (art. 39 pkt 3)	201
2.2.6. Pełnomocnicy spółdzielni, przedsiębiorstwa państwowego lub instytutu badawczego (art. 39 pkt 3a).....	216
2.2.7. Osoby uprawnione do reprezentacji przedsiębiorcy zagranicznego (art. 39 pkt 4).....	220
2.2.8. Osoby reprezentujące niektóre podmioty transgraniczne (art. 39 pkt 1a, art. 39 pkt 6–7).....	221
2.2.9. Wpisy na wniosek i z urzędu.....	223
2.3. Dział 3 rejestru (art. 40).....	224
2.3.1. Przedmiot działalności	225
2.3.2. Wzmianki dotyczące sprawozdań finansowych i innych dokumentów.....	239
2.3.3. Wpisy na wniosek, automatyczne i z urzędu	263
2.4. Dział 4 rejestru (art. 41–42, 46).....	266
2.4.1. Uwagi wstępne	266
2.4.2. Wpisy dotyczące zaległości płatniczych podmiotu (art. 41 pkt 1–3, art. 41a).....	268
2.4.3. Wpisy związane z postępowaniem upadłościowym i restrukturyzacyjnym (art. 41 pkt 4)	290
2.4.4. Wpisy dotyczące bezskuteczności egzekucji (art. 41 pkt 5, w brzmieniu obowiązującym do wejścia w życie nowelizacji z 26.01.2018 r.)	298
2.4.5. Szczególne regulacje materialnoprawne i procesowe.....	299
2.4.6. Sposób dokonywania wpisów w dziale 4.....	308
2.4.7. Uwagi końcowe	314
2.5. Dział 5 rejestru.....	316
2.5.1. Podstawy prawne ustanowienia kuratora	317
2.5.2. Dane podlegające ujawnieniu w dziale 5 rejestru	324
2.5.3. Sposób dokonywania wpisów w dziale 5.....	327
2.6. Dział 6 rejestru (art. 44).....	329
2.6.1. Charakterystyka danych podlegających wpisowi do działu 6 rejestru.....	329
2.6.2. Zdarzenia zmierzające do zakończenia działalności podmiotu.	332

2.6.3. Wpisy dotyczące postępowań upadłościowych i restrukturyzacyjnych (art. 44 ust. 1 pkt 5)	382
2.6.4. Pozostałe ograniczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej	389
2.6.5. Zawieszenie działalności gospodarczej (art. 44 ust. 1 pkt 4a, art. 20c, 20d, 22a)	394
2.6.6. Wpisy z urzędu i na wniosek	404
3. Odmienności w zakresie rejestru stowarzyszeń	405
3.1. Uwagi wstępne (art. 49)	405
3.2. Wpisy dotyczące stowarzyszeń i innych organizacji pozarządowych (art. 52)	407
3.3. Wpisy dotyczące samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej (art. 53)	416
4. Wpisy do rejestru dłużników niewypłacalnych	418
4.1. Dane podlegające wpisowi do RDN	419
4.2. Wykreślenie wpisów z RDN (art. 59)	423
4.2.1. Podstawy wykreślenia wpisu z RDN z urzędu lub na wniosek (art. 59)	424
4.2.2. Wykreślenie na skutek upływu czasu (art. 60)	431
4.2.3. Wpisy do RDN a zasada jawności rejestru (art. 58, 59 ust. 3, art. 60 ust. 1 zdanie drugie, art. 10 ust. 3)	432

Rozdział 4

Zasada jawności rejestru	435
1. Jawność formalna	435
1.1. Jawność danych ujawnianych w rejestrze (art. 4 ust. 3, 4, 4a, 4aa, 4b, art. 8)	436
1.2. Jawność danych w aspekcie europejskim (art. 4, 8, 8a)	439
1.2.1. Elektroniczny katalog dokumentów spółek (EKDS)	440
1.2.2. System integracji rejestrów – BRIS (art. 4a pkt 1, 2, 3, art. 20 ust. 1h, art. 21d)	448
1.3. Akta rejestrowe podmiotu (art. 9)	452
1.4. Elektroniczne akta rejestrowe (art. 9 w brzmieniu obowiązującym od dnia wejścia w życie nowelizacji z 26.01.2018 r.)	465
1.5. Jawność akt rejestrowych (art. 10)	473
1.6. Jawność elektronicznych akt rejestrowych (art. 10 w brzmieniu od dnia wejścia w życie nowelizacji z 26.01.2018 r.)	475
1.7. Publikacja wpisów (art. 13, 42, 49 ust. 2, art. 50, 58)	480
2. Jawność materialna w ujęciu pozytywnym (art. 15–16)	483
3. Jawność materialna w ujęciu negatywnym (art. 14)	490
4. Domniemanie prawdziwości wpisu (art. 17, 42)	493
5. Przepisy art. 14–17 ustawy o KRS a aktualne brzmienie art. 39 k.c.	503

6. Odpowiedzialność odszkodowawcza (art. 18).....	505
---	-----

Rozdział 5

Nieusuwalność danych z rejestru i wyjątki od tej zasady (art. 12)	511
1. Zasada nieusuwalności wpisów (art. 12 ust. 1)	511
2. Sprostowanie wpisu (art. 12 ust. 2)	513
3. Wykreślenie z rejestru danych niedopuszczalnych (art. 12 ust. 3).....	515
4. Postępowanie na podstawie art. 12 ust. 3 a postępowanie na podstawie art. 24 ust. 6	533
5. Usunięcie dokumentów z repozytorium dokumentów finansowych (art. 12 ust. 4).....	534

Rozdział 6

Zakres kognicji sądu rejestrowego (art. 23)	539
1. Badanie dokumentów dołączonych do wniosku pod względem zgodności ich formy i treści z przepisami prawa (art. 23 ust. 1).....	539
2. Badanie prawdziwości danych objętych wnioskiem (art. 23 ust. 2).....	551

Rozdział 7

Postępowanie przymuszające (art. 24)	557
1. Wprowadzenie	557
2. Postępowanie na podstawie art. 24 ust. 1	560
3. Postępowanie na podstawie art. 24 ust. 1a.....	569
4. Nałożenie grzywny na obowiązanych (art. 24 ust. 1b i 2)	574
5. Umorzenie postępowania przymuszającego (art. 24 ust. 4).....	578
6. Odstąpienie od wszczęcia postępowania przymuszającego (art. 24 ust. 3)	581
7. Wykreślenie/wpis danych niezgodnych z rzeczywistym stanem rzeczy (art. 24 ust. 6)	585

Rozdział 8

Skutki niewykonania przez podmiot obowiązków rejestrowych	589
1. Działania sądu rejestrowego w przypadku niewykonania przez podmiot obowiązków rejestrowych	589
2. Rozwiązanie spółki osobowej	591
3. Rozwiązanie podmiotu wpisanego do rejestru bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego (art. 25a–25e)	596
3.1. Przesłanki wszczęcia postępowania o rozwiązanie podmiotu wpisanego do rejestru bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego i jego wykreślenie z rejestru (art. 25a ust. 1).....	597
3.1.1. Oddalenie wniosku o ogłoszenie upadłości lub umorzenie postępowania upadłościowego (art. 25a ust. 1 pkt 1 i 2).....	599

3.1.2. Wydanie postanowienia o odstąpieniu od wszczęcia postępowania przymuszającego lub jego umorzeniu (art. 25a ust. 1 pkt 3).....	603
3.1.3. Brak rocznych sprawozdań finansowych za dwa kolejne lata obrotowe (art. 25a ust. 1 pkt 4)	605
3.1.4. Niewykonanie innych obowiązków rejestrowych, o których mowa w art. 24 ust. 1, mimo dwukrotnego wezwania sądu rejestrowego (art. 25a ust. 1 pkt 5).....	608
3.2. Zakres czynności sądu rejestrowego w toku postępowania o rozwiązanie podmiotu bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego (art. 25b, 25a ust. 2, art. 25c).....	611
3.2.1. Obowiązki informacyjne sądu rejestrowego (art. 25b)	611
3.2.2. Czynności sprawdzające sądu rejestrowego (art. 25a ust. 2, art. 25c).....	614
3.3. Rozstrzygnięcia sądu rejestrowego w postępowaniu o rozwiązanie podmiotu bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego (art. 25d).....	619
3.4. Dopuszczalność zastosowania procedury o rozwiązanie podmiotu bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego wobec podmiotu pozostającego w stanie formalnej likwidacji	626
3.5. Skutki rozwiązania podmiotu bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego i jego wykreślenia z rejestru (art. 25e)	628

Rozdział 9

Kurator ustanawiany w postępowaniu rejestrowym.....	639
1. Istota zmian art. 42 k.c.	639
2. Działanie osoby prawnej, reprezentacja i prowadzenie spraw – podstawowe pojęcia.....	640
2.1. Działanie osoby prawnej przez swoje organy.....	640
2.2. Reprezentacja a prowadzenie spraw osoby prawnej.....	641
3. Przesłanki i tryb ustanowienia kuratora na podstawie art. 42 k.c.	643
3.1. Przesłanki ustanowienia kuratora	643
3.1.1. Przesłanki podmiotowe	644
3.2.1. Przesłanki merytoryczne ustanowienia kuratora.....	649
4. Kompetencje kuratora	659
5. Czynności określone w art. 42 § 3 k.c.	661
5.1. Kolejność działań kuratora (art. 42 § 3 a art. 42 ¹ § 2 k.c.).....	662
5.2. Kompetencje kuratora w zakresie reprezentacji podmiotu	664
5.2.1. Istota kompetencji kuratora	664
5.2.2. Zaświadczenie sądu rejestrowego jako podstawa zakresu kompetencji kuratora	665

5.2.3. Reprezentacja osoby prawnej przez kuratora przy dokonywaniu czynności prawnych.....	668
5.3. Reprezentacja osoby prawnej przez kuratora w postępowaniu cywilnym oraz innych postępowaniach	677
5.3.1. Postępowanie cywilne.....	678
5.3.2. Postępowanie administracyjne i sądowoadministracyjne	681
5.3.3. Postępowanie karne.....	682
5.4. Sprawozdania finansowe a kurator ustanowiony na podstawie art. 42 k.c.	683
6. Nadzór sądu rejestrowego nad kuratorem.....	685
7. Ustanowienie kuratora a prokura	687
8. Rozszerzenie zakresu uprawnień kuratora ustanowionego po 15.03.2018 r. i przed 15.03.2018 r.	687
9. Tryb ustanawiania kuratora.....	694
9.1. Ustanowienie kuratora na wniosek	695
9.2. Ustanowienie kuratora z urzędu.....	696
9.3. Postanowienie o ustanowieniu kuratora.....	698
9.4. Okres, na który powołano kuratora	699
9.5. Osoba kuratora	700
10. Koszty działania i wynagrodzenia kuratora ustanowionego na podstawie art. 42 k.c.	701
10.1. Uwagi wstępne.....	701
10.2. Wynagrodzenie kuratora.....	702
10.3. Rozstrzyganie o kosztach ustanowienia kuratora.....	705
10.3.1. Wybrane aspekty proceduralne orzekania o kosztach ustanowienia kuratora.....	705
10.3.2. Obciążenie kosztami osób zobowiązanych do powołania zarządu	706
10.3.3. Rozliczenie kosztów działania kuratora (ustanowionego na podstawie art. 42 k.c.) w procesie	707
10.3.4. Odstąpienie od obciążania kosztami osób zobowiązanych do powołania zarządu	710
10.4. Zaskarżalność postanowienia w przedmiocie kosztów ustanowienia kuratora	713
11. Kurator procesowy.....	715
11.1. Podstawa ustanowienia kuratora.....	715
11.2. Ustanowienie kuratora procesowego na wniosek i z urzędu	715
11.3. Zakres umocowania kuratora procesowego	719
11.4. Kurator ustanowiony na podstawie art. 69 k.p.c. a pełnomocnik procesowy	721
11.5. Kurator procesowy a prokurent.....	723

11.6. Kurator procesowy a kurator ustanowiony dla osoby prawnej na podstawie art. 42 k.c.	725
11.7. Ustanowienie kuratora procesowego w postępowaniu egzekucyjnym	727
11.8. Doprecyzowanie zakresu umocowania kuratora ustanowionego dla osoby fizycznej.....	729
11.9. Zmiany w przepisach dotyczących zawieszenia postępowania	729
11.10. Pozostałe kwestie proceduralne.....	730
11.11. Koszty działania kuratora procesowego	731
12. Rezygnacja z instytucji kuratora rejestrowego	733

Rozdział 10

Wykorzystanie systemu teleinformatycznego w wykonywaniu obowiązków

rejestrowych	737
1. Dyrektywa 2017/1132 w sprawie niektórych aspektów prawa spółek.....	738
1.1. Tworzenie i rejestracja spółek przez internet	739
1.2. Rejestracja oddziałów przez internet.....	747
2. Rejestracja spółek w systemie S24.....	753
2.1. Wniosek o wpis do rejestru spółki w systemie S24	755
2.2. Opłata od wniosku złożonego w S24.....	756
2.3. Dokumenty stanowiące podstawę wpisu – braki formalne i merytoryczne wniosku o wpis w systemie S24	759
2.4. Orzeczenia	767
2.5. Doręczenia.....	767
2.6. Konto w systemie teleinformatycznym	770
2.7. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.....	775
2.8. Spółka jawna	782
2.9. Spółka komandytowa	783
2.10. Inne czynności dokonywane w systemie teleinformatycznym w odniesieniu do spółki jawnej i spółki komandytowej	784
2.11. Prosta spółka akcyjna.....	787
3. Składanie sprawozdań finansowych.....	790
3.1. Zgłoszenie sprawozdania finansowego	797
3.1.1. Osoby uprawnione do złożenia zgłoszenia	799
3.1.2. Dokumenty dołączane do zgłoszenia (elektroniczna postać tych dokumentów).....	805
3.1.3. Weryfikacja zgłoszenia	808
3.2. Wniosek o wpis wzmianki o złożonych dokumentach finansowych...	811
3.3. Złożenie oświadczenia o braku obowiązku sporządzenia i złożenia rocznego sprawozdania finansowego	818
3.4. Repozytorium dokumentów finansowych	819
3.5. Konto w systemie teleinformatycznym	822

Rozdział 11

Postępowanie rejestrowe	825
1. Wprowadzenie	825
2. Źródła prawa procesowego w zakresie postępowania rejestrowego	827
2.1. Ogólna charakterystyka źródeł prawa	827
2.2. Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym	828
2.3. Kodeks postępowania cywilnego	830
2.4. Akty wykonawcze	834
3. Pojęcie sprawy rejestrowej po nowelizacji	838
4. Właściwość sądu rejestrowego	841
5. Uczestnik postępowania rejestrowego	844
5.1. Zasada uczestnictwa	844
5.2. Wnioskodawca jako uczestnik postępowania rejestrowego	845
5.2.1. Uprawnienie (legitymacja) do złożenia wniosku w postępowaniu rejestrowym	845
5.2.2. Uprawnienie do złożenia wniosku na podstawie przepisów szczególnych	846
5.2.3. Skutki braku uprawnienia do złożenia wniosku	849
5.3. Podmiot podlegający wpisowi do rejestru jako uczestnik z mocy prawa	850
5.4. Uczestnictwo innych osób w postępowaniu rejestrowym	852
5.5. Czynności uczestników oraz sądu w związku z zapewnieniem właściwego ukształtowania postępowania pod względem podmiotowym	858
6. Przebieg postępowania rejestrowego w stanie prawnym obowiązującym do dnia wejścia w życie nowelizacji z 26.01.2018 r.	862
6.1. Postępowanie wywołane wnioskiem o wpis	863
6.1.2. Wniosek złożony w postaci papierowej	863
6.1.3. Postępowanie zainicjowane wnioskiem złożonym za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (przed wejściem w życie nowelizacji z 26.01.2018 r.)	891
6.2. Postępowanie z wniosku w sprawach innych niż o wpis	905
6.2.1. Wymagania formalne wniosku	905
6.2.2. Opłaty sądowe od wniosku	907
6.2.3. Braki formalne i fiskalne wniosku oraz skutki ich nieuzupełnienia	907
6.2.4. Braki dokumentów niezbędnych do uwzględnienia wniosku	909
6.2.5. Dokumenty podlegające złożeniu do akt rejestrowych oraz stanowiące dowody dołączone do wniosku	909
6.2.6. Orzeczenia i doręczenia (odesłanie)	911
6.2.7. Wniosek w sprawie innej niż o wpis w postaci elektronicznej	912
6.3. Postępowanie z urzędu	912

6.3.1. Podstawy prawne do wszczęcia postępowania z urzędu	912
6.3.2. Wszczęcie postępowania z urzędu jako uprawnienie i obowiązek sądu rejestrowego.....	915
6.3.3. Postępowanie z urzędu a wniosek strony.....	916
6.3.4. Przebieg postępowania wszczętego z urzędu	920
7. Przebieg postępowania rejestrowego w stanie prawnym obowiązującym od dnia wejścia w życie nowelizacji z 26.01.2018 r.....	923
7.1. Postępowanie prowadzone w systemie teleinformatycznym.....	924
7.1.1. Obowiązkowe a fakultatywne złożenie wniosku za pośrednictwem systemu teleinformatycznego	924
7.1.2. Wymagania formalne wniosku składanego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.....	928
7.1.3. Opłaty sądowe od wniosku w systemie teleinformatycznym	931
7.1.4. Braki formalne wniosków i skutki ich nieuzupełnienia	932
7.1.5. Braki dokumentów stanowiących podstawę wpisu (tzw. braki merytoryczne)	937
7.1.6. Dokumenty stanowiące podstawę wpisu podlegające złożeniu do akt rejestrowych albo stanowiące załączniki do innego wniosku	937
7.1.7. Elektroniczne wypisy i wyciągi z aktów notarialnych	942
7.1.8. Orzeczenia i doręczenia (wzmianka).....	947
7.2. Postępowanie prowadzone poza systemem teleinformatycznym	948
7.2.1. Wymagania formalne wniosku	948
7.2.2. Opłaty od wniosku	949
7.2.3. Braki formalne wniosku i sposób ich uzupełnienia	949
7.2.4. Braki dokumentów stanowiących podstawę wpisu albo podlegających złożeniu do akt rejestrowych (tzw. braki merytoryczne)	950
7.2.5. Dokumenty stanowiące podstawę wpisu	950
7.2.6. Orzeczenia i doręczenia	951
7.3. Postępowanie z urzędu (wzmianka)	951
8. Orzeczenia w postępowaniu rejestrowym	954
8.1. Rodzaje orzeczeń	955
8.1.1. Postanowienia co do istoty sprawy	956
8.1.2. Postanowienia formalne	958
8.1.3. Zarządzenia	967
8.2. Postać orzeczeń w postępowaniu rejestrowym.....	968
8.2.1. Orzeczenia w postaci papierowej.....	969
8.2.2. Orzeczenia wydawane w systemie teleinformatycznym.....	970
8.3. Prawomocność, wykonalność i skuteczność orzeczeń	971
8.3.1. Prawomocność	972
8.3.2. Skuteczność i wykonalność	976

8.4. Uzasadnianie orzeczeń	981
9. Wpis do rejestru	988
9.1. Definicja wpisu do rejestru. Wpis a postanowienie	988
9.2. Wpisy automatyczne	992
9.3. Wpisy konstytutywne i deklaratoryjne	995
9.4. Sprostowanie postanowienia o wpisie oraz wpisu	997
10. Środki zaskarżenia w postępowaniu rejestrowym	1001
10.1. Rodzaje środków zaskarżenia	1002
10.2. Składanie środków zaskarżenia w postaci papierowej i za pośrednictwem systemu teleinformatycznego	1003
10.3. Dopuszczalność środków zaskarżenia w postępowaniu rejestrowym	1005
10.3.1. Interes prawny (<i>gravamen</i>)	1005
10.3.2. Niedopuszczalność zaskarżenia postanowień dotyczących wpisów ewidencyjnych (art. 45a ustawy o KRS; art. 49 nowelizacji z 26.01.2018 r.)	1007
10.4. Skarga na orzeczenie referendarza sądowego	1014
10.4.1. Istota skargi oraz zmiany legislacyjne	1014
10.4.2. Podstawowe zasady postępowania skargowego (art. 398 ²² k.p.c.)	1017
10.4.3. Skarga na postanowienie o wpisie – odrębności	1025
10.4.4. Skarga o charakterze „odwoławczym” (art. 398 ²³ , 767 ^{3a} k.p.c.) – wzmianka	1027
10.5. Apelacja	1028
10.6. Zażalenie	1038
10.7. Nadzwyczajne środki zaskarżenia w postępowaniu rejestrowym	1042
10.7.1. Skarga kasacyjna	1042
10.7.2. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	1049
10.7.3. Skarga o wznowienie postępowania	1052
11. Doręczenia	1057
11.1. Doręczenia w stanie prawnym obowiązującym przed 1.07.2021 r. ...	1057
11.1.1. Doręczenia tradycyjne	1057
11.1.2. Doręczenia elektroniczne	1064
11.2. Doręczenia w postępowaniach wszczętych po 1.07.2021 r.	1066
11.2.1. Doręczenia w postępowaniach prowadzonych w systemie teleinformatycznym	1066
11.2.2. Doręczenia w sprawach prowadzonych poza systemem (odesłanie)	1070
11.3. Obowiązki dotyczące zgłaszania adresów do sądu rejestrowego	1070
12. Koszty postępowania rejestrowego	1076
13. Terminy rozpoznania sprawy	1078

Rozdział 12**Automatyczna wymiana lub weryfikacja danych między Krajowym****Rejestrem Sądowym a innymi rejestrami publicznymi 1081**

1. Weryfikacja danych podmiotów podlegających wpisowi do KRS
z danymi zgromadzonymi w rejestrze PESEL i REGON 1082
2. Wymiana danych między Krajowym Rejestrem Sądowym a Krajowym
Rejestrem Karnym..... 1083
3. Wymiana danych między Krajowym Rejestrem Sądowym a CRP-KEP
i Krajowym Rejestrem Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej
(REGON)..... 1090
4. Przesyłanie danych z KRS do Centralnego Rejestru Danych
Podatkowych 1092
5. Automatyczna wymiana danych w ramach BRIS 1093
6. Wymiana danych między Krajowym Rejestrem Sądowym a Krajowym
Rejestrem Zadłużonych 1095
7. Przesyłanie elektronicznych wypisów z aktów notarialnych do sądu
rejestrowego..... 1097

Bibliografia..... 1099

WYKAZ SKRÓTÓW

BGB	- niemiecki kodeks cywilny z 18.08.1896 r. (Bürgerliches Gesetzbuch), https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/BJNR001950896.html
C.com.	- francuski kodeks handlowy z 1807 r. (Code de commerce), https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=A84E703BA3E46AA28C9EBD780AEE492B.tplgfr34s_1?cidTexte=LEGITEXT000005634379&dateTexte=20200512
Companies Act	- brytyjska ustawa z 8.12.2006 r. o spółkach, http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46
dyrektywa 68/151/EWG	- pierwsza dyrektywa Rady z 9.03.1968 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w Państwach Członkowskich od spółek w rozumieniu art. 58 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności w całej Wspólnocie, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników jak i osób trzecich (Dz. Urz. WE L 65, s. 8)
dyrektywa 86/635/EWG	- dyrektywa Rady 86/635/EWG z 8.12.1986 r. w sprawie rocznych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych banków i innych instytucji finansowych (Dz.Urz. WE L 372, s. 1)
dyrektywa 91/674/EWG	- dyrektywa Rady 91/674/EWG z 19.12.1991 r. w sprawie rocznych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych zakładów ubezpieczeń (Dz.Urz. WE L 374, s. 1)
dyrektywa 2009/101/WE	- dyrektywa 2009/101/WE z 16.09.2009 r. Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 48 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich (Dz.Urz. UE L 258, s. 11)
dyrektywa 2013/34/UE	- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z 26.06.2013 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek, zmieniająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/43/WE oraz uchylająca dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG (Dz.Urz. UE L 182, s. 19)
dyrektywa 2017/1132	- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132 z 14.06.2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek (Dz. Urz. UE L 169, s. 46)

dyrektywa 2019/1151	– dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1151 z 20.06.2019 r. zmieniająca dyrektywę (UE) 2017/1132 w odniesieniu do stosowania narzędzi i procesów cyfrowych w prawie spółek (Dz.Urz. UE L 186, s. 80)
FBG	– austriacka ustawa z 11.04.1991 r. o rejestrze handlowym (Firmenbuchgesetz), https://www.ris.bka.gv.at/
GenG	– niemiecka ustawa z 1.05.1889 r. o spółdzielniach (Genossenschaftsgesetz), https://www.gesetze-im-internet.de/genG/
HGB	– niemiecki kodeks handlowy z 10.05.1897 r. (Handelsgesetzbuch), https://www.gesetze-im-internet.de/hgb/BJNR002190897.html
HRV	– niemieckie rozporządzenie z 12.07.1937 r. w sprawie utworzenia i prowadzenia rejestru handlowego (Handelsregisterverordnung), https://www.gesetze-im-internet.de/hdlregvfg/BJNR705150937.html
k.c.	– ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.)
k.h. z 1934 r.	– rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.06.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 57, poz. 502 ze zm.)
k.k.	– ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1444 ze zm.)
k.p.k.	– ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 534)
k.s.h.	– ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1526 ze zm.)
Konstytucja	– Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
nowelizacja z 26.06.2014 r.	– ustawa z 26.06.2014 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym i niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1161)
nowelizacja z 28.11.2014 r.	– ustawa z 28.11.2014 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1924)
nowelizacja z 26.01.2018 r.	– ustawa z 26.01.2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 398 ze zm.)
nowelizacja z 4.07.2019 r.	– ustawa z 4.07.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469)
nowelizacja z 13.02.2020 r.	– ustawa z 13.02.2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 288)
o.p.	– ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2020 r. poz. 1325 ze zm.)
PartGG	– niemiecka ustawa z 25.07.1994 r. o spółkach partnerskich (Partnerschaftsgesetz), https://www.gesetze-im-internet.de/partgg/
p.p.s.a.	– ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2019 r. poz. 2325 ze zm.)
p.u.s.p.	– ustawa z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 2072)
p.w.p.p.	– ustawa z 6.03.2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej (Dz.U. poz. 650)

- pr. bank. – ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 1896)
- pr. not. – ustawa z 14.09.1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1192 ze zm.)
- pr. przeds. – ustawa z 6.03.2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2021 r. poz. 162 ze zm.)
- pr. rest. – ustawa z 15.05.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2020 r. poz. 814 ze zm.)
- pr. spółdz. – ustawa z 26.09.1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2020 r. poz. 275 ze zm.)
- pr. stow. – ustawa z 7.04.1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2020 r. poz. 2261)
- pr. upadł. – ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2020 r. poz. 1228 ze zm.)
- Przepisy wprowadzające
ustawę o KRS
regulamin – ustawa z 20.08.1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. Nr 121, poz. 770 ze zm.)
– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 18.06.2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. poz. 1141 ze zm.)
- RODO – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE L 119, s. 1)
- rozporządzenie nr 2137/85 – rozporządzenie Rady (EWG) nr 2137/85 z 25.07.1985 r. w sprawie europejskiego ugrupowania interesów gospodarczych (EUIG) (Dz.Urz. WE L 199, s. 1)
- rozporządzenie
nr 2157/2001 – rozporządzenie Rady (WE) nr 2157/2001 z 8.10.2001 r. w sprawie statutu spółki europejskiej (SE) (Dz.Urz. WE L 294, s. 1)
- rozporządzenie
nr 1435/2003 – rozporządzenie Rady (WE) nr 1435/2003 z 22.07.2003 r. w sprawie statutu spółdzielni europejskiej (SCE) (Dz.Urz. UE L 207, s. 1)
- rozporządzenie nr 910/2014 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z 23.07.2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (Dz.Urz. UE L 257, s. 73)
- rozporządzenie 2015/884 – rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/884 z 8.06.2015 r. ustanawiające specyfikacje techniczne i procedury niezbędne dla systemu integracji rejestrów ustanowionego dyrektywą 2009/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.Urz. UE L 144, 1)

rozporządzenie CI KRS	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 9.03.2018 r. w sprawie ustroju i organizacji Centralnej Informacji Krajowego Rejestru Sądowego oraz trybu i sposobu udzielania informacji z Rejestru, wydawania dokumentów oraz kopii dokumentów z katalogu, udostępniania dokumentów z repozytorium dokumentów finansowych, a także struktury udostępnianych informacji o podmiotach wpisanych do Rejestru (Dz.U. poz. 546)
rozporządzenie w sprawie doręczeń elektronicznych	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 20.10.2015 r. w sprawie trybu i sposobu dokonywania doręczeń elektronicznych (Dz.U. poz. 1776 ze zm.)
rozporządzenie w sprawie sposobu i trybu składania wniosków o wpis do KRS	– rozporządzenie z 13.01.2015 r. w sprawie sposobu i trybu składania wniosków o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego dotyczących spółek, których umowę zawarto przy wykorzystaniu wzorca umowy spółki udostępnionego w systemie teleinformatycznym (Dz.U. poz. 65)
rozporządzenie w sprawie sposobu składania zgłoszeń	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 19.03.2018 r. w sprawie sposobu składania zgłoszeń, sposobu i trybu komunikacji ze zgłaszającym oraz sposobu i trybu weryfikacji dołączonych do zgłoszenia dokumentów (Dz.U. poz. 596)
rozporządzenie w sprawie szczegółowej treści wpisów	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 17.11.2014 r. w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego oraz szczegółowej treści wpisów w tych rejestrach (Dz.U. poz. 1667 ze zm.)
rozporządzenie w sprawie wzorców dotyczących spółki jawnej	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 14.01.2015 r. w sprawie określenia wzorców dotyczących spółki jawnej udostępnionych w systemie teleinformatycznym (Dz.U. z 2017 r. poz. 963)
rozporządzenie w sprawie wzorców dotyczących spółki komandytowej	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 14.01.2015 r. w sprawie określenia wzorców dotyczących spółki komandytowej udostępnionych w systemie teleinformatycznym (Dz.U. z 2017 r. poz. 766)
rozporządzenie w sprawie wzorców dotyczących spółki z o.o.	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 14.01.2015 r. w sprawie określenia wzorców dotyczących spółki z ograniczoną odpowiedzialnością udostępnionych w systemie teleinformatycznym (Dz.U. z 2019 r. poz. 1483).
rozporządzenie w sprawie wzorów urzędowych formularzy	– rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 21.12.2000 r. w sprawie określenia wzorów urzędowych formularzy wniosków o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego oraz sposobu i miejsca ich udostępniania (Dz.U. z 2015 r. poz. 724 ze zm.)
TFUE	– Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2)
u.b.r.f.a.	– ustawa z 11.05.2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz.U. z 2020 r. poz. 1415 ze zm.)
u.d.e.	– ustawa z 18.11.2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz.U. poz. 2320 ze zm.)
u.d.l.	– ustawa z 15.04.2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U. z 2020 r. poz. 295 ze zm.)

u.d.p.p.w.	–	ustawa z 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1057 ze zm.)
u.d.u.r.	–	ustawa z 11.09.2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz.U. z 2020 r. poz. 895 ze zm.)
u.e.l.	–	ustawa z 24.09.2010 r. o ewidencji ludności (Dz.U. z 2021 r. poz. 510 ze zm.)
u.e.z.i.g.	–	ustawa z 4.03.2005 r. o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółce europejskiej (Dz.U. z 2018 r. poz. 2036 ze zm.)
u.f.	–	ustawa z 6.04.1984 r. o fundacjach (Dz.U. z 2020 r. poz. 2167 ze zm.)
u.f.p.	–	ustawa z 27.07.2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 305)
u.i.b.	–	ustawa z 30.04.2010 r. o instytutach badawczych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1383)
u.i.g.	–	ustawa z 30.05.1989 r. o izbach gospodarczych (Dz.U. z 2019 r. poz. 579)
u.k.s.c.	–	ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 755)
u.k.w.h.	–	ustawa z 6.07.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2019 r. poz. 2204)
u.o.k.k.	–	ustawa z 16.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2021 r. poz. 275)
u.o.p.	–	ustawa z 23.05.1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz.U. z 2019 r. poz. 1809 ze zm.)
u.o.p.z.	–	ustawa z 28.10.2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz.U. z 2020 r. poz. 358 ze zm.)
u.p.e.a.	–	ustawa z 17.06.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2020 r. poz. 1427 ze zm.)
u.p.p.	–	ustawa z 25.09.1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1644 ze zm.)
u.rach.	–	ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2021 r. poz. 217)
u.r.o.d.	–	ustawa z 13.12.2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2176 ze zm.)
u.s.	–	ustawa z 25.06.2010 r. o sporcie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1133)
u.s.b.	–	ustawa z 21.02.2019 r. o sieci badawczej Łukasiewicz (Dz.U. z 2020 r. poz. 2098)
u.s.d.g.	–	ustawa z 2.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2017 r. poz. 2168 ze zm.)
u.s.e.	–	ustawa z 22.07.2006 r. o spółdzielni europejskiej (Dz.U. z 2018 r. poz. 2043 ze zm.)
u.s.u.s.	–	ustawa z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 423)
u.s.z.n.p.	–	ustawa z 30.05.1989 r. o samorządzie zawodowym niektórych przedsiębiorców (Dz.U. Nr 35, poz. 194 ze zm.)
u.s.z.o.r.	–	ustawa z 8.10.1982 r. o społeczno-zawodowych organizacjach rolników (Dz.U. z 2019 r. poz. 491)

u.z.e.i.p.	–	ustawa z 13.10.1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (Dz.U. z 2020 r. poz. 170)
u.z.u.p.z.	–	ustawa z 6.03.2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1252 ze zm.)
u.z.z.	–	ustawa z 23.05.1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 263 ze zm.)
u.z.z.r.i.	–	ustawa z 7.04.1989 r. o związkach zawodowych rolników indywidualnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 210)
UGB	–	austriacki kodeks handlowy (Unternehmensgesetzbuch), https://www.ris.bka.gv.at/
ustawa o BFG	–	ustawa z 10.06.2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dz.U. z 2020 r. poz. 842 ze zm.)
ustawa o KRS	–	ustawa z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2021 r. poz. 112)
ustawa o KRK –	–	ustawa z 24.05.2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz.U. z 2019 r. poz. 1158 ze zm.)
ustawa o KRZ	–	ustawa z 6.12.2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (Dz.U. z 2019 r. poz. 55 ze zm.)
ustawa o SKOK	–	ustawa z 5.11.2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1643 ze zm.)

Czasopisma i publikatory

Biul. SN –	–	Biuletyn Sądu Najwyższego
GSP	–	Gdańskie Studia Prawnicze
HUDOC –	–	baza orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
MoP	–	Monitor Prawniczy
MPH	–	Monitor Prawa Handlowego
MSiG	–	Monitor Sądowy i Gospodarczy
M. Spółdz.	–	Monitor Spółdzielczy
OSNC	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNC-ZD	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna – Zbiór dodatkowy

Inne

BRIS	–	europejski system integracji rejestrów
CEIDG	–	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
CEPiK	–	Centralna Ewidencja Pojazdów i Kierowców
CI KRS	–	Centralna Informacja Krajowego Rejestru Sądowego
CREWAN	–	Centralne Repozytorium Elektronicznych Wypisów Aktów Notarialnych
CRP-KEP –	–	Centralny Rejestr Podmiotów – Krajowa Ewidencja Podatników
CRRiU	–	Centralny Rejestr Restrukturyzacji i Upadłości

EKDS	-	elektroniczny katalog dokumentów spółek
EZIG –	-	europejskie zgrupowanie interesów gospodarczych
KRK –	-	Krajowy Rejestr Karny
KRS –	-	Krajowy Rejestr Sądowy
KRZ –	-	Krajowy Rejestr Zadłużonych
NIP	-	numer identyfikacji podatkowej
NSA –	-	Naczelny Sąd Administracyjny
OPP	-	organizacja pożytku publicznego
PESEL	-	Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności
PSA	-	prosta spółka akcyjna
RDN	-	rejestr dłużników niewypłacalnych
REGON	-	Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
SCE	-	spółdzielnia europejska
SE	-	spółka europejska
SN –	-	Sąd Najwyższy
SO –	-	sąd okręgowy
SPZOZ –	-	samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej
SR –	-	sąd rejonowy
TS –	-	Trybunał Sprawiedliwości
WSA –	-	wojewódzki sąd administracyjny
ZUS –	-	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

NOTA OD WYDAWCY I REDAKTORA

W chwili oddawania książki do druku trwają prace legislacyjne nad ustawą o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 1016). W dniu 28.05.2021 r. na posiedzeniu Sejmu będą głosowane poprawki Senatu (uchwała Senatu druk sejmowy nr 1159). Komisja Sprawiedliwości i Praw Człowieka rekomenduje przyjęcie poprawek senackich. W związku z tym można przyjąć, że:

- 1) na podstawie art. 11 powołanej ustawy w tych miejscach opracowania, w których jako **datę wejścia w życie ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych** wskazano dzień 1.07.2021 r., należy wskazać datę **1.12.2021 r.**;
- 2) na podstawie art. 6 powołanej ustawy w tych miejscach opracowania, w których wskazano, że wpisy do **Rejestru Dłużników Niewypłacalnych Krajowego Rejestru Sądowego** będą dokonywane do dnia 30.06.2021 r., należy wskazać datę **30.11.2021 r.**, z tym zastrzeżeniem, że:
 - a) w przypadku otrzymania przez sąd rejestrowy po dniu 30.11.2021 r. odpisu postanowienia sądu upadłościowego wydanego w sprawie wszczętej przed dniem 1.12.2021 r., który stanowiłby podstawę wpisu do rejestru dłużników niewypłacalnych danych na podstawie art. 55 pkt 1–2 i 4 ustawy z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym w brzmieniu dotychczasowym, stosuje się przepisy dotychczasowe [zob. art. 45a ustawy z 26.01.2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 398 ze zm.) w brzmieniu nadanym ustawą o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych oraz niektórych innych ustaw];
 - b) w przypadku otrzymania przez sąd rejestrowy po dniu 30.11.2021 r. informacji o umorzeniu przed dniem 1.12.2021 r. egzekucji sądowej lub administracyjnej prowadzonej przeciwko przedsiębiorcy, z uwagi na fakt, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych, która stanowiłaby podstawę wpisu na podstawie art. 41 pkt 5 ustawy z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym w brzmieniu dotychczasowym, stosuje się przepisy dotychczasowe [zob.: art. 45b ustawy z 26.01.2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 398 ze zm.) w brzmieniu nadanym ustawą o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych oraz niektórych innych ustaw].

SŁOWO WSTĘPNE

Szanowni Państwo

Oddawana do Państwa rąk książka stanowi kompendium wiedzy z zakresu Krajowego Rejestru Sądowego, w tym postępowania rejestrowego. Jest to rejestr publiczny, którego znaczenie wciąż wzrasta, gdyż aktualizacja i powszechna dostępność informacji o podlegających wpisowi do KRS przedsiębiorcach i podmiotach tzw. trzeciego sektora wzmacnia pewność i bezpieczeństwo obrotu. Realizacja tej funkcji rejestru wymaga jednak ciągłego uzupełniania i rozbudowy regulacji prawnych dostosowujących funkcjonowanie rejestru do aktualnego poziomu rozwoju gospodarczego oraz rozwoju narzędzi informatycznych. Wobec tego od kilku lat ustawodawca konsekwentnie zwiększa zakres zastosowania technologii informatycznych w postępowaniu rejestrowym. Ostatnim krokiem będzie pełna elektronizacja postępowania rejestrowego dotyczącego przedsiębiorców.

Mija właśnie 20 lat od czasu, gdy Krajowy Rejestr Sądowy zaczął funkcjonować jako rejestr prowadzony w postaci informatycznej, a obecnie – w systemie teleinformatycznym. Zamiarem autorów było podzielenie się z Państwem doświadczeniami z tego okresu zarówno w odniesieniu do instytucji sprawdzonych i funkcjonujących od początku działania rejestru, jak i w odniesieniu do nowych rozwiązań, które na przestrzeni ostatnich kilku lat zostały wprowadzone do ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym. W książce omówiono również rozwiązania prawne, które wejdą w życie z dniem 1.07.2021 r.

Pozycja zawiera analizę poszczególnych zagadnień dotyczących Krajowego Rejestru Sądowego z powołaniem przepisów, które odnoszą się do omawianego tematu. Niniejsze opracowanie nie jest jednak klasycznym komentarzem do ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym. Od dotychczas istniejących na rynku wydawniczym pozycji odróżnia się tym, że oprócz szczegółowego komentarza do przepisów ustawy o KRS zawiera również dokładne omówienie postępowania rejestrowego jako jednego z postępowań nieprocesowych. Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym zawiera zarówno przepisy o charakterze materialnoprawnym, jak i przepisy procesowe. Jednak znaczna część regulacji dotyczącej postępowania rejestrowego została zawarta w dziale VI k.p.c. Aby zatem przedstawić problematykę postępowania rejestrowego kompleksowo, niezbędne

jest omówienie regulacji zawartych zarówno w ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym, jak i w dziale VI k.p.c.

Książka zawiera zatem również komentarz do art. 694¹–694⁸ k.p.c., a w niezbędnym zakresie także omówienie ogólnych instytucji postępowania nieprocesowego i postępowania cywilnego. Oddzielnie omówiono postępowanie rejestrowe prowadzone na podstawie aktualnie obowiązujących przepisów, a oddzielnie postępowanie, które w odniesieniu do podmiotów wpisanych do rejestru przedsiębiorców KRS od dnia 1.07.2021 r. będzie prowadzone wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

Opracowanie zawiera szczegółową analizę przepisów Kodeksu cywilnego i Kodeksu postępowania cywilnego dotyczących gruntownie zmodyfikowanej w 2018 r. instytucji kuratora ustanowionego na podstawie art. 42 k.c., który obecnie może reprezentować w obrocie prawnym osobę prawną nieposiadającą organów.

Nie można też tracić z pola widzenia faktu, że szczegółowe regulacje o charakterze materialnoprawnym dotyczące poszczególnych podmiotów wpisywanych do Krajowego Rejestru Sądowego zawarte są w różnych aktach prawnych, takich jak: Kodeks spółek handlowych, Kodeks cywilny, Prawo o stowarzyszeniach, ustawa o fundacjach, Prawo spółdzielcze i wiele innych. W związku z tym w prezentowanej publikacji położono nacisk na możliwie przejrzyste przedstawienie problemów praktycznych, zarówno materialnoprawnych (jak np. problematyka firmy, reprezentacji spółek itp.), jak i procesowych. Jednocześnie chcieliśmy, aby książka była utworem uniwersalnym w tym sensie, że będzie pomocna wielu osobom stykającym się z materiały ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym.

Mamy nadzieję, że nasza praca okaże się przydatna zarówno dla referendarzy i sędziów orzekających w wydziałach gospodarczych KRS, a także w wydziałach cywilnych i gospodarczych „procesowych”, jak i dla adwokatów, radców prawnych i innych przedstawicieli zawodów prawniczych, którzy zajmują się obsługą prawną przedsiębiorców i organizacji pozarządowych.

Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym była wielokrotnie nowelizowana. Ważne modyfikacje wprowadziła w ostatnim czasie ustawa z 26.01.2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 398). W książce zostały uwzględnione i omówione objęte powołaną ustawą zmiany, zarówno te, które już weszły w życie, jak i te, które dopiero wejdą dnia 1.07.2021 r. Staraliśmy się oddać do rąk Szanownych Czytelników utwór z możliwie najbardziej aktualnym stanem prawnym na rynku.

Aneta Komenda
Adam Jaworski

Rozdział 1

KRAJOWY REJESTR SĄDOWY JAKO REJESTR PUBLICZNY (ART. 1–2)

1. Wprowadzenie

1.1. Geneza Krajowego Rejestru Sądowego

Krajowy Rejestr Sądowy został utworzony ustawą z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym¹, która weszła w życie z dniem 1.01.2001 r. Rejestr ten składa się z trzech odrębnych rejestrów: rejestru przedsiębiorców (art. 1 ust. 2 pkt 1 ustawy o KRS); rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej (art. 1 ust. 2 pkt 2 ustawy o KRS)², a także rejestru dłużników niewypłacalnych (art. 1 ust. 2 pkt 3 ustawy o KRS)³. Artykuł 1 ust. 3 ustawy o KRS stanowi, że rejestr wchodzi w skład systemu integracji rejestrów, o którym mowa w art. 22 dyrektywy 2017/1132⁴.

Utworzenie Krajowego Rejestru Sądowego stanowiło jeden z elementów podjętej przez polskiego ustawodawcę po transformacji ustrojowej reformy prawa gospodarczego (handlowego). Reforma ta obejmowała także uchwalenie nowej ustawy z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych⁵, która weszła w życie z dniem 1.01.2001 r., a w kolejnym etapie – wprowadzenie do ustawy z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny⁶ przepisów o firmie przedsiębiorcy i prokurze, co nastąpiło na mocy ustawy z 14.02.2003 r. o zmianie usta-

¹ Dz.U. Nr 121, poz. 769 ze zm.

² W dalszej części tekstu rejestr ten będzie skrótowo określany jako „rejestr stowarzyszeń”.

³ Wpisy do rejestru dłużników niewypłacalnych będą dokonywane tylko do dnia wejścia w życie ustawy z 6.12.2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (Dz.U. z 2019 r. poz. 55 ze zm.), czyli 1.07.2021 r. Szerzej zob. rozdz. 2 pkt 4. **Uwaga! Proszę zapoznać się z notą od Wydawcy i Redaktora dotyczącą zmiany wejścia w życie ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych zamieszczoną na s. 25.**

⁴ Na temat systemu integracji rejestrów BRIS zob. rozdz. 1 pkt 5.1.

⁵ Dz.U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.

⁶ Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.

wy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw⁷. Wymienione akty prawne przede wszystkim zastąpiły uprzednio obowiązujące rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.06.1934 r. – Kodeks handlowy⁸. Warto także wspomnieć, że na przełomie XX i XXI wieku prowadzono prace legislacyjne nad nową regulacją prawa upadłościowego, których efektem była ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze⁹; od 1.01.2016 r. – Prawo upadłościowe¹⁰. Spośród tych kluczowych dla współczesnego systemu polskiego prawa handlowego aktów prawnych ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym była chronologicznie pierwsza¹¹.

W tym samym czasie, ustawą z 21.08.1997 r. o zmianie ustaw – Prawo o ustroju sądów powszechnych, Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz ustawy o prokuraturze¹², wprowadzono do polskiego systemu prawnego urząd referendarza sądowego. Celem jego wprowadzenia było dążenie do odciążenia sędziów od wykonywania zadań związanych z wykonywaniem ochrony prawnej, w tym prowadzenia rejestrów sądowych. Do kompetencji referendarza początkowo należało prowadzenie postępowań w sprawach wieczystoksięgowych i rejestrowych. Od tamtego czasu uprawnienia referendarza są systematycznie rozszerzane, zarówno w postępowaniu rejestrowym, jak i w innych rodzajach postępowania cywilnego.

Wyjaśniając potrzebę utworzenia nowego, centralnego rejestru, autorzy projektu ustawy o sądowym rejestrze gospodarczym, rejestrze stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji i publicznych zakładów opieki zdrowotnej oraz o Krajowym Rejestrze Sądowym, na podstawie którego uchwalono obecnie obowiązującą ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym, wskazali, że „niezbędnym warunkiem funkcjonowania gospodarki rynkowej jest umożliwienie podmiotom w niej uczestniczącym dysponowania szybką i niezawodną informacją o statusie prawnym partnera, jego informacji finansowej i sposobie jego reprezentowania”¹³. Podkreślono, że dla zrealizowania tych funkcji celowe jest utworzenie wspólnego rejestru, który powinien być prowadzony przez sądy. Autorzy nowelizacji wskazali, że za prowadzeniem rejestru przez sądy przemawia tradycja (dotychczasowe rejestry były prowadzone przez sądy) oraz okoliczność, że „postępowanie sądowe stwarza najlepsze warunki do prawidłowego rozstrzygania spraw spornych”. Ówcześni projektodawcy krytycznie odnieśli się do dotychczasowego rozproszenia rejestrów, prowadzonych dla 12 różnych kategorii

⁷ Dz.U. Nr 49, poz. 408.

⁸ Dz.U. Nr 57, poz. 502.

⁹ Dz.U. Nr 60, poz. 535 ze zm.

¹⁰ Dz.U. z 2020 r. poz. 1228.

¹¹ Co do kontekstu zmian zob. A.W. Wiśniewski, *Przepisy o Krajowym Rejestrze Sądowym a reforma prawa handlowego*, cz. 1, PPH 1999/4, s. 1 i n.

¹² Dz.U. Nr 117, poz. 752.

¹³ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o rejestrze gospodarczym, rejestrze stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji i publicznych zakładów opieki zdrowotnej oraz o Krajowym Rejestrze Sądowym, II kadencja, druk sejm. nr 1882, s. 1, oryginał w zasobach Biblioteki Sejmowej.

podmiotów przez różne sądy. Przewidywano również – nawiązując do przedwojennej koncepcji „kupca rejestrowego” – objęcie sądową rejestracją również przedsiębiorców prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą. Odpowiednie regulacje znajdowały się w pierwotnej wersji ustawy, gdzie przewidywano objęcie osób fizycznych sądową rejestracją od 1.01.2003 r. Ostatecznie ustawodawca odstąpił jednak od tej koncepcji, uznając za wystarczające ewidencjonowanie osób prowadzących działalność gospodarczą w ewidencji działalności gospodarczej¹⁴.

Ze względu na wagę i skalę zmian legislacyjnych przepisy intertemporalne zostały zgrupowane w ustawie z 20.08.1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym¹⁵.

Wchodzące w skład KRS rejestr przedsiębiorców i rejestr stowarzyszeń zastąpiły kilkanaście dotychczasowych, prowadzonych odrębnie dla poszczególnych podmiotów rejestrów, a to:

- rejestr handlowy, powołany na podstawie dekretu Naczelnika Państwa z 7.02.1919 r. o Rejestrze Handlowym¹⁶, który przetrwał w zbliżonym kształcie do 1.01.2001 r., obejmował spółki jawne i komandytowe (RHA), spółki kapitałowe (RHB) i zagraniczne spółki kapitałowe (RHC), prowadzony przez sądy rejonowe – sądy gospodarcze na podstawie art. 13 i n. rozporządzenia Prezydenta RP z 27.06.1934 r. – Kodeks handlowy¹⁷ oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 1.07.1934 r. o rejestrze handlowym¹⁸;
- rejestr przedsiębiorstw państwowych, prowadzony przez sądy rejonowe – sądy gospodarcze na podstawie art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z 25.09.1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych¹⁹ (w brzmieniu obowiązującym od 1991 r.);
- rejestr kółek rolniczych, rolniczych zrzeszeń branżowych, związków rolników, kółek i organizacji rolniczych oraz związków rolniczych zrzeszeń branżowych, prowadzony przez sądy rejonowe i – w odniesieniu do organizacji ogólnokrajowej – Sąd Wojewódzki (obecnie Okręgowy) w Warszawie na podstawie art. 36 i n. ustawy z 8.10.1982 r. o społeczno-zawodowych organizacjach rolników²⁰;
- rejestr spółdzielni i ich związków, prowadzony przez sądy rejonowe na podstawie art. 7 i n. ustawy z 16.09.1982 r. – Prawo spółdzielcze²¹;
- rejestr fundacji, prowadzony przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy na podstawie art. 7 ustawy z 6.04.1984 r. o fundacjach²²;

¹⁴ Szczegółowo zob. rozdz. 2 pkt 2.

¹⁵ Dz.U. Nr 121, poz. 770.

¹⁶ Dz.Urz.Pr.P. Nr 14, poz. 164.

¹⁷ Dz.U. Nr 57, poz. 52 ze zm.

¹⁸ Dz.U. Nr 59, poz. 511 ze zm.

¹⁹ Dz.U. z 1991 r. Nr 18, poz. 80.

²⁰ Dz.U. Nr 32, poz. 217.

²¹ Dz.U. z 1995 r. Nr 54, poz. 288.

²² Dz.U. z 1991 r. Nr 46, poz. 203.

- rejestr jednostek badawczo-rozwojowych, prowadzony przez sądy rejonowe na podstawie art. 12 ustawy z 25.07.1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych²³;
- rejestr cechów i izb rzemieślniczych, prowadzony przez sądy rejonowe i wojewódzkie (okręgowe) na podstawie art. 19 ustawy z 22.03.1989 r. o rzemiośle²⁴;
- rejestr stowarzyszeń, prowadzony przez sądy wojewódzkie (okręgowe) na podstawie art. 8 ustawy z 7.04.1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach²⁵;
- rejestr związków zawodowych rolników indywidualnych, prowadzony przez sądy wojewódzkie (okręgowe) na podstawie art. 7 ustawy z 7.04.1989 r. o związkach zawodowych rolników indywidualnych²⁶;
- rejestr zrzeszeń i ogólnokrajowych reprezentacji podmiotów gospodarczych, prowadzony przez sądy rejonowe i wojewódzkie na podstawie art. 9 ustawy z 30.05.1989 r. o samorządzie zawodowym niektórych podmiotów gospodarczych²⁷;
- rejestr izb gospodarczych, prowadzony przez sądy rejonowe – sądy gospodarcze na podstawie art. 8 ust. 2 ustawy z 30.05.1989 r. o izbach gospodarczych²⁸;
- rejestr towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, prowadzony przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Pragi na podstawie art. 12 ustawy z 28.07.1990 r. o działalności ubezpieczeniowej²⁹;
- rejestr związków zawodowych, prowadzony przez sądy wojewódzkie na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy z 23.05.1991 r. o związkach zawodowych³⁰;
- rejestr organizacji pracodawców, prowadzony na podstawie art. 9 ustawy z 23.05.1991 r. o organizacjach pracodawców³¹;
- rejestr publicznych zakładów opieki zdrowotnej, prowadzony przez sądy rejonowe na podstawie art. 35b ustawy z 30.08.1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej³².

Przedstawione wyżej zestawienie dowodzi, że spostrzeżenie autorów projektu ustawy o KRS³³ o znacznym rozdrobnieniu rejestrów było w pełni uzasadnione. W stanie prawnym obowiązującym w latach 90. XX wieku każdy podmiot prawa miał w zasadzie swój odrębny rejestr, unormowany w przepisach dotyczących jego ustroju. Przepisy te były wielokrotnie niespójne. O ile kwestie proceduralne były rozwiązywane w tych przepisach podobnie, przez odesłanie do stosowania przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym, o tyle brakowało jednolitych przepisów materialnoprawnych dotyczących takich kwestii jak zasady dokonywania wpisów, domniemania

²³ Dz.U. z 1991 r. Nr 44, poz. 194.

²⁴ Dz.U. Nr 17, poz. 92.

²⁵ Dz.U. z 1990 r. Nr 20, poz. 104.

²⁶ Dz.U. Nr 20, poz. 106.

²⁷ Dz.U. Nr 35, poz. 194.

²⁸ Dz.U. Nr 35, poz. 195.

²⁹ Dz.U. z 1996 r. Nr 11, poz. 62.

³⁰ Dz.U. Nr 55, poz. 234.

³¹ Dz.U. Nr 55, poz. 235.

³² Dz.U. Nr 91, poz. 408 ze zm.

³³ Zob. druk sejm nr 1882.

wiążące się z wpisem, kognicja sądu rejestrowego. Dodatkowo niespójne były regulacje dotyczące właściwości sądów, a kryteria powierzenia konkretnym sądom prowadzenia rejestrów były nieczytelne. Większość rejestrów prowadziły sądy rejonowe właściwe dla siedziby podmiotu (wydziały gospodarcze albo cywilne), ale w przypadku stowarzyszeń i innych organizacji społecznych rejestry były prowadzone przez sądy okręgowe (dawniej wojewódzkie). W niektórych przypadkach ustawodawca wskazywał jeden sąd właściwy dla całego kraju. Nie ulega wątpliwości, że tak znaczne rozdrobnienie rejestrów, prowadzonych przez różne sądy w postaci wyłącznie „papierowej”, znacznie utrudniało przedsiębiorcom i innym osobom zainteresowanym uzyskanie aktualnych informacji o różnych podmiotach, z którymi mogli wchodzić w relacje gospodarcze. Utworzenie jednolitego Krajowego Rejestru Sądowego przyczyniło się do usunięcia tych mankamentów.

Jak wspomniano, zgodnie z art. 36 pkt 1 ustawy o KRS w pierwotnym brzmieniu rejestr przedsiębiorców miał obejmować także osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, które miały dokonać przerejestrowania do 31.12.2003 r. Ustawą z 14.11.2003 r. o zmianie ustawy – Prawo działalności gospodarczej oraz niektórych innych ustaw³⁴ znowelizowano ten przepis i odstąpiono od rejestracji osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w KRS³⁵.

Dla przedsiębiorców – osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą do połowy 2011 r. prowadzona była przez gminy właściwe ze względu na miejsce zamieszkania tych osób Ewidencja Działalności Gospodarczej, a od 1.07.2011 r. ewidencja ta zastąpiona została Centralną Ewidencją i Informacją o Działalności Gospodarczej prowadzoną w systemie teleinformatycznym przez ministra właściwego do spraw gospodarki. Podstawą funkcjonowania Ewidencji Działalności Gospodarczej prowadzonej przez gminy, a następnie CEIDG do 29.04.2018 r. była ustawa z 2.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej³⁶. Od 30.04.2018 r. CEIDG funkcjonuje na podstawie ustawy z 6.03.2018 r. o Centralnej Informacji i Ewidencji Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy³⁷.

Krajowy Rejestr Sądowy stanowił *novum* nie tylko ze względu na swój całościowy charakter, ale również dlatego, że jako jeden z pierwszych – po rejestrze zastawów – rejestrów publicznych był prowadzony wyłącznie w systemie informatycznym³⁸.

Warto odnotować, że KRS był tworzony w czasie prowadzenia przez Polskę negocjacji akcesyjnych przed przystąpieniem do Unii Europejskiej, a w tym czasie ustawodawca

³⁴ Dz.U. Nr 217, poz. 2125.

³⁵ Co do motywów tego rozwiązania zob. rozdz. 2 pkt 2.4.

³⁶ Dz.U. z 2017 r. poz. 2168 ze zm.

³⁷ Dz.U. z 2019 r. poz. 1291 ze zm.

³⁸ Co do etapów informatyzacji KRS zob. rozdz. 1 pkt 4.

dokonywał gruntownej przebudowy systemu prawnego pod kątem dostosowania go do prawa UE. Informatyzacja rejestru była niezbędna w celu implementacji pierwszej dyrektywy Rady 68/151/EWG z 9.03.1968 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w Państwach Członkowskich od spółek w rozumieniu art. 58 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności w całej Wspólnocie, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników jak i osób trzecich³⁹. Względem Polski dyrektywa ta weszła w życie z dniem 1.05.2004 r., tj. z dniem przystąpienia do Unii Europejskiej. Akt ten przewidywał m.in. obowiązek: zapewnienia przez państwa członkowskie jawności określonych dokumentów i informacji; prowadzenia dokumentacji w rejestrze centralnym, rejestrze handlowym lub rejestrze spółek dla każdej ze spółek, które są w nim zarejestrowane; wpisywania danych i informacji do rejestru; a od 1.01.2007 r. obowiązek zapewnienia składania przez spółki oraz inne osoby i organy wszystkich wymaganych dokumentów i informacji – drogą elektroniczną (art. 2 i 3 dyrektywy 68/151/EWG). Pierwsza dyrektywa została z dniem 21.10.2009 r. uchylona przez art. 16 dyrektywy 2009/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 16.09.2009 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 48 Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich⁴⁰. Z kolei dyrektywa 2009/101/WE została uchylona z dniem 19.07.2017 r. na mocy art. 166 obowiązującej obecnie dyrektywy 2017/1132.

Zasady przerejestrowania do KRS podmiotów wpisanych do dotychczasowych rejestrów zostały uregulowane w ustawie z 20.08.1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym⁴¹. Zgodnie z art. 7 Przepisów wprowadzających ustawę o KRS na podmioty podlegające wpisowi do rejestru przedsiębiorców nałożono obowiązek złożenia wniosku o wpis do KRS. Podmioty podlegające wpisowi do rejestru stowarzyszeń podlegały natomiast przerejestrowaniu z dotychczasowych rejestrów z urzędu (art. 10 Przepisów wprowadzających ustawę o KRS). Z normami regulującymi sposób przerejestrowania korespondował art. 9 Przepisów wprowadzających ustawę o KRS, który określał datę utraty mocy wpisów w dotychczasowych rejestrach. Ustawa ta była wielokrotnie zmieniana ze względu na fakt, że wiele podmiotów nie wykonywało obowiązku przerejestrowania. Jak wskazano w uzasadnieniu poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw, „pomimo upływu ponad trzynastu lat obowiązywania ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, około 100.000 spółek i od 60.000 do 80.000 innych podmiotów (stowarzyszenia, fundacje) nie wypełniło obowiązku przerejestrowania”⁴². Stan ten wymagał pilnej interwencji ustawodawcy, gdyż podmioty takie mogły brać udział w obrocie prawnym, chociaż nie dotyczyły ich domniemania związane z wpisem do rejestru, pozostawały

³⁹ Dz.Urz. WE L 65, s. 8.

⁴⁰ Dz.Urz. UE L 258, s. 11.

⁴¹ Dz.U. Nr 121, poz. 770 ze zm.

⁴² Uzasadnienie..., druk sejm. nr 2816, pkt 4.1.

one poza nadzorem sądu rejestrowego, a także – co bardzo istotne – nie były wobec nich wykonywane wymagania prawa unijnego co do jawności. W celu definitywnego rozwiązania tego problemu, ustawą z 28.11.2014 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym i niektórych innych ustaw⁴³, dodano art. 9 ust. 2a Przepisów wprowadzających ustawę o KRS, zgodnie z którym podmioty podlegające obowiązkowi wpisu do KRS, które były wpisane do dotychczasowych rejestrów i nie dopełniły obowiązku przerejestrowania, uznano za wykreślone z dniem 1.01.2016 r., a ich mienie nabył Skarb Państwa (art. 9 ust. 2b Przepisów wprowadzających ustawę o KRS)⁴⁴.

O ile rejestr przedsiębiorców i rejestr stowarzyszeń zastąpiły dotychczasowe, wymienione wyżej rejestry, o tyle rejestr dłużników niewypłacalnych był instytucją całkowicie nową w naszym systemie prawnym. Miał on pełnić funkcje informacyjne, przez ujawnienie danych o braku wiarygodności płatniczej osób fizycznych, nie tylko przedsiębiorców, co do których informacje o zaległościach płatniczych ujawniane są w dziale 4 rejestru, a przez to funkcję ochronną, ostrzegając uczestników obrotu prawnego przed nierzetelnymi potencjalnymi kontrahentami. W założeniach RDN miał również pełnić funkcję prewencyjną, motywując dłużników do wywiązywania się ze swoich zobowiązań finansowych, albowiem w przeciwnym wypadku zostaną ujawnieni na okres 10 lat (aktualnie 7 lat) w RDN. Wpis do RDN stanowi swoistą sankcję za niewywiązywanie się przez dłużników z ich zobowiązań płatniczych⁴⁵. Doświadczenia praktyczne pokazały jednak, że RDN nie spełnił pokładanych w nim oczekiwań⁴⁶.

1.2. Rejestry podmiotowe w niektórych państwach członkowskich UE (wzmianka)

Krótki przegląd prawnoporównawczy należy rozpocząć od prawa niemieckiego, którego rozwiązania wywarły istotny wpływ na polskie prawo handlowe, również w zakresie dotyczącym rejestrów sądowych i związanych z nimi norm materialnoprawnych. W Niemczech istnieje kilka rejestrów podmiotowych, do których wpisuje się dane dotyczące różnych typów osób prawnych. Spółki handlowe podlegają rejestracji w rejestrze handlowym (*Handelsregister*). Ogólne przepisy o rejestrze handlowym zawiera drugi rozdział

⁴³ Dz.U. poz. 1924.

⁴⁴ Wyrokiem TK z 11.12.2019 r., P 13/18, LEX nr 2749961, art. 9 ust. 2b zdanie trzecie Przepisów wprowadzających ustawę o KRS, który stanowił, że z chwilą wykreślenia z rejestru wygasają prawa wspólników, członków spółdzielni i innych osób mających prawo do majątku likwidacyjnego, uznano za „niezgodny z art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

⁴⁵ Do 14.03.2018 r. sankcja ta miała charakter bezwzględny, gdyż wpis figurował w rejestrze przez okres 10 lat niezależnie od tego, czy dłużnik spłacił ujawnioną w RDN zaległość, czy też nie. Od 15.03.2018 r. rygor ten został złagodzony, gdyż nowelizacją z 26.01.2018 r. wprowadzono rozwiązanie, na mocy którego, jeżeli dłużnik spłaci należność ujawnioną w RDN, możliwe jest wykreślenie wpisu z RDN.

⁴⁶ Na temat oceny funkcjonowania tego rejestru zob. rozdz. 2 pkt 4.

pierwszej księgi niemieckiego kodeksu handlowego z 10.05.1897 r.⁴⁷ (*Handelsgesetzbuch*), które zawierają normy materialnoprawne dotyczące rejestru handlowego. Szczegółowe przepisy dotyczące sposobu prowadzenia tego rejestru znajdują się w rozporządzeniu z 12.07.1937 r. w sprawie utworzenia i prowadzenia rejestru handlowego⁴⁸ (*Handelsregisterverordnung*). Zgodnie z § 8 ust. 1 HGB rejestr jest prowadzony w postaci elektronicznej przez sądy, którymi są – zgodnie z § 1 HRV – sądy rejonowe (*Amtgerichte*). Rejestr dzieli się na dwie części. Część A przeznaczona jest na wpisy dotyczące spółek jawnych (*Offenehandelsgesellschaften*), spółki komandytowej (*die Kommanditgesellschaften*) oraz europejskiego zgrupowania interesów gospodarczych (*die Europäischen wirtschaftlichen Interessenvereinigungen*), natomiast część B na wpisy dotyczące spółek akcyjnych (*die Aktiengesellschaften*), spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (*die Gesellschaften mit beschränkter Haftung*), товариств ubezpieczeń wzajemnych (*die Versicherungsvereine auf Gegenseitigkeit*) oraz spółek komandytowo-akcyjnych (*die Kommanditgesellschaften auf Aktien*) i spółek europejskich (SE). Dla każdego podmiotu prowadzi się jawne akta rejestrowe, które zawierają dokumenty stanowiące podstawę wpisu oraz orzeczenia. Akta te mogą być prowadzone w formie papierowej bądź elektronicznej (§ 8 HRV). Co istotne, niemiecki rejestr handlowy nie obejmuje spółek partnerskich, które są zgrupowane w odrębnym rejestrze (*Partnerschaftsregister*), prowadzonym na podstawie ustawy z 25.07.1994 r. o spółkach partnerskich⁴⁹ (*Partnerschaftsgesetz*). Odrębny rejestr podmiotowy został utworzony dla spółdzielni (*Genossenschaftsregister*), zgodnie z § 10 i n. niemieckiej ustawy z 1.05.1889 r. o spółdzielniach⁵⁰ (*Genossenschaftsgesetz*). Zgodnie z § 8b ust. 2 HGB rejestry te są połączone we wspólną bazę danych – rejestr przedsiębiorstw (*Unternehmensregister*), która umożliwia dostęp do wszystkich wymienionych rejestrów za pośrednictwem strony internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości. Rejestr przedsiębiorstw nie stanowi jednak odrębnego rejestru, a jedynie platformę umożliwiającą zapoznanie się z danymi zgromadzonymi w rejestrach podmiotowych, prowadzonych odrębnie dla każdego z podmiotów. Podmioty niekomercyjne są natomiast ujawniane w rejestrze stowarzyszeń (*Vereinsregister*), o którym mowa w § 55 i n. niemieckiego kodeksu cywilnego z 18.08.1896 r.⁵¹ (*Bürgerliches Gesetzbuch*) oraz przepisach wykonawczych. Wszystkie wymienione rejestry są prowadzone przez sądy rejonowe w postaci elektronicznej. Czynności w sprawach rejestrowych podejmują referendarze sądowi (*Rechtspfleger*).

Podobnie zostały zorganizowane rejestry w prawie austriackim. Paragraf 7 austriackiego kodeksu handlowego⁵² (*Unternehmensgesetzbuch*) stanowi, że rejestr (*Firmenbuch*) jest prowadzony przez sądy⁵³. Podstawą prawną funkcjonowania rejestru jest ustawa

⁴⁷ <https://www.gesetze-im-internet.de/hgb/BJNR002190897.html>.

⁴⁸ <https://www.gesetze-im-internet.de/hdlregvfg/BJNR705150937.html>.

⁴⁹ <https://www.gesetze-im-internet.de/partgg/>.

⁵⁰ <https://www.gesetze-im-internet.de/geng/>.

⁵¹ <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/BJNR001950896.html>.

⁵² <https://www.ris.bka.gv.at/>.

⁵³ Obecnie rejestr jest prowadzony tylko przez dwa sądy krajowe (*Landensgericht*), w Wiedniu i Grazu.

z 11.04.1991 r. o rejestrze handlowym⁵⁴ (*Firmenbuchgesetz*). Rejestr obejmuje spółki jawne, komandytowe, akcyjne, z ograniczoną odpowiedzialnością, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, europejskie zgrupowania interesów gospodarczych, spółki europejskie, spółdzielnie europejskie, spółdzielnie (*Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften*), kasy oszczędnościowe (*Sparkassen*), fundacje (*Privatstiftung*) oraz inne osoby prawne, dla których przewidziano obowiązek rejestracji. Do rejestru wpisuje się również osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, jeżeli mają one obowiązek składania sprawozdań finansowych, oraz pozostałe osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, które mogą fakultatywnie złożyć wniosek o wpis do rejestru (§ 8 ust. 1 i 2 UGB). Rejestr składa się z księgi głównej (*Hauptbuch*), prowadzonej obecnie w postaci elektronicznej, oraz zbioru dokumentów (*Urkundensammlung*), który ma postać papierową. Obie części rejestru są jawne, a wpisy do księgi głównej są dostępne za pośrednictwem internetu. Austriacka ustawa o rejestrze handlowym określa szczegółowo, jakie dane wpisuje się dla konkretnego podmiotu (§ 3–9 FBG), ale również reguluje postępowanie rejestrowe (§ 15 i n. FBG).

W Wielkiej Brytanii rejestr przedsiębiorców jest prowadzony przez The Companies House, który stanowi agendę rządową, podległą brytyjskiemu Ministerstwu Biznesu, Energii i Strategii Przemysłowej (Business, Energy & Industrial Strategy – BEIS). Brytyjski rejestr przedsiębiorców nie ma więc charakteru rejestru sądowego. Rejestr ten obejmuje wszystkie spółki: spółki z ograniczoną odpowiedzialnością do wysokości udziałów (*private company limited by shares, Limited* albo *Ltd*), spółki z ograniczoną odpowiedzialnością do wysokości gwarancji (*private company limited by guarantee*), spółki z nieograniczoną odpowiedzialnością (*private unlimited company*) oraz spółki akcyjne (*public limited company, Plc*). Podstawą rejestracji spółek jest ustawa z 8.12.2006 r. o spółkach⁵⁵ (*The Companies Act*). Zgodnie z § 7 (section) tej ustawy rejestracja jest – obok podpisania aktu założycielskiego – jednym z warunków powstania spółki. Szczegółowe zasady rejestracji zostały określone w § 9–13 Companies Act, które określają w sposób jednolity dla wszystkich spółek wymagania niezbędne do założenia każdej ze spółek. Należy zauważyć, że ze względu na zupełnie inną tradycję prawa angielskiego, należącego do systemu *common law*, rodzaje spółek nie w pełni pokrywają się ze spółkami istniejącymi w prawie polskim lub niemieckim. W Wielkiej Brytanii istnieją również pozasądowe organy, które są przeznaczone do rejestracji podmiotów niekomercyjnych, jak rządowa komisja do spraw organizacji dobroczynnych (*Commision for charity*)⁵⁶.

We Francji rejestr przedsiębiorców jest prowadzony na podstawie kodeksu handlowego z 1807 r.⁵⁷ (*Code de commerce*) przez sądy handlowe (*tribunal de commerce*). Francuski

⁵⁴ <https://www.ris.bka.gv.at/>.

⁵⁵ <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46>.

⁵⁶ Bliżej o tym zob. E. Hadrowicz, *Odpowiedzialność członków za zobowiązania stowarzyszenia zwykłego a podmiotowość prawna*, Warszawa 2019, s. 237–239.

⁵⁷ https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=A84E703BA3E46AA28C9EBD780AEE492B.tplgfr34s_1?cidTexte=LEGITEXT000005634379&dateTexte=20200512.

rejestr przedsiębiorców ma charakter podmiotowy i obejmuje zarówno osoby fizyczne mające status przedsiębiorców, jak i osoby prawne – spółki i zgrupowania interesów ekonomicznych mających siedzibę na terytorium Francji oraz tzw. departamentów zamorskich, instytucje publiczne o charakterze przemysłowym lub handlowym, osoby prawne wskazane w przepisach szczególnych (art. L-123-1 C.com.). Zgodnie z art. L-123-6 C.com. prowadzenie rejestru należy do urzędnika (*le greffier*) w sądzie handlowym. Urzędnik prowadzący rejestr podlega nadzorowi sędziego, który rozstrzyga środki odwoławcze.

2. Nazwa „Krajowy Rejestr Sądowy” (art. 1–2)

Dla wyjaśnienia istoty i funkcji KRS podstawowe znaczenie ma pojęcie rejestru. Zgodnie ze słownikiem języka polskiego⁵⁸ rejestr to „spis – najczęściej alfabetyczny, wykaz lub lista, katalog, zestawienie, indeks, ewidencja” Etymologicznie nazwa „rejestr” wywodzi się z łacińskiego *registum*, co oznacza ‘zapis’, tudzież ‘księgę do zapisywania’, bądź *registrare*, tj. ‘zapisywać’⁵⁹. W nauce prawa wskazuje się, że rejestracja oznacza „formalność wciągnięcia wiadomości o danym fakcie prawnym do ksiąg publicznych przeznaczonych dla tego celu przez prawo”⁶⁰, co z jednej strony zapewnia władzom publicznym kontrolę nad określoną sferą zachowań podmiotów prywatnych, z drugiej natomiast przynosi korzyści tym podmiotom (poprzez udzielenie ochrony, zapewnienie bezpieczeństwa obrotu). Istotą każdego rejestru jest zatem ujawnienie i udostępnienie do publicznej wiadomości informacji o określonym fakcie, mającym znaczenie prawne, przy czym organ rejestrowy dokonuje merytorycznej weryfikacji zgłoszonych informacji i potwierdzających je dokumentów. W przeciwieństwie do rejestru funkcja ewidencji sprowadza się bowiem do przyjmowania do wiadomości i udostępniania danych⁶¹, które nie podlegają merytorycznej kontroli organu ewidencyjnego⁶². O ile rolą organu ewidencyjnego jest tylko zebranie danych i udostępnienie ich do wiadomości publicznej, o tyle organ prowadzący rejestr jest uprawniony, a nawet zobowiązany, do badania zgodności dokumentów pod względem prawnym oraz odmowy dokonania wpisu niezgodnego z prawem. Wiąże się to ściśle z funkcją legalizacyjną (kontrolną) rejestru⁶³. Różnice pomiędzy rejestrem a ewidencją zostały także trafnie dostrzeżone w orzecznictwie⁶⁴.

⁵⁸ S. Dubisz, *Uniwersalny słownik języka polskiego*, Warszawa 2003, s. 913.

⁵⁹ M. Michalski, *Geneza rejestrów publicznych a rozwój regulacji prawno-handlowych (rejestr handlowy)*, MPH 2019/2, s. 7 i n.

⁶⁰ T. Stawecki, *Rejestry publiczne. Funkcje instytucji*, Warszawa 2005, s. 19; tak samo A. Gryszczyńska, *Pojęcie i jawność rejestrów publicznych* [w:] *Rejestry publiczne. Jawność i interoperacyjność*, red. A. Gryszczyńska, Warszawa 2016, s. 10.

⁶¹ Niekiedy wskazuje się także, że ewidencja ma gromadzić dane oczywiste, „ewidentne”. Zob. M. Michalski, *Geneza...*, s. 7 i n.

⁶² T. Stawecki, *Rejestry...*, s. 22.

⁶³ Szerzej na temat funkcji zob. rozdz. 1 pkt 3.

⁶⁴ Zob. uzasadnienie postanowienia SN z 23.03.1995 r., III CZP 5/95, OSNC 1995/7–8 poz. 106, w którym podkreślono, że o ile „ewidencja ma charakter raczej porządkowy, o tyle rejestr pełni także funkcje

Punktem wyjścia do dalszych rozważań może być zaproponowana przez T. Staweckiego⁶⁵ definicja rejestru publicznego, który wskazał, że rejestrem takim jest zbiór informacji o osobach, rzeczach lub prawach:

- 1) utworzony zgodnie z przepisami obowiązującego prawa;
- 2) prowadzony przez organ o charakterze publicznym albo wykonujący zadania zlecone administracji;
- 3) który przyjmuje, utrzuca, a następnie ujawnia określone informacje w drodze podjęcia przez organ rejestrowy decyzji odnoszących się do oznaczonych faktów lub osób ujawnianych w rejestrze;
- 4) co do którego ujawnienie w nim informacji rodzi określone skutki prawne zarówno wobec osób, których wpisy w rejestrze dotyczą, jak i wobec organów władzy publicznej;
- 5) wobec którego obowiązuje zasada jawnego dostępu.

W nauce rejestry dzieli się na rejestry podmiotowe, obejmujące informacje o podmiotach stosunków prawnych, oraz rejestry rzeczowe, które zawierają dane o przedmiotach (najważniejszymi przykładami rejestrów przedmiotowych są księgi wieczyste i rejestr zastawów). Krajowy Rejestr Sądowy należy do rejestrów o charakterze podmiotowym, a więc „stanowi urzędowy spis obejmujący jednostki ewidencyjne i dane dotyczące tych jednostek”⁶⁶. Podmiotowy charakter Krajowego Rejestru Sądowego znajduje odzwierciedlenie w art. 3 ustawy o KRS, który ogólnie stanowi, że rejestr obejmuje podmioty, na które ustawa nakłada obowiązek uzyskania wpisu do rejestru. Ich konkretyzację stanowią przepisy, które wymieniają podmioty podlegające wpisowi do rejestru przedsiębiorców (art. 36 ustawy o KRS), rejestru stowarzyszeń (art. 49 ustawy o KRS) oraz – do 1.12.2021 r. – rejestru dłużników niewypłacalnych (art. 55 ustawy o KRS). Podstawą prawną wpisu poszczególnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych do rejestru przedsiębiorców i rejestru stowarzyszeń są jednak przepisy materialnoprawne dotyczące organizacji i ustroju tych podmiotów prawa⁶⁷.

Użyty przez ustawodawcę w nazwie KRS przymiotnik „krajowy” akcentuje przede wszystkim centralny i ogólnokrajowy charakter rejestru. W początkowym okresie istnienia KRS E. Norek zauważył, że system informatyczny poszczególnych sądów rejestrowych zintegrowany jest w jednolity system ogólnokrajowy, zapewniający wgląd do jego zawartości poprzez Centralną Informację KRS⁶⁸. Obecnie należy raczej stwierdzić,

ochronne tak w stosunku do danych (podmiotów) wpisanych do rejestru, jak i do osób trzecich. Wiąże się z tym jawność rejestrów i zapewnienie osobom trzecim możliwości dostępu do zawartych w nich danych; cechy te nie są zaś charakterystyczne dla ewidencji”.

⁶⁵ T. Stawecki, *Rejestry...*, s. 28–30; tak samo A. Gryszczyńska, *Pojęcie...*, s. 9–18; M. Michalski, *Geneza...*, s. 7.

⁶⁶ P. Popardowski [w:] *Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym. Komentarz*, red. K. Osajda, Legalis 2020, art. 1, nb 2 i powołana tam literatura.

⁶⁷ Szczegółowo o tym zob. rozdz. 2.

⁶⁸ E. Norek, *Krajowy Rejestr Sądowy i postępowanie rejestrowe*, Warszawa 2001, s. 31.

że każdy sąd rejestrowy ma dostęp do tego samego systemu teleinformatycznego, obsługującego postępowanie rejestrowe⁶⁹. Ustawodawca dążył do tego, aby w rejestrze były zgromadzone dane dotyczące wszystkich podmiotów prawa. Założenie to zostało w dużej części zrealizowane, ale nadal istnieją nieliczne oddzielne rejestry podmiotowe, prowadzone np. dla funduszy inwestycyjnych oraz funduszy emerytalnych. Centralny, ogólnokrajowy charakter rejestru wyraża się również w tym, że każdemu podmiotowi wpisanemu do rejestru jest przypisany indywidualny numer, który nawet po wykreśleniu podmiotu nie podlega przypisaniu innemu (nowo wpisywanemu) podmiotowi.

W polskim systemie prawnym występują zarówno rejestry prowadzone w trybie administracyjnym, czyli przez organy administracji publicznej (jak np. rejestr kościołów i związków wyznaniowych, rejestr instytucji kultury), jak i rejestry prowadzone przez sądy. Do tych ostatnich zaliczyć należy również – poza KRS – rejestr zastawów, rejestr dzienników i czasopism, rejestr funduszy emerytalnych oraz rejestr funduszy inwestycyjnych. Krajowy Rejestr Sądowy jest rejestrem „sądowym”, co nawiązuje do oczywistego faktu, że jest on prowadzony przez sądy. Powierzenie prowadzenia rejestru sądom było szczególnie istotne ze względu na funkcję legalizacyjną rejestru oraz związane z wpisami do KRS skutki materialnoprawne. Ustawodawca miał też na względzie, że w sprawach dotyczących wpisów do KRS nierzadko występują elementy sporu o prawo, do których rozstrzygania predestynowane są sądy⁷⁰. Powierzenie prowadzenia rejestru sądom jest istotne również z tego powodu, że oprócz spraw związanych z prowadzeniem rejestru i rozpoznawania wniosków o wpis sądy rejestrowe wykonują również czynności nadzorcze i pomocnicze względem podmiotów podlegających wpisowi do rejestru, takie jak przykładowo ustanowienie kuratora na podstawie art. 42 k.c., wyznaczenie likwidatora, rozstrzygnięcie niektórych sporów pomiędzy współnikami (akcjonariuszami) spółek kapitałowych a ich organami, stosowanie środków nadzoru nad stowarzyszeniem⁷¹. Zasadniczym celem tych czynności jest zapewnienie zgodności z prawem działania podmiotów wpisanych do sądu rejestrowego oraz ochrona bezpieczeństwa obrotu. Sąd rejestrowy pełni więc również wobec podmiotów wpisanych do rejestru funkcję określaną niekiedy jako „opiekuńcza”⁷².

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o KRS (w brzmieniu nadanym ustawą z 6.12.2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych⁷³) rejestr prowadzi w systemie teleinformatycznym sądy rejonowe (sądy gospodarcze). Zaznaczyć trzeba, że zmiana treści omawianego przepisu wiąże się z koniecznością elastycznego ustalania zakresu właściwości poszczególnych

⁶⁹ Tak Ł. Goździaszek [w:] *Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym. Komentarz*, red. K. Osajda, Legalis 2020, art. 2, nt 3.

⁷⁰ Por. powoływane uzasadnienie..., druk sejm. nr 1882.

⁷¹ Co do szczegółowego wykazu tych spraw zob. rozdz. 11 pkt 3.

⁷² Por. rozdz. 11 pkt 3 i powołaną tam pracę P. Suskiego, *Czynności nadzorcze i pomocnicze sądu rejestrowego* [w:] *Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, t. 2, red. J. Gudowski, K. Weitz, Warszawa 2011.

⁷³ Dz.U. z 2019 r. poz. 55 ze zm.

sądów rejestrowych bez konieczności ograniczania tej właściwości do jednego województwa lub jego części.

Sądy rejestrowe od strony instytucjonalnej wchodzą w skład pionu sądownictwa gospodarczego, stanowiąc wyodrębnione wydziały sądów rejonowych⁷⁴.

Rejestr jest prowadzony w systemie teleinformatycznym. Definicję tego pojęcia w języku prawnym zawiera art. 3 pkt 3 ustawy z 17.02.2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne⁷⁵. Zgodnie z tym przepisem systemem teleinformatycznym jest zespół współpracujących ze sobą urządzeń informatycznych i oprogramowania zapewniający przetwarzanie, przechowywanie, a także wysyłanie i odbieranie danych przez sieci telekomunikacyjne za pomocą właściwego dla danego rodzaju sieci telekomunikacyjnego urządzenia końcowego w rozumieniu przepisów ustawy z 16.07.2004 r. – Prawo telekomunikacyjne⁷⁶. Cechą charakterystyczną systemu teleinformatycznego jest zatem dwukierunkowa wymiana danych z innymi systemami (wysyłanie i odbieranie). System obsługujący KRS spełnia te wymagania, gdyż jest połączony automatyczną wymianą danych z Krajowym Rejestr Karnym (art. 21a ustawy o KRS), Krajowym Rejestr Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON) oraz bazą Centralnego Rejestru Podmiotów – Krajowej Ewidencji Podatników (CRP-KEP) w ramach mechanizmu tzw. jednego okienka (art. 19b ustawy o KRS), a od 15.03.2018 r. także z systemem integracji rejestrów (BRIS), o którym mowa w art. 22 dyrektywy 2017/1132. Z dniem wejścia w życie nowelizacji z 26.01.2018 r. zacznie obowiązywać dodany art. 3a, który wymienia funkcjonalności systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie rejestrowe. Do tych funkcjonalności będą należały:

- umożliwienie zawiązywania i podejmowania innych czynności co do spółek, których umowy zostały zawarte przy wykorzystaniu wzorców udostępnionych w systemie teleinformatycznym (tzw. S24);
- umożliwienie dokonywania czynności procesowych w postępowaniu rejestrowym (składanie pism i dokumentów, odbieranie korespondencji);
- udostępnienie akt rejestrowych.

W uzasadnieniu projektu nowelizacji z 26.01.2018 r. wskazano, że wprowadzenie – na potrzeby ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym – definicji systemu teleinformatycznego „wydaje się konieczne, biorąc pod uwagę aktualną liczbę funkcjonalności systemu oraz przewidywane do wprowadzenia nowe funkcjonalności związane z informatyzacją postępowania rejestrowego oraz sposobu prowadzenia akt rejestrowych. Przepis art. 3a wskazuje jednocześnie Ministra Sprawiedliwości jako organ właściwy do utrzymania

⁷⁴ Na temat wykładni art. 2 ustawy o KRS, pozostałych przepisów normujących właściwość sądów rejestrowych oraz motywów zmiany tego przepisu zob. szczegółowo rozdz. 11 pkt 4.

⁷⁵ Dz.U. z 2020 r. poz. 346 ze zm.

⁷⁶ Dz.U. z 2019 r. poz. 2460 ze zm.

systemu, administrowania zgromadzonych w nim danych osobowych oraz udostępniania adresu, pod którym system ten jest dostępny⁷⁷.

Niezależnie od oczywistych korzyści wynikających z prowadzenia rejestru w systemie teleinformatycznym w literaturze zwrócono uwagę na pewne negatywne zjawiska z tym związane. Ł. Zamojski zalicza do nich ograniczoną liczbę „dopuszczalnych znaków pisarskich możliwych do ujawnienia w danej rubryce rejestru, możliwość pisowni tylko dużymi literami, co nieraz powoduje modyfikację nazwy podmiotu rejestrowego, możliwość posługiwania się tylko tymi znakami pisarskimi, jakie wskazuje rozporządzenie o szczegółowej treści wpisów w rejestrach [...]”. Nadto do istotnych wad związanych z informatyzacją rejestru zaliczyć można zdarzające się w praktyce zawieszenia i przeciążenia systemu komputerowego, które co jakiś czas paraliżują prace sądów rejestrowych⁷⁸. Niewątpliwie wskazane przez tego autora ograniczenia oraz uchybienia mają miejsce w rzeczywistości i wymagają dopracowania pod względem technicznym. Nie zmieniają one jednak faktu, że informatyzacja rejestru pozwala na szybki i w zasadzie nieograniczony dostęp do danych i tym samym wpływa korzystnie na bezpieczeństwo obrotu.

Omawiając art. 2 ustawy o KRS, warto wspomnieć, że ustawodawca powierzył również gminom prowadzenie zadań zleconych, polegających na udostępnieniu wglądu do Polskiej Klasyfikacji Działalności, urzędowych formularzy umożliwiających rejestrację spółek jawnych oraz informację o wysokości opłat. O ile w początkowym okresie funkcjonowania KRS powierzenie tych zadań gminom mogło przyczynić się do lepszego upowszechnienia informacji o ciążących na podmiotach podlegających wpisowi do KRS obowiązkach, o tyle obecnie – wobec nieograniczonej dostępności do strony internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości – rola gmin jest znikoma, jeżeli nie żadna. Należałoby rozważyć celowość rezygnacji z rozwiązania przewidzianego w art. 2 ust. 2 i 3 ustawy o KRS.

3. Funkcje Krajowego Rejestru Sądowego

Funkcje rejestrów publicznych oraz – w szczególności – Krajowego Rejestru Sądowego nie są przedstawiane jednolicie. W ogólnym ujęciu do funkcji rejestrów publicznych zaliczono funkcję ewidencyjną, informacyjną, ochronną, ostrzegawczą, kontrolną i fiskalną⁷⁹. Niekiedy wymienia się również funkcję prawotwórczą, która polega na tym, że wpis do rejestru jest warunkiem *sine qua non* powstania skutków określonego zdarzenia prawnego. Wymienione wyżej funkcje zostały opisane przez T. Staweckiego jako

⁷⁷ Zob. uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw, VIII kadencja, druk sejm. nr 2067, s. 122. Co do administrowania danymi osobowymi w ramach KRS zob. rozdz. 3 pkt 1.

⁷⁸ Zob. Ł. Zamojski, *Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym. Komentarz*, Warszawa 2009, art. 2.

⁷⁹ T. Stawecki, *Rejestry...*, s. 33 i n.

dotyczące wszystkich rejestrów publicznych, a zatem mają one uniwersalny charakter. Każda z nich, w większym albo mniejszym stopniu, kształtuje funkcje Krajowego Rejestru Sądowego. Odnosząc zaproponowane przez T. Staweckiego funkcje rejestrów publicznych do specyfiki KRS, można postawić tezę, że pełni on funkcję **ewidencyjną**, **informacyjną** (która zawiera również funkcję ostrzegawczą) oraz funkcję **legalizacyjną**, która łączy w sobie funkcję ochronną i kontrolną⁸⁰. Wyodrębnienie funkcji ewidencyjnej, informacyjnej oraz legalizacyjnej KRS jest też najczęściej akceptowane w doktrynie⁸¹ i opisuje w sposób zbiorczy wszystkie funkcje rejestru, dlatego zostało przyjęte również na potrzeby niniejszego opracowania.

Z każdym rejestrem immanentnie związana jest **funkcja ewidencyjna** (określana także jako rejestracyjno-dokumentacyjna albo rejestracyjno-ewidencyjna), polegająca na dokumentowaniu określonych sytuacji poprzez dokonywanie odpowiednich wpisów i gromadzeniu dokumentów. Funkcja ta pozostaje w ścisłym związku z obowiązkami lub uprawnieniami informacyjnymi innych podmiotów, powiadamiających organ rejestrowy o określonych zdarzeniach⁸². A. Gryszczyńska słusznie zauważa, że „podstawowym celem większości rejestrów publicznych jest stworzenie i utrzymanie uporządkowanego zbioru informacji określonego rodzaju, ma ona [funkcja ewidencyjna – przyp. A.J.] znaczenie podstawowe i instrumentalne wobec pozostałych funkcji – jeśli określone, istotne dla urzeczywistnienia celu prowadzenia rejestru dane nie zostaną zgromadzone, rejestr nie będzie spełniał odpowiednio innych funkcji – w szczególności osłabieniu ulegnie funkcja informacyjna, ostrzegawcza i ochronna”⁸³. O ile można zgodzić się ze stwierdzeniem, że funkcja ewidencyjna rejestru jest podstawowa w tym znaczeniu, że bez zgromadzenia w nim danych nie jest możliwe zrealizowanie innych funkcji, o tyle w odniesieniu do Krajowego Rejestru Sądowego można postawić tezę, że funkcja legalizacyjna (ochronna) jest równie istotna co funkcja ewidencyjna. Wątek ten zostanie rozwinięty przy omówieniu tej funkcji rejestru. Zdaniem P. Popardowskiego funkcja ewidencyjna rejestru to „budowanie zasobu informacyjnego podmiotu prowadzącego rejestr (organów władzy publicznej) poprzez gromadzenie danych o funkcjonowaniu w obrocie prawnym podmiotów ujawnionych w rejestrze. W ten sposób możliwa jest identyfikacja określonych kategorii podmiotów dla potrzeb realizacji zadań związanych z działaniem organów władzy publicznej (m.in. w zakresie realizacji władztwa fiskalnego)”⁸⁴.

⁸⁰ KRS nie pełni natomiast sam w sobie funkcji fiskalnej, ale oczywiście pełniona przez rejestr funkcja ewidencyjna pośrednio wpływa na możliwość egzekwowania przez państwo ciężących na podmiotach wpisanych do rejestru obowiązków fiskalnych.

⁸¹ Zob. M. Tarska, *Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym. Komentarz*, Legalis 2015, art. 1, nt 7; Ł. Zamojski, *Ustawa...*, s. 9, we wstępie autor ten wskazuje na dwa podstawowe cele KRS: legalizacyjny i informacyjny; M. Dębska, *Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym. Komentarz*, Warszawa 2013, art. 1, nt 3; M. Michalski, *Geneza..., passim*; P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, art. 1, nb 17–19.

⁸² A. Gryszczyńska, *Pojęcie...*, s. 18.

⁸³ A. Gryszczyńska, *Pojęcie...*, s. 20.

⁸⁴ P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, art. 1, nb 17.

Z funkcją ewidencyjną ściśle łączy się **funkcja informacyjna** KRS, która polega na zapewnieniu wszystkim osobom zainteresowanym danych o podmiotach wpisanych do rejestru. Jak słusznie zauważyła M. Tarska, „rejestr sądowy stanowi dla osób trzecich podstawowe – i często jedyne – źródło informacji o podmiotach objętych obowiązkiem wpisu”⁸⁵. Realizacji funkcji informacyjnej służy przede wszystkim jawność rejestru, którą zapewnia powszechny dostęp do ujawnionych w nim danych, ale także – przez umożliwienie przeglądania akt rejestrowych – do dokumentów stanowiących podstawę wpisu. Zadania polegające na udostępnianiu informacji wykonuje Centralna Informacja KRS, z oddziałami przy sądach rejestrowych. Współcześnie jednak podstawowe znaczenie dla urzeczywistnienia funkcji informacyjnej rejestru ma powszechny dostęp do aktualnych i pełnych informacji o podmiotach wpisanych do rejestru, które są udostępniane za pośrednictwem internetu (art. 4 ust. 4a ustawy o KRS)⁸⁶.

Realizacji funkcji informacyjnej służy przede wszystkim spoczywający na podmiotach wpisanych do rejestru obowiązek zgłaszania danych podlegających wpisowi do rejestru⁸⁷. Obowiązek ten jest obwarowany sankcjami, które sąd rejestrowy może zastosować w postępowaniu przymuszającym, prowadzonym na podstawie art. 24 ustawy o KRS. W założeniu funkcja informacyjna miała być wzmocniona poprzez obowiązek ogłaszania wpisów dotyczących podmiotów wpisanych do rejestru przedsiębiorców w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (art. 13 ust. 1 ustawy o KRS). Ponadto z funkcją informacyjną ściśle łączą się niektóre przepisy o charakterze *stricte* materialnoprawnym. Należy wśród nich wymienić:

- art. 14 ustawy o KRS, zgodnie z którym podmiot obowiązany do złożenia wniosku o wpis do rejestru nie może powoływać się wobec osób trzecich działających w dobrej wierze na dane, które nie zostały wpisane do rejestru lub uległy wykreśleniu z rejestru;
- art. 15 ust. 1 i art. 16 ustawy o KRS, które wprowadzają zakaz powoływania się na nieznajomość ogłoszonych wpisów;
- art. 18 ustawy o KRS, który statuuje odpowiedzialność za szkodę spowodowaną zgłoszeniem do rejestru nieprawdziwych danych albo danych objętych wpisem⁸⁸.

Z funkcją informacyjną KRS łączy się funkcja ostrzegawcza, którą można traktować w istocie jako jeden z aspektów funkcji informacyjnej. Funkcję ostrzegawczą spośród autorów wypowiadających się na temat funkcji KRS wyraźnie wyodrębnia P. Popardowski, wskazując, że „udostępnienie danych zgromadzonych w rejestrze pozwala na wyprowadzenie za ich pośrednictwem wniosków co do konsekwencji prawnych i faktycznych wynikających ze zdarzeń objętych obowiązkiem rejestracyjnym”⁸⁹, co przede wszystkim

⁸⁵ M. Tarska, *Ustawa...*, 2015, art. 1, nb 7.

⁸⁶ Szerzej na temat rozwiązań służących zapewnieniu jawności rejestru zob. rozdz. 4.

⁸⁷ Zob. rozdz. 1 pkt 6.

⁸⁸ Na temat tych przepisów zob. rozdz. 4 pkt 2–6.

⁸⁹ P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, art. 1, nb 21.

może dotyczyć potencjalnych kontrahentów podmiotów wpisanych do rejestru. Rozwijając tę myśl, należy zaznaczyć, że nie wszystkie spośród wpisów wykazują – co oczywiste – związek z funkcją ostrzegawczą rejestru. Jej realizacja jest najbardziej widoczna w odniesieniu do wpisów w działach 4–6 oraz – przynajmniej w założeniu – wpisów do RDN. Niekiedy jednak znaczenie ostrzegawcze dla innych uczestników obrotu mogą mieć wpisy znajdujące się w innych działach. Najbardziej oczywistym przykładem jest sytuacja, w której dział 2 nie zawiera – na skutek uprzedniego wykreślenia danych przez sąd rejestrowy na podstawie art. 24 ust. 6 ustawy o KRS – informacji o osobach uprawnionych do reprezentacji podmiotu, co wskazuje na bardzo wysokie prawdopodobieństwo, że zachodzą braki w składzie organu uprawnionego do reprezentacji tego podmiotu. Podobnie na istnienie zasadniczych zakłóceń w funkcjonowaniu podmiotu wpisanego do KRS wskazuje wykreślenie informacji o jego adresie, bez wskazania nowego. Znaczenie ostrzegawcze dla innych osób ma też wzmianka, że kapitał spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, której umowę zawarto przy wykorzystaniu wzorca udostępnionego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego (tzw. S24), nie został pokryty (art. 38 pkt 8 lit. f ustawy o KRS), gdyż taka okoliczność świadczy o tym, że spółka może nie posiadać żadnego majątku.

Jak już zasygnalizowano na początku, za kluczową funkcję KRS należy uznać – obok funkcji ewidencyjnej i informacyjnej – jego **funkcję legalizacyjną**, która polega na zapewnieniu, że dane wpisane do rejestru są zgodne z prawem i stanem faktycznym, a dane niezgodne z prawem albo stanem faktycznym nie będą podlegały wpisowi (aspekt ochronny). Z tak rozumianą funkcją legalizacyjną wiąże się prawo, a jednocześnie obowiązek sądu rejestrowego kontroli przedstawionych mu z wnioskiem o wpis dokumentów pod względem formalnym i merytorycznym. Najistotniejsze znaczenie dla funkcji legalizacyjnej rejestru ma kognicja sądu rejestrowego, która zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy o KRS obejmuje badanie, czy dokumenty dołączone do wniosku są zgodne pod względem formy i treści z przepisami prawa. Sąd Najwyższy, powołując się na orzecznictwo jeszcze sprzed wejścia w życie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, podkreślił, że „sąd rejestrowy nie pełni tylko roli technicznej, nie może więc wpisywać wszelkich zgłoszonych danych, tylko dlatego, że są to dane przewidziane prawem”, a zatem „winien załączone dokumenty zbadać i stwierdzić na użytek prowadzonego postępowania, że konkretna uchwała została podjęta w okolicznościach, albo zgodnych z prawem albo z prawem niezgodnych i to w takich rozmiarach, że jest ona nieważna”⁹⁰. Również w innych orzeczeniach⁹¹ podkreślono, że w ramach swojej szerokiej kognicji sąd rejestrowy powinien pełnić aktywną rolę, badając zgodność z prawem przedstawionych mu dokumentów (w tym umów, statutów, uchwał) nie tylko w aspekcie formalnym, ale także merytorycznym (przykładem może być badanie w sprawie o wpis,

⁹⁰ Uzasadnienie uchwały SN z 20.01.2010 r., III CZP 122/09, OSNC 2010/7–8, poz. 107.

⁹¹ Por. np. uchwałę SN z 6.06.2012 r., III CZP 22/12, OSNC 2012/12, poz. 141.

czy obrana przez przedsiębiorcę firma spełnia kryteria należycie odróżniające ją od innych przedsiębiorców)⁹².

Niektórzy autorzy utożsamiają funkcję legalizacyjną KRS z dokonywaniem wpisów konstytutywnych⁹³. Takie ujęcie wydaje się jednak nie do końca trafne. Chociaż nie sposób zaprzeczyć, że konstytutywny charakter wpisu decyduje o tym, że nie jest możliwe zaistnienie zdarzenia prawnego, z którym ustawa łączy skutek wpisu, bez dokonania weryfikacji zgodności tego zdarzenia z prawem przez sąd rejestrowy, to jednak podkreślić należy, że funkcja legalizacyjna KRS dotyczy również wpisów deklaratoryjnych. Rozpoznając wniosek o dokonanie takiego wpisu, sąd bada bowiem, czy dołączone do wniosku dokumenty są zgodne z prawem pod względem formy i treści, a w konsekwencji – czy doszło do zdarzenia objętego wpisem deklaratoryjnym. Przykładowo, dokonując wykreślenia z działu 2 danych odwołanego członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i wpisując dane nowego członka zarządu, sąd weryfikuje prawidłowość podjęcia uchwał zgromadzenia wspólników w tym przedmiocie. Zarówno w przypadku wpisów konstytutywnych, jak i deklaracyjnych sąd zatem gwarantuje, że dokonany wpis jest zgodny z przepisami prawa, czyli go legalizuje.

Funkcję legalizacyjną KRS zabezpieczają również inne instytucje prawne, których celem jest zapobieganie dokonaniu wpisu niezgodnego z prawem oraz eliminacja takiego wpisu, gdyby już do niego doszło. Najogólniej rzecz ujmując, chodzi tu o przypadki działania przez sąd rejestrowy z urzędu w celu doprowadzenia do zgodności wpisów w rejestrze z prawem, co może mieć miejsce w następujących przypadkach:

- wykreślenia z urzędu danych niedopuszczalnych, w tym nieprawidłowo dokonanych wzmianek o dokumentach złożonych do repozytorium (art. 12 ust. 3 i 4 ustawy o KRS);
- wykreślenia z urzędu danych niezgodnych z rzeczywistym stanem rzeczy lub wpisu danych odpowiadających rzeczywistemu stanowi rzeczy, jeżeli podmiot zobowiązany do złożenia wniosków o wpis nie wykonał obowiązków rejestrowych (art. 24 ust. 6 ustawy o KRS).

W szerszym znaczeniu realizacji funkcji legalizacyjnej, ale również informacyjnej rejestru służy instytucja postępowań przymuszających (art. 24 ustawy o KRS), mających na celu wyegzekwowanie wykonania przez osoby odpowiedzialne obowiązków rejestrowych, a także postępowanie w przedmiocie rozwiązania osoby prawnej bez przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego (art. 25a ustawy o KRS).

Rejestr, który oprócz funkcji informacyjnej spełnia także szeroko rozumianą funkcję legalizacyjną, może być rejestrem wiarygodnym, co stanowi jego fundament. Wydaje się, że obecnie ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym zawiera wystarczające instytucje

⁹² Na temat szerokiej kognicji sądu rejestrowego zob. rozdz. 6.

⁹³ Zob. w tym kierunku M. Dębska, *Ustawa...*, 2013, art. 1, nt 3; M. Michalski, *Geneza...*, *passim*.

prawne, które pozwalają na zapewnienie w możliwie największym stopniu wiarygodności rejestru. Instytucje te zostaną omówione w poszczególnych częściach niniejszego opracowania.

Mimo dokonywanych zmian legislacyjnych, w tym rozszerzenia zakresu postępowań przymuszających i wprowadzenia możliwości rozwiązania tzw. martwego podmiotu bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego, w obrocie prawnym pozostaje znaczna liczba podmiotów niewykonujących obowiązków rejestrowych. Całkowita eliminacja tego niepożądanego zjawiska nie jest możliwa, ale jego maksymalne ograniczenie pozwoli na większą realizację funkcji informacyjnej i legalizacyjnej rejestru.

4. Rozwój Krajowego Rejestru Sądowego – najważniejsze zmiany legislacyjne

W czasie uchwalania ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym sam fakt prowadzenia rejestru w systemie informatycznym, a nie w postaci papierowej, był rozwiązaniem nowatorskim. Krajowy Rejestr Sądowy był drugim, po rejestrze zastawów, rejestrem publicznym prowadzonym w ten sposób. Jak zauważa Ł. Goździaszek, zawarte w art. 2 ust. 1 ustawy o KRS stwierdzenie, że rejestr jest prowadzony w systemie informatycznym (obecnie teleinformatycznym), miało na celu podkreślenie, że KRS jest rejestrem elektronicznym⁹⁴. Truizmem jest stwierdzenie, że od czasu powstania KRS nastąpił gwałtowny rozwój informatyzacji społeczeństwa, instytucji publicznych, w tym sądów. Zwiększenie możliwości technicznych skutkowało wprowadzeniem kolejnych zmian legislacyjnych, które w coraz większym stopniu pozwalały wykorzystać nowe techniki informatyczne w KRS i postępowaniu rejestrowym. Ponadto ustawodawca wprowadzał również zmiany, które nie dotyczyły bezpośrednio aspektów informatycznych, ale były istotne dla realizacji przez KRS jego funkcji. Najważniejszymi etapami na drodze do pełnej elektronizacji rejestru były:

- 1) wprowadzenie po raz pierwszy możliwości składania wniosków o wpis drogą elektroniczną (znowelizowany art. 694³ k.p.c.) oraz udostępnienie dokumentów przez Centralną Informację KRS drogą elektroniczną (ustawa z 18.10.2006 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw⁹⁵);
- 2) wprowadzenie możliwości zawarcia umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za pomocą wzorca udostępnionego w systemie teleinformatycznym – tzw. S24 (ustawa z 1.04.2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw⁹⁶);
- 3) połączenie z Krajowym Rejestrem Karnym, które pozwoliło na dokonanie automatycznej weryfikacji, czy osoba, która ma być wpisana do rejestru jako członek

⁹⁴ Por. Ł. Goździaszek [w:] *Ustawa...*, 2020, art. 2, nt 3.

⁹⁵ Dz.U. Nr 208, poz. 1540 ze zm.

⁹⁶ Dz.U. Nr 92, poz. 531.

zarządu lub członek organu nadzoru podmiotu wpisanego do rejestru, nie jest objęta zakazem pełnienia tej funkcji z mocy ustawy (art. 18 § 2 k.s.h.) albo w wyniku wymierzenia środka karnego zakazu pełnienia określonego rodzaju funkcji (art. 21a ustawy o KRS, dodany przez ustawę z 7.12.2012 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. poz. 1514). Podobny mechanizm automatycznej wymiany danych dotyczy osób wpisanych do rejestru dłużników niewypłacalnych;

- 4) połączenie KRS z bazą Krajowego Rejestru Urzędowego Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON) oraz bazą Centralnego Rejestru Podmiotów – Krajowej Ewidencji Podatników (CRP-KEP), co umożliwiło automatyczne nadanie NIP i REGON podmiotom wpisanym do rejestru oraz zwrotne przesłanie tych numerów. Krajowy Rejestr Sądowy stał się rejestrem referencyjnym, co oznacza, że dane objęte wpisem stały się danymi podstawowymi i wiążącymi dla organów administracji publicznej w procesie związanym z dokonywaniem wpisu do rejestrów REGON i CRP (ustawa z 26.06.2014 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw⁹⁷);
- 5) składanie sprawozdań finansowych i innych dokumentów, o których wzmiankę czyni się w dziale 3 rejestru, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego i dokonywanie przez sąd rejestrowy automatycznego wpisu wzmianek o tych dokumentach (art. 19e ustawy o KRS wprowadzony nowelizacją z 26.01.2018 r.);
- 6) pełna elektronizacja postępowania rejestrowego w sprawach dotyczących rejestru przedsiębiorców oraz akt rejestrowych podmiotów wpisanych do tego rejestru, dla której ramy prawne stworzyła nowelizacja z 26.01.2018 r. Przepisy wprowadzające pełną elektronizację postępowania rejestrowego w sprawach dotyczących podmiotów wpisanych do rejestru przedsiębiorców (i jednocześnie pozwalające na złożenie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego wniosków do rejestru stowarzyszeń) wejdą w życie z dniem 1.07.2021 r. (art. 55 pkt 4 nowelizacji z 26.01.2018 r.). Nowelizacja ta wprowadza szczegółowe rozwiązania proceduralne i techniczne, które zostaną szczegółowo omówione w rozdz. 9.

Warto też wspomnieć, że ustawa z 6.12.2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych, której *vacatio legis* określono do 1.07.2021 r., utworzy nowy rejestr publiczny – KRZ. Rejestr ten przejmie funkcje RDN, do którego od dnia wejścia w życie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym nie będą dokonywane nowe wpisy.

Omawiając dotychczasowy rozwój KRS, należy również wymienić zmiany, które nie dotyczyły wykorzystania nowych technik informatycznych, ale miały istotny wpływ na realizację funkcji rejestru i bezpieczeństwo obrotu:

- wprowadzenie procedury pozwalającej na rozwiązanie przez sąd rejestrowy tzw. podmiotów martwych bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego, przy jednoczesnym ostatecznym uregulowaniu sytuacji podmiotów, które nie

⁹⁷ Dz.U. poz. 1161 ze zm.

dopełniły obowiązku przerejestrowania do KRS, przez uznanie ich za wykreślone z mocy prawa z dniem 1.01.2016 r. (ustawa z 28.11.2014 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw⁹⁸);

- nowa regulacja dotycząca kuratora prawa materialnego oraz kuratora procesowego, ustanawianego dla osoby prawnej nieposiadającej organów, wzmocniona rozszerzeniem zakresu postępowań przymuszających, przewidziana w ustawie nowelizującej z 26.01.2018 r.⁹⁹

5. KRS jako część systemu integracji rejestrów (BRIS)

5.1. Podstawy prawne i funkcje systemu BRIS

Artykuł 1 ust. 3 ustawy o KRS stanowi, że rejestr wchodzi w skład **systemu integracji rejestrów**, o którym mowa w art. 22 dyrektywy 2017/1132. System integracji rejestrów został utworzony na podstawie art. 22 ust. 2 dyrektywy 2017/1132, który stanowi, że system integracji rejestrów składa się z: rejestrów państw członkowskich, platformy, portalu służącego za europejski elektroniczny punkt dostępu. W ramach systemu integracji rejestrów państwa członkowskie zapewniają interoperacyjność swoich rejestrów za pośrednictwem platformy (art. 22 ust. 3 dyrektywy 2017/1132). Interoperacyjność zakłada konieczność takiej organizacji systemu teleinformatycznego państw członkowskich, aby możliwa była bezkolizyjna wymiana danych. Poszczególne systemy powinny być powiązane ze sobą, aby możliwe było ich współdziałanie przy wymianie zgromadzonych danych¹⁰⁰. W literaturze zwraca się uwagę, że interoperacyjność i integracja rejestrów nie są tożsame. Przez integrację rozumie się „zespolenie, łączenie, scalanie, a interoperacyjność to współpraca, współdziałanie, wzajemność. Rezultatem końcowym procesu integracji jest stworzenie z oddzielnie funkcjonujących komponentów jednego, zintegrowanego systemu, natomiast w przypadku osiągnięcia interoperacyjności komponenty nadal działają autonomicznie, ale dysponują zdolnością do interoperacyjnej współpracy. Są to więc znaczeniowo i technicznie całkowicie różne pojęcia. Biorąc powyższe pod uwagę [...] najogólniej można napisać, że celem osiągnięcia interoperacyjności systemów informatycznych eksploatowanych w jednostkach administracji publicznej jest przede wszystkim stworzenie warunków do «bezkolizyjnej» realizacji zadań publicznych w sytuacji koniecznego współdziałania dwóch lub więcej systemów informatycznych zarządzanych przez różnych dysponentów zasobów cyfrowych. Należy przy tym pamiętać, że samo zapewnienie właściwej wymiany informacji nie przesądza jeszcze o osiągnięciu cechy interoperacyjności, bowiem wymieniane informacje muszą być jeszcze w sposób zgodny i spójny rozumiane i wykorzystywane. Ostatecznym dowodem przesądzającym o tym, że systemy informatyczne są wzajemnie interoperacyjne

⁹⁸ Dz.U. poz. 1924 ze zm.

⁹⁹ Zmiany te zostaną omówione szczegółowo w rozdz. 9.

¹⁰⁰ P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, art. 1, nb 4.

jest dopiero potwierdzone w praktyce osiągnięcie celu, stanowiącego przyczynę, dla której zainicjowano współdziałanie tych systemów”¹⁰¹.

Aktem wykonawczym względem dyrektywy 2017/1132, określającym kwestie techniczne, jest rozporządzenie 2015/884.

System BRIS pełni dwie zasadnicze funkcje. Po pierwsze, integracja rejestrów **ułatwia dostęp osobom zainteresowanym do danych dotyczących spółek zarejestrowanych** we wszystkich państwach członkowskich UE i EOG, a po drugie – **usprawnia komunikację między rejestrami**. Ten drugi aspekt ściśle łączy się z bezpieczeństwem obrotu prawnego. Wymiana danych między rejestrami pozwala bowiem na szybkie, automatyczne ujawnienie danych dotyczących upadłości, likwidacji albo innych zdarzeń wpływających na zdolność prawną albo możliwość zarządzania majątkiem przez przedsiębiorcę zarejestrowanego w innym państwie członkowskim, który prowadzi na terytorium RP działalność w formie oddziału. O wadze problemu świadczą dane przytoczone w uzasadnieniu projektu nowelizacji z 26.01.2018 r., gdzie wskazano, że z danych „uzyskanych z innych państw członkowskich UE i EOG wynika, że w przypadku ok. 160 wciąż zarejestrowanych w Polsce oddziałów doszło do wykreślenia ich spółek macierzystych”¹⁰². Nie wymaga szerszego wyjaśnienia, że taka sytuacja skutkowała istotnym zagrożeniem dla bezpieczeństwa obrotu, gdyż pozwalała na funkcjonowanie w obrocie prawnym podmiotów w rzeczywistości nieposiadających zdolności prawnej, co także wprowadzało w błąd inne osoby.

Bardziej szczegółowo funkcje systemu BRIS wyjaśniono w motywie 23 dyrektywy 2017/1132, którego fragmenty warto przytoczyć *in extenso*: „Integracja rejestrów centralnych, rejestrów handlowych i rejestrów spółek jest środkiem niezbędnym do stworzenia warunków prawnych i podatkowych bardziej sprzyjających prowadzeniu działalności gospodarczej. Powinna ona sprzyjać wzmocnieniu konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw poprzez zmniejszenie obciążeń administracyjnych oraz zwiększenie pewności prawa, przyczyniając się w ten sposób do wyjścia ze światowego kryzysu gospodarczego i finansowego, co jest jednym z priorytetów strategii «Europa 2020». Integracja ta powinna się również przyczynić do poprawy transgranicznej komunikacji pomiędzy rejestrami poprzez wykorzystanie nowatorskich rozwiązań technologii informacyjno-komunikacyjnych”. Zgodnie z motywem 25 dyrektywy 2017/1132: „Poprawa w zakresie transgranicznego dostępu do informacji o spółkach i ich oddziałach utworzonych w innych państwach członkowskich może nastąpić jedynie pod warunkiem, że wszystkie państwa członkowskie zaangażują się w umożliwianie komunikacji elektronicznej między rejestrami i przekazywanie indywidualnym użytkownikom w całej Unii informacji o takiej samej treści, w zestandaryzowanej formie i za pomocą tech-

¹⁰¹ B. Szafranski [w:] *Rejestry publiczne. Jawność i interoperacyjność*, red. A. Gryszczyńska, Warszawa 2016, s. 57–60.

¹⁰² Zob. uzasadnienie..., druk sejm. nr 2067, s. 77.

nologii interoperacyjnych. Tę interoperacyjność rejestrów powinny zapewnić rejestry państw członkowskich [...], dostarczając usługi, które powinny stanowić interfejsy dla europejskiej centralnej platformy [...]. Platforma powinna być scentralizowanym zestawem informatycznych narzędzi integrujących usługi i powinna tworzyć wspólny interfejs. Interfejs ten powinien być używany przez wszystkie rejestry krajowe. Platforma powinna także zapewniać usługi stanowiące interfejs dla portalu służącego jako europejski elektroniczny punkt dostępu oraz dla opcjonalnych punktów dostępu utworzonych przez państwa członkowskie. Platforma powinna być pojmowana jedynie jako narzędzie integracji rejestrów, a nie jako osobny podmiot posiadający osobowość prawną. Korzystając z niepowtarzalnych identyfikatorów, platforma powinna być w stanie przekazywać informacje z każdego z rejestrów państw członkowskich do właściwych rejestrów innych państw członkowskich z użyciem komunikatów w standardowym formacie (stanowiących elektroniczną formę wiadomości przesyłanych między systemami informatycznymi, na przykład xml) i w odpowiedniej wersji językowej”. Co istotne, platforma nie stanowi jednej, scentralizowanej bazy danych o spółkach ze wszystkich rejestrów państw członkowskich, a jedynie punkt wymiany danych pomiędzy tymi rejestrami.

Dodać w tym miejscu należy, że **automatyczna wymiana danych oraz dostęp za pośrednictwem systemu BRIS dotyczą wyłącznie spółek objętych zakresem podmiotowym dyrektywy 2017/1132**, tj. spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, spółek akcyjnych, spółek europejskich oraz komandytowo-akcyjnych.

System BRIS zapewnia **dostęp do informacji i dokumentów** z rejestrów spółek wszystkich państw członkowskich UE i EOG za pomocą następujących rozwiązań prawnych i technicznych:

- osoby zainteresowane uzyskują dostęp do dokumentów i informacji, wymienionych w dyrektywie 2017/1132, przez portal e-Sprawiedliwość, z wykorzystaniem jednego standardowego formularza wyszukiwania dla wszystkich rejestrów objętych systemem BRIS (art. 18 ust. 1 oraz art. 29 ust. 3 dyrektywy 2017/1132);
- informacje o spółkach mogą być wyszukiwane we wszystkich językach urzędowych UE (art. 18 ust. 3 dyrektywy 2017/1132);
- ustawodawca unijny wprowadził listę tzw. etykiet wyjaśniających dane o spółkach, dostępnych we wszystkich językach urzędowych UE, odnoszących się do informacji i typów dokumentów udostępnianych przez rejestry (art. 18 ust. 3 lit. b dyrektywy 2017/1132);
- wszystkie rejestry zapewniają wnioskodawcom bezpłatny dostęp do podstawowych informacji o spółkach objętych zakresem dyrektywy 2017/1132, w tym: nazwa i forma prawna spółki, siedziba spółki i państwo członkowskie, w którym jest ona zarejestrowana, numer wpisu spółki do rejestru, a także pozostałe dane wymienione w art. 19 ust. 2 lit. d–h (art. 19 ust. 2 dyrektywy 2017/1132).

Podstawy prawne **komunikacji między rejestrami** państw członkowskich zostały zawarte w art. 20 ust. 1 dyrektywy 2017/1132, zgodnie z którym rejestr, w którym wpisana jest spółka, udostępnia niezwłocznie, za pośrednictwem systemu integracji rejestrów, informacje o wszczęciu i zakończeniu wszelkich postępowań likwidacyjnych lub upadłościowych oraz o wykreśleniu spółki z rejestru, jeżeli wiąże się to z konsekwencjami prawnymi w państwie członkowskim rejestru, w którym wpisana jest ta spółka. Stosownie do art. 20 ust. 2 dyrektywy 2017/1132 rejestr, w którym wpisany jest oddział, zapewnia niezwłoczny odbiór, za pośrednictwem systemu integracji rejestrów, informacji, o których mowa w ust. 1.

Dyrektywa 2017/1132 została – w części dotyczącej systemu integracji rejestrów centralnych – wdrożona w polskim porządku prawnym przez ustawę nowelizującą z 26.01.2018 r. Do przepisów implementujących do polskiego porządku prawnego art. 22 i n. dyrektywy 2017/1132 należą:

- art. 1 ust. 3 ustawy o KRS, który stanowi ogólną podstawę prawną włączenia KRS w strukturę systemu integracji rejestrów,
- art. 4 ust. 2 pkt 4 oraz art. 4a ustawy o KRS, które określają zadania Centralnej Informacji KRS w ramach systemu BRIS,
- art. 9 ust. 9 ustawy o KRS, stanowiący podstawę do automatycznego dołączenia do akt rejestrowych dokumentów nadesłanych przez BRIS,
- art. 20 ust. 1h ustawy o KRS, który stanowi podstawę automatycznego wpisu danych przekazanych z innego rejestru za pośrednictwem systemu BRIS,
- art. 20 ust. 1i ustawy o KRS, który stanowi podstawę zwolnienia wpisów wymienionych w art. 20 ust. 1h z opłaty za publikację w MSiG,
- art. 21d ustawy o KRS, który wymienia informacje otrzymywane przez sąd rejestrowy za pośrednictwem systemu BRIS,
- art. 38 pkt 14 lit. e ustawy o KRS, który stanowi podstawę wpisu informacji otrzymanych za pośrednictwem systemu BRIS dla oddziałów przedsiębiorców zagranicznych,
- art. 45 ust. 5a ustawy o KRS, zgodnie z którym po zamieszczeniu w rejestrze informacji o wykreśleniu przedsiębiorcy zagranicznego na podstawie art. 20 ust. 1h ustawy o KRS, z przyczyn skutkujących wykreśleniem jego oddziału, sąd rejestrowy niezwłocznie wydaje z urzędu postanowienie o wykreśleniu z rejestru oddziału tego przedsiębiorcy.

Dodatkowo ustawą nowelizującą z 26.01.2018 r. zmieniono art. 8a ust. 1 pkt 4 ustawy o KRS i uchylono art. 8a ust. 1 pkt 6 tej ustawy. Zmiana art. 8a ust. 1 pkt 4 polegała na doprecyzowaniu, że publikacji w katalogu podlegają wszystkie dokumenty o powołaniu albo odwołaniu członków organów spółek, niezależnie od tego, czy mają one formę uchwał, czy też innych dokumentów (np. oświadczenia wspólnika). Nowelizacja art. 8a ust. 1 pkt 4 ustawy o KRS nie stanowiła bezpośredniego implementacji dyrektywy

2017/1132, ale przez usunięcie wątpliwości interpretacyjnych zapewnia lepszą spójność ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym z dyrektywą 2017/1132.

Implementację dyrektywy 2017/1132 w zakresie obowiązków Centralnej Informacji KRS obejmuje również rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 9.03.2018 r. w sprawie ustroju i organizacji Centralnej Informacji Krajowego Rejestru Sądowego oraz trybu i sposobu udzielania informacji z rejestru, wydawania dokumentów oraz kopii dokumentów z katalogu, udostępniania dokumentów z repozytorium dokumentów finansowych, a także struktury udostępnianych informacji o podmiotach wpisanych do Rejestru¹⁰³.

Przepisy te zostaną omówione szczegółowo poniżej.

5.2. Automatyczna wymiana danych w ramach BRIS (art. 21d, art. 38 pkt 14 lit. e)

Artykuł 20 ust. 1 i 2 dyrektywy 2017/1132 stanowi, że rejestr, w którym wpisana jest spółka, **udostępnia niezwłocznie, za pośrednictwem systemu integracji rejestrów, informacje o wszczęciu i zakończeniu wszelkich postępowań likwidacyjnych lub upadłościowych oraz o wykreśleniu spółki z rejestru**, jeżeli wiąże się to z konsekwencjami prawnymi w państwie członkowskim rejestru, w którym wpisana jest ta spółka. Rejestr, w którym wpisany jest oddział, zapewnia niezwłoczny odbiór, za pośrednictwem systemu integracji rejestrów, informacji. Jak już zasygnalizowano uprzednio, wprowadzona przez ustawodawcę unijnego automatyczna wymiana danych pomiędzy rejestrami jest istotnym krokiem w kierunku pełnej realizacji funkcji informacyjnej rejestru oraz służy bezpieczeństwu obrotu. We wcześniejszym stanie prawnym, gdy nie istniał mechanizm wymiany informacji między rejestrem spółki mającej siedzibę w danym państwie członkowskim UE (EOG) a rejestrem jej oddziału mającym siedzibę w innym państwie członkowskim, obowiązek zgłoszenia do rejestru oddziału takich zdarzeń jak otwarcie likwidacji, ogłoszenie upadłości czy też wykreślenie spółki z rejestru państwa siedziby spoczywał na osobie upoważnionej do reprezentowania spółki w oddziale. Praktyka wskazywała jednak, że osoby te często nie dopełniały obowiązku złożenia wniosku o wpis tych zdarzeń, co skutkowało tym, iż wierzyciele oraz potencjalni kontrahenci nie mieli dostępu do informacji istotnych dla sytuacji finansowej podmiotu, możliwości zaciągania przez niego nowych obowiązków czy nawet zdolności prawnej. Do rzadkości nie należały przypadki, w których w KRS widniały oddziały przedsiębiorców spółek wykreślonych z rejestru w państwie siedziby¹⁰⁴. Tym wszystkim negatywnym skutkom zapobiega automatyczna wymiana danych pomiędzy rejestrami państw członkowskich UE, gdyż prowadzi ona do tego, że wpis otwarcia likwidacji, ogłoszenia upadłości albo

¹⁰³ Dz.U. poz. 546.

¹⁰⁴ Zob. uzasadnienie..., druk sejm. nr 2067, s. 73 i n.

wykreślenia z rejestru podmiotu w państwie siedziby skutkuje natychmiastowym ujawnieniem tych zdarzeń prawnych w rejestrach, w których są wpisane oddziały spółki.

Ponadto system integracji rejestrów centralnych pozwala na automatyczne przekazywanie między rejestrami informacji dotyczących **transgranicznego połączenia spółek**. Zgodnie z art. 130 ust. 3 dyrektywy 2017/1132 państwa członkowskie zapewniają zawiadomienie przez rejestr w państwie członkowskim spółki powstającej w wyniku połączenia transgranicznego – za pośrednictwem systemu integracji rejestrów – rejestru w państwie członkowskim każdej z łączących się spółek, że połączenie transgraniczne stało się skuteczne. Państwa członkowskie zapewniają również wykreślenie z rejestru wpisu łączącej się spółki niezwłocznie z chwilą otrzymania tego zawiadomienia. Także w odniesieniu do transgranicznego połączenia spółek wprowadzenie systemu BRIS znacznie poprawiło realizację funkcji informacyjnej rejestru. Odpadła bowiem konieczność tłumaczenia i przesyłania drogą pocztową zawiadomienia o połączeniu, co spowodowało przyspieszenie wykreślenia z rejestru podmiotu, który na skutek połączenia transgranicznego utracił byt prawny.

Wymiana danych KRS z innymi rejestrami spółek państw członkowskich ma zatem charakter dwukierunkowy.

Jeżeli spółka ma siedzibę w Polsce, a oddziały w innych państwach członkowskich, informacja **o otwarciu likwidacji, ogłoszeniu upadłości czy też wykreśleniu z rejestru jest automatycznie przekazywana z KRS za pośrednictwem platformy do rejestrów tych państw członkowskich**, w których oddziały te są wpisane. Podstawą prawną automatycznego przekazania danych jest art. 4a pkt 3 ustawy o KRS. Przepis ten stanowi, że za pośrednictwem systemu integracji rejestrów Centralna Informacja przekazuje do właściwych rejestrów informacje o otwarciu likwidacji, zakończeniu likwidacji, ogłoszeniu upadłości, zakończeniu postępowania upadłościowego oraz o wykreśleniu spółek. Podobnie jeżeli w wyniku połączenia transgranicznego zawiązano w Polsce nową spółkę albo polska spółka jest spółką przejmującą, Centralna Informacja przekazuje automatycznie do rejestrów spółek przejmowanych albo łączących się informację dotyczącą **połączenia transgranicznego** (art. 4a pkt 4 ustawy o KRS). W związku z automatyzacją przekazywania informacji o połączeniu transgranicznym nowelizacją z 26.01.2018 r. uchylono art. 516¹³ § 4 k.s.h., który nakładał na sąd rejestrowy obowiązek zawiadamiania o wpisie połączenia do rejestru organu rejestrowego właściwego dla spółki przejmowanej bądź każdej ze spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki. Tą samą ustawą zmieniono również art. 45 ust. 5 ustawy o KRS, w którego zdaniu trzecim sprecyzowano, że art. 45 ust. 5 zdanie drugie ustawy o KRS (tj. przepisu nakazującego zawiadomienie o skutkach przekształcenia sądu właściwego dla podmiotu podlegającego przekształceniom) nie stosuje się do połączeń transgranicznych. W przypadku połączeń transgranicznych zawiadomienie jest bowiem dokonywane z urzędu za pośrednictwem systemu BRIS.

Dane są przesyłane pomiędzy rejestrami w sposób automatyczny, bez potrzeby tłumaczenia na języki innych państw członkowskich. Zgodnie z pkt 9 załącznika do rozporządzenia nr 2015/884 w odniesieniu do wysyłania komunikatów we właściwej wersji językowej platforma przekazuje materiał referencyjny, taki jak wykazy kodów, sprawdzone leksykony i glosariusze. W stosownych przypadkach zostaną one przetłumaczone na języki urzędowe UE. W miarę możliwości wykorzystuje się uznane normy i znormalizowane komunikaty.

Podobnie w przypadku, gdy przedsiębiorca zagraniczny, którego oddział jest wpisany do KRS, zostanie wykreślony z rejestru w państwie macierzystym, względnie dojdzie do otwarcia jego likwidacji albo ogłoszenia upadłości KRS odbiera automatycznie te informacje w języku polskim za pośrednictwem platformy.

Artykuł 21d ustawy o KRS stanowi, że sąd rejestrowy otrzymuje z właściwych rejestrów za pośrednictwem systemu integracji rejestrów informacje dotyczące przedsiębiorcy zagranicznego o: 1) otwarciu i zakończeniu likwidacji; 2) ogłoszeniu upadłości i zakończeniu postępowania upadłościowego; 3) wykreśleniu i 4) połączeniu transgranicznym. Przepis ten stanowi bezpośrednią konkretyzację art. 20 ust. 1 dyrektywy 2017/1132.

Następnie dane wymienione podlegają automatycznemu zamieszczeniu w KRS. Zgodnie bowiem z art. 20 ust. 1h ustawy o KRS wpis informacji o otwarciu likwidacji, zakończeniu likwidacji, ogłoszeniu upadłości, zakończeniu postępowania upadłościowego oraz o wykreśleniu przedsiębiorcy zagranicznego polega na ich automatycznym zamieszczeniu w rejestrze po przekazaniu z właściwych rejestrów za pośrednictwem systemu integracji rejestrów. Automatyczne dokonanie wpisu oznacza, że jest on generowany przez sam system teleinformatyczny, bez potrzeby wydawania postanowienia o wpisie przez sąd rejestrowy¹⁰⁵. Warto jednak zaznaczyć, że **automatyczny wpis ogranicza się do zamieszczenia w dziale 1 rejestru okoliczności wymienionych w treści art. 20 ust. 1h ustawy o KRS**. Kolejne wpisy, chociażby były konsekwencją wpisów dokonanych automatycznie, są dokonywane na zasadach ogólnych. Przykładowo, jeżeli za pośrednictwem systemu BRIS zostanie automatycznie ujawniona informacja o wpisie likwidacji, to wpis danych dotyczących likwidatorów i sposobu reprezentacji powinien być dokonany na podstawie postanowienia sądu. Obowiązek złożenia wniosku o wpis takich danych spoczywa na osobach uprawnionych do reprezentacji przedsiębiorcy zagranicznego w oddziale. Podobnie zwrócić należy uwagę, że **przekazanie danych o wykreśleniu spółki z macierzystego rejestru nie jest równoznaczne z wykreśleniem automatycznym jej oddziału z KRS**, gdyż do wykreślenia niezbędne jest wydanie przez sąd rejestrowy postanowienia z urzędu (art. 45 ust. 5a ustawy o KRS).

Artykuł 20 ust. 1i ustawy o KRS stanowi, że wpisy dokonywane na podstawie art. 20 ust. 1h nie podlegają opłacie za ogłoszenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym,

¹⁰⁵ Na temat automatycznych wpisów zob. rozdz. 11 pkt 9.2.

co jest spójne z rozwiązaniem dotyczącym wpisu wzmianek o złożeniu dokumentów finansowych (art. 20 ust. 1f ustawy o KRS), które także podlegają ogłoszeniu w MSiG, ale nie pobiera się za nie opłaty.

Trzeba również zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 9 ust. 9 ustawy o KRS, który wejdzie w życie z dniem 1.07.2021 r., dokumenty zawierające informacje przekazane z właściwych rejestrów za pośrednictwem systemu integracji rejestrów podlegają automatycznemu złożeniu do akt rejestrowych. Późniejsza data wejścia w życie tego przepisu jest spowodowana faktem, że jest on częścią przepisów dotyczących elektronizacji rejestru przedsiębiorców, a automatyczne dołączenie z oczywistych względów może dotyczyć tylko akt rejestrowych prowadzonych w postaci elektronicznej. Do czasu wejścia w życie art. 9 ust. 9 ustawy o KRS wydruki informacji przekazanych z systemu BRIS powinny zostać dołączone do akt rejestrowych prowadzonych w postaci papierowej.

Dodany przez ustawę nowelizującą z 26.01.2018 r. art. 38 pkt 14 lit. e ustawy o KRS stanowi, że **dane otrzymane za pośrednictwem systemu BRIS podlegają ujawnieniu w dziale 1 rejestru**. Wraz z wejściem w życie ustawy nowelizującej zmodyfikowano strukturę teleinformatyczną rejestru dla oddziałów przedsiębiorców zagranicznych, głównych oddziałów zagranicznych zakładów ubezpieczeń i głównych oddziałów zagranicznych zakładów reasekuracji w ten sposób, że w dziale 1 rejestru w rubryce 1 dodano pole 10, w którym wpisuje się „informacje z systemu integracji rejestrów dotyczące przedsiębiorcy zagranicznego, obejmujące datę i rodzaj postępowania: otwarcie likwidacji, zakończenie postępowania likwidacyjnego, otwarcie i zakończenie postępowania likwidacyjnego, odwołanie postępowania likwidacyjnego, ogłoszenie upadłości, zakończenie postępowania upadłościowego, ogłoszenie upadłości i zakończenie postępowania upadłościowego, odwołanie postępowania upadłościowego, wykreślenie przedsiębiorcy zagranicznego” (§ 136 pkt 1 lit. j rozporządzenia w sprawie szczegółowej treści wpisów).

5.3. Działania sądu rejestrowego po uzyskaniu informacji z BRIS

Dokonanie automatycznego wpisu danych przekazanych do KRS za pośrednictwem systemu BRIS nie uchyła konieczności podjęcia przez sąd rejestrowy dalszych czynności, które mają spowodować, aby treść rejestru dla oddziału przedsiębiorcy zagranicznego odpowiadała stanowi rzeczywiście. Jest to spowodowane faktem, że – jak już zasygnalizowano – **automatyczny wpis danych przekazanych z BRIS nie ingeruje w treść pozostałych wpisów w rejestrze**. Automatyczne przekazanie danych za pośrednictwem BRIS nie zwalnia wnioskodawcy z obowiązku złożenia wniosków o zmianę wpisu m.in. w zakresie wykreślenia organu uprawnionego do reprezentacji, wpisu likwidatora, syndyka, sposobu reprezentacji itp. W tym zakresie obowiązek złożenia wniosku spoczywa na osobach uprawnionych do reprezentacji przedsiębiorcy zagranicznego w oddziale.

W przypadku niedopełnienia tej powinności sąd rejestrowy może podjąć czynności na zasadach ogólnych, tj. wszcząć postępowanie przymuszające na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy o KRS, a jeżeli jest to uzasadnione względami bezpieczeństwa obrotu – dokonać wpisów z urzędu na podstawie art. 24 ust. 6 ustawy o KRS. W tych przypadkach czynności sądu rejestrowego nie różnią się od podejmowanych w razie niewykonania przez podmiot pozostałych obowiązków rejestrowych.

Odrębnego omówienia wymagają natomiast czynności sądu rejestrowego w przypadku przekazania za pośrednictwem BRIS informacji o wykreśleniu z rejestru przedsiębiorcy, którego oddział jest zarejestrowany w KRS, oraz o połączeniu transgranicznym.

5.3.1. Czynności sądu rejestrowego wobec oddziału w razie wykreślenia przedsiębiorcy zagranicznego

Czynności podejmowane przez organy rejestrowe właściwe dla oddziałów, po otrzymaniu informacji o wykreśleniu przedsiębiorcy zagranicznego z rejestru właściwego dla jego siedziby, zostały uregulowane w art. 34 ust. 2 i 3 dyrektywy 2017/1132. Zgodnie z art. 34 ust. 2 powołanej dyrektywy państwa członkowskie określają procedurę, jaka ma być stosowana po otrzymaniu informacji, o których mowa w art. 20 ust. 1 i 2 dyrektywy 2017/1132, czyli po otrzymaniu przez rejestr właściwy dla oddziału informacji o wszczęciu i zakończeniu wszelkich postępowań likwidacyjnych lub upadłościowych oraz o wykreśleniu spółki z rejestru. Procedura ta zapewnia, by w przypadku rozwiązania spółki lub jej wykreślenia z rejestru z innego powodu wykreślono także bez nieuzasadnionej zwłoki oddziały tej spółki. Artykuł 34 ust. 3 dyrektywy 2017/1132 stanowi jednak, że ust. 2 nie ma zastosowania do oddziałów spółek, które zostały wykreślone z rejestru w wyniku jakiegokolwiek zmiany formy prawnej danej spółki, połączenia, podziału lub transgranicznego przeniesienia jej siedziby.

Implementację tych przepisów w polskim porządku prawnym stanowi wprowadzony nowelizacją z 26.01.2018 r. art. 45 ust. 5a ustawy o KRS, zgodnie z którym **po zamieszczeniu w rejestrze informacji o wykreśleniu przedsiębiorcy zagranicznego na podstawie art. 20 ust. 1h ustawy o KRS, z przyczyn skutkujących wykreśleniem jego oddziału, sąd rejestrowy niezwłocznie wydaje z urzędu postanowienie o wykreśleniu z rejestru oddziału tego przedsiębiorcy**. Niezwłoczne wydanie postanowienia oznacza wydanie go w najkrótszym możliwym terminie, co w praktyce powinno nastąpić od razu po otrzymaniu informacji za pośrednictwem BRIS. Ze względu na charakter postanowienia wydanego na podstawie art. 45 ust. 5a ustawy o KRS, które ma charakter w istocie techniczny, sprowadzający się do odzwierciedlenia w KRS wpisu dokonanego w rejestrze państwa siedziby, nie ma potrzeby wydawania odrębnego postanowienia o wszczęciu postępowania z urzędu i zobowiązywania uczestnika do zajęcia stanowiska w sprawie.

Wystarczające jest wydanie „od razu” postanowienia w przedmiocie wykreślenia oddziału z rejestru, tym bardziej że podlega ono zaskarżeniu na zasadach ogólnych.

Wyjaśnienia wymaga pojęcie „wykreślenia przedsiębiorcy zagranicznego [...] z przyczyn skutkujących wykreśleniem jego oddziału”. Najogólniej rzecz ujmując, chodzi o wykreślenie spółki z rejestru, jeżeli skutkuje ono utratą bytu prawnego i brak jest następcy prawnego. Sformułowanie zawarte w art. 45 ust. 5a ustawy o KRS należy interpretować z uwzględnieniem art. 34 ust. 3 dyrektywy 2017/1132, który wymienia przyczyny wykreślenia spółki z rejestru nieprowadzące do wykreślenia oddziału. Jak wskazano w motywie 31 dyrektywy 2017/1132, „państwa członkowskie powinny mieć możliwość określenia procedur, które będą miały zastosowanie do oddziałów zarejestrowanych na ich terytorium; powinny one przynajmniej zapewnić, aby oddziały spółek rozwiązanych były wykreślane z rejestru bez nieuzasadnionej zwłoki i, w stosownych przypadkach, po zakończeniu procedur likwidacji danego oddziału. Obowiązek ten nie powinien mieć zastosowania do oddziałów spółek, które zostały wykreślone z rejestru, ale które mają następcę prawnego, jak ma to miejsce w przypadku zmiany formy prawnej spółki, połączenia lub podziału lub też transgranicznego przeniesienia jej siedziby”. Są to przypadki, w których mimo wykreślenia z rejestru spółka nie traci bytu prawnego (zmiana formy prawnej, transgraniczne przeniesienie siedziby) albo posiada następcę prawnego pod tytułem ogólnym (połączenie, podział). Wówczas mimo wykreślenia z rejestru spółki macierzystej nie dochodzi do wykreślenia oddziału z KRS. Na osobach reprezentujących przedsiębiorcę w oddziale spoczywa jednak obowiązek złożenia wniosku o wpis zmiany danych dotyczących oddziału, np. dotyczących zmiany brzmienia firmy przedsiębiorcy zagranicznego.

Postanowienie o wykreśleniu oddziału na podstawie art. 45 ust. 5a nie zostało wymienione wśród orzeczeń niepodlegających doręczeniu i zaskarżeniu (art. 45a ustawy o KRS), co oznacza, że podlega ono doręczeniu i zaskarżeniu na zasadach ogólnych. Ma do niego zastosowanie art. 20 ust. 2 i 3 ustawy o KRS, a zatem wpisu informacji o wykreśleniu dokonuje się ze wzmianką o nieprawomocności, a po stwierdzeniu prawomocności postanowienia zamieszcza się w rejestrze datę uprawomocnienia. Ze względu na techniczny charakter wykreślenia z rejestru oddziału przedsiębiorcy wykreślonego już z rejestru w państwie siedziby wydaje się, że przypadki zaskarżenia postanowienia wydanego na podstawie art. 45 ust. 5a ustawy o KRS będą wyjątkowe i ograniczą się do sytuacji wątpliwości co do tego, czy przedsiębiorca zagraniczny na skutek wykreślenia utracił byt prawny oraz czy ma następcę prawnego. Innymi słowy, postanowienie sądu rejestrowego o wykreśleniu oddziału na podstawie informacji uzyskanych za pośrednictwem BRIS może być skutecznie zaskarżone tylko wtedy, gdy zachodzi jedna z okoliczności wymienionych w art. 34 ust. 3 dyrektywy 2017/1132.

Skoro przedsiębiorca zagraniczny utracił podmiotowość prawną, a oddział – jak wiadomo – nie posiada własnej zdolności prawnej i sądowej, może powstać wątpliwość,

kto jest uczestnikiem postępowania prowadzonego na podstawie art. 45 ust. 5a ustawy o KRS. Wydaje się jednak, że **za uczestnika postępowania należy uznać przedsiębiorcę zagranicznego działającego za pośrednictwem oddziału**. Fakt utraty bytu prawnego przedsiębiorcy nie jest do tego przeszkodą, gdyż można posłużyć się przyjętą w orzecznictwie koncepcją zdolności sądowej ograniczonej do konkretnego postępowania. Taką zdolność zachowuje np. podmiot wykreślony z rejestru w postępowaniu zainicjowanym skargą kasacyjną na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie wykreślenia albo strona nieposiadająca zdolności sądowej w postępowaniu zażaleniowym i kasacyjnym, zmierzającym do kontroli postanowienia o odrzuceniu pozwu bądź wniosku¹⁰⁶.

5.3.2. Czynności sądu rejestrowego w przypadku otrzymania informacji o transgranicznym połączeniu

Jeżeli sąd rejestrowy otrzyma za pośrednictwem systemu BRIS informację o połączeniu transgranicznym, w wyniku którego polska spółka będzie spółką przejmowaną albo łączącą się, podejmie z urzędu czynności zmierzające do wykreślenia tej spółki z rejestru. Podstawą prawną tych czynności jest art. 45 ust. 5 zdanie pierwsze ustawy o KRS, który stanowi, że jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, w przypadku przekształcenia, łączenia lub podziału podmiotu skutkującego jego likwidacją wykreślenie podmiotu oraz wpis informacji, o których mowa w art. 44 ust. 1 pkt 4 ustawy o KRS, następują z urzędu. Należy podkreślić, że art. 45 ust. 5 zdanie trzecie ustawy o KRS wyłącza jedynie stosowanie zdania drugiego tego przepisu (które dotyczy sytuacji, gdy polska spółka jest spółką przejmującą). *A contrario* oznacza to, że art. 45 ust. 5 zdanie pierwsze ustawy o KRS stosuje się na zasadach ogólnych. Czynności sądu rejestrowego po otrzymaniu informacji za pośrednictwem systemu BRIS w omawianym przypadku nie różnią się od podejmowanych w razie wykreślenia spółki przejmowanej albo łączonej, jeżeli spółką przejmującą albo nowo powstałą jest spółka polska¹⁰⁷.

5.4. Obowiązki Centralnej Informacji w zakresie BRIS

Nowelizacja z 26.01.2018 r. ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym powierzyła Centralnej Informacji KRS czynności dotyczące udzielania informacji o polskich spółkach za pośrednictwem systemu BRIS. Dla porządku warto zaznaczyć, że Centralna Informacja KRS została utworzona na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy o KRS. Zgodnie z § 1 ust. 1 rozporządzenia CI KRS Centralna Informacja jest komórką organizacyjną Ministerstwa Sprawiedliwości, która składa się z centrali Centralnej Informacji oraz oddziałów (§ 1 ust. 2 rozporządzenia CI KRS).

¹⁰⁶ Zob. np. postanowienia SN: z 20.02.2009 r., III CSK 317/08, LEX nr 1615185; z 18.12.2013 r., I CZ 106/13, LEX nr 1438405, powołane w rozdz. 11 pkt 11.

¹⁰⁷ Zob. w tej kwestii rozdz. 3 pkt 2.6.2.3.

Ustawą nowelizującą z 26.01.2018 r. uzupełniono art. 4 ust. 2 ustawy o KRS poprzez wskazanie, że **do zadań CI KRS należy utworzenie i eksploatacja połączeń KRS z systemem integracji rejestrów**. Od strony technicznej sposób utworzenia i eksploatacji połączeń KRS z systemem BRIS został określony w rozporządzeniu 2015/884.

Głównym przepisem stanowiącym podstawę prawną wykonywania zadań związanych z systemem integracji rejestrów przez CI KRS jest art. 4a ustawy o KRS, który stanowi, że za pośrednictwem systemu integracji rejestrów Centralna Informacja:

- 1) udostępnia bezpłatnie – w przypadku spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, spółek akcyjnych, spółek komandytowo-akcyjnych, spółek europejskich oraz oddziałów przedsiębiorców zagranicznych działających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – **aktualne informacje albo informację o wykreśleniu** tych podmiotów z rejestru oraz **listę dokumentów**, o których mowa w art. 4 ust. 4a ustawy o KRS;
- 2) wydaje **kopie dokumentów złożonych w postaci papierowej** oraz **dokumenty złożone w postaci elektronicznej**, o których mowa w art. 4 ust. 3a ustawy o KRS;
- 3) przekazuje do właściwych rejestrów informacje o otwarciu likwidacji, zakończeniu likwidacji, ogłoszeniu upadłości, zakończeniu postępowania upadłościowego oraz o wykreśleniu spółek, o których mowa w pkt 1;
- 4) przekazuje do właściwych rejestrów informacje o połączeniu transgranicznym.

Przepis ten stanowi bezpośrednią implementację dyrektywy 2017/1132, zgodnie z którą informacje o spółkach są dostępne na portalu e-Sprawiedliwość (art. 17 ust. 1). Konkretyzacją art. 4a ustawy o KRS jest § 4 rozporządzenia CI KRS, który stanowi, że informacje, lista dokumentów, kopie dokumentów i dokumenty, o których mowa w art. 4a pkt 1 i 2 ustawy o KRS, są udostępniane za pośrednictwem systemu integracji rejestrów na portalu e-Sprawiedliwość, na zasadach określonych w rozporządzeniu 2015/884.

W literaturze słusznie zauważono, że ustawodawca, wdrażając przepisy dyrektywy 2017/1132 dotyczące systemu BRIS, nawiązał do ogólnych rozwiązań w zakresie udostępniania informacji i dokumentów, czyli do art. 4 ustawy o KRS¹⁰⁸. Przepisy dotyczące udostępniania informacji i dokumentów za pośrednictwem systemu BRIS są bowiem odpowiednikami art. 4 ust. 3a i 4a ustawy o KRS¹⁰⁹. Z drugiej strony, zakres przedmiotowy art. 4 i 4a ustawy o KRS nie jest tożsamy, gdyż art. 4a pkt 1 ustawy o KRS nie przewiduje udostępnienia za pośrednictwem systemu BRIS pełnych informacji o podmiocie¹¹⁰.

¹⁰⁸ Ł. Goździaszek [w:] *Ustawa...*, art. 4a, nt 4.

¹⁰⁹ W uzasadnieniu..., druk sejm. nr 2067, s. 76, zauważono, że nałożenie na CI KRS obowiązku wydawania dokumentów wymienionych w tych przepisach także na potrzeby systemu integracji rejestrów „jest naturalną konsekwencją rozwiązań przyjętych wcześniej na gruncie krajowym”.

¹¹⁰ Ł. Goździaszek [w:] *Ustawa...*, art. 4a, nt 7.

Zakres danych i dokumentów dotyczących spółek kapitałowych i komandytowo-akcyjnych, które podlegają udostępnieniu za pośrednictwem systemu BRIS, został określony w art. 14 dyrektywy 2017/1132. Przepis ten stanowi, że państwa członkowskie podejmują niezbędne środki w celu zapewniania obowiązkowego ujawniania przez spółki co najmniej następujących dokumentów i informacji:

- a) akt założycielski oraz statut, jeśli są one oddzielnymi aktami;
- b) zmiany dokumentów, o których mowa w lit. a, w tym przedłużenia czasu trwania spółki;
- c) skonsolidowany tekst zmienionego aktu założycielskiego lub statutu w jego aktualnym brzmieniu po każdej zmianie aktu założycielskiego lub statutu;
- d) powołanie, zakończenie sprawowania funkcji, jak też dane osób, które jako organ przewidziany w prawie albo członkowie takiego organu:
 - są upoważnione do reprezentowania spółki wobec osób trzecich oraz do reprezentowania jej w postępowaniu sądowym; z ujawnionych informacji musi wynikać, czy osoby upoważnione mogą reprezentować spółkę samodzielnie, czy są zobowiązane reprezentować ją łącznie;
 - uczestniczą w zarządzaniu, nadzorowaniu lub kontrolowaniu spółki;
- e) co najmniej raz w roku, kwota objętego kapitału, jeśli akt założycielski lub statut wymieniają kapitał autoryzowany, chyba że podwyższenie objętego kapitału wymaga zmiany statutu;
- f) dokumenty księgowe za każdy rok obrotowy, które należy opublikować zgodnie z dyrektywami Rady: 86/635/EWG z 8.12.1986 r. w sprawie rocznych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych banków i innych instytucji finansowych¹¹¹ oraz 91/674/EWG 19.12.1991 r. w sprawie rocznych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych zakładów ubezpieczeń¹¹²; dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE z 26.06.2013 r. w sprawie rocznych sprawozdań finansowych, skonsolidowanych sprawozdań finansowych i powiązanych sprawozdań niektórych rodzajów jednostek, zmieniającą dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/43/WE oraz uchylającą dyrektywy Rady 78/660/EWG i 83/349/EWG¹¹³;
- g) każda zmiana siedziby spółki;
- h) rozwiązanie spółki;
- i) stwierdzenie przez sąd nieważności umowy spółki;
- j) powołanie likwidatorów, informacje ich dotyczące oraz ich odpowiednie uprawnienia, chyba że uprawnienia te wynikają w sposób wyraźny i wyłączny z przepisów prawa lub statutu spółki;
- k) zakończenie postępowania likwidacyjnego i wykreślenie z rejestru w państwach członkowskich, w których powoduje to skutki prawne.

¹¹¹ Dz.Urz. WE L 372, s. 1.

¹¹² Dz.Urz. WE L 374, s. 7.

¹¹³ Dz.Urz. UE L 182, s. 19.

Dokumenty wymienione w art. 14 dyrektywy 2017/1132 są udostępniane w katalogu EKDS, o którym mowa w art. 8a ustawy o KRS.

Zgodnie natomiast z art. 18 ust. 1 dyrektywy 2017/1132 elektroniczne kopie dokumentów i informacji, o których mowa w art. 14 dyrektywy 2017/1132, są również publicznie udostępniane za pośrednictwem systemu integracji rejestrów. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu nowelizacji z 26.01.2018 r.: „W ramach systemu integracji rejestrów BRIS polski rejestr będzie udostępniał informacje wpisane do rejestru przedsiębiorców (oczywiście – zgodnie z zakresem dyrektywy 2017/1132/UE) – dotyczące tylko spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, spółek akcyjnych oraz spółek komandytowo-akcyjnych, spółek europejskich oraz oddziałów objętych dyrektywą) w postaci pakietu czterech bezpłatnych informacji oraz odrębnie – w postaci «dokumentu» aktualnej informacji o podmiocie albo informacji o wykreśleniu podmiotu z Rejestru oraz listę wszystkich dokumentów umieszczanych w katalogu EKDS, których udostępnianie (w tym również wydawanie) jest wymagane dyrektywą 2017/1132/UE. W przypadku, gdy postanowienie sądu o wykreśleniu będzie nieprawomocne, zostanie to zaznaczone w nagłówku aktualnej informacji”¹¹⁴.

Artykuł 4a pkt 3 i 4 ustawy o KRS jest, jak obrazowo określił to Ł. Goździaszek, „lustrzanym odbiciem”¹¹⁵ art. 21d ustawy o KRS, który dotyczy odbierania przez KRS przekazanych informacji z innych rejestrów państw członkowskich UE oraz EOG. Artykuł 4a pkt 3 i 4 ustawy o KRS stanowi natomiast podstawę prawną do przekazania danych z KRS do rejestrów innych państw członkowskich informacji dotyczących likwidacji, upadłości oraz wykreślenia polskich spółek, które mają oddziały w innych państwach członkowskich (art. 4a pkt 3 ustawy o KRS), oraz połączeń transgranicznych, jeżeli polska spółka jest spółką nowo zawiązaną albo przejmującą.

6. Obowiązki publikacyjne i informacyjne

W celu pełnego urzeczywistnienia funkcji informacyjnej rejestru ustawodawca nałożył na podmioty podlegające wpisowi do rejestru szereg obowiązków, które dotyczą przede wszystkim składania wniosków o wpis do rejestru oraz składania dokumentów do akt rejestrowych w przypadkach wskazanych w przepisach szczególnych. Ponadto wzmocnieniu funkcji informacyjnej rejestru oraz prawidłowej identyfikacji przedsiębiorców służy nałożenie na nich obowiązku posługiwania się w kontaktach z innymi podmiotami danymi, o których mowa w art. 34 ustawy o KRS.

¹¹⁴ Uzasadnienie..., druk sejm. nr 2067, s. 75–76.

¹¹⁵ Ł. Goździaszek [w:] *Ustawa...*, art. 4a, pkt III (część wstępna do art. 4a).

6.1. Obowiązek złożenia wniosku o wpis do rejestru (art. 22, 47, 53a)

Zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy o KRS postępowanie rejestrowe co do zasady wszczywane jest na wniosek podmiotu wpisanego do rejestru. Sąd rejestrowy może wszcząć postępowanie z urzędu tylko w przypadkach wskazanych w ustawie, gdy podjęcia przez niego czynności z urzędu wymaga ochrona interesu publicznego¹¹⁶.

Postępowanie rejestrowe zostało tak ukształtowane, że **obowiązek sprawowania pieczy nad tym, aby w rejestrze znajdowały się aktualne dane, spoczywa przede wszystkim na osobach zarządzających podmiotem wpisanym do rejestru**. Ustawa zawiera jednocześnie mechanizmy, które przeciwdziałają próbom przerzucania ciężaru aktualizacji danych w rejestrze przez podmioty wpisane do rejestru na sąd rejestrowy. W przypadku niezgłoszenia wniosku o zmianę danych w rejestrze albo niezłożenia wymaganych dokumentów wobec osób zarządzających podmiotem rejestrowym prowadzone jest postępowanie przymuszające na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy o KRS, którego zasadniczym celem jest złożenie wniosku przez podmiot¹¹⁷. Dopiero gdyby postępowania te okazały się bezskuteczne, a dane, których zaniechano zgłosić, są istotne dla bezpieczeństwa obrotu, sąd może dokonać wpisów z urzędu (art. 24 ust. 6 ustawy o KRS). Warto zwrócić uwagę, że zaniechanie złożenia wniosku o wpis do rejestru może także skutkować odpowiedzialnością odszkodowawczą podmiotu za szkodę wyrządzoną zgłoszeniem do rejestru nieprawdziwych danych, jeżeli podlegały obowiązkowi wpisu na jego wniosek, a także niezgłoszeniem danych podlegających obowiązkowi wpisu do rejestru w ustawowym terminie (art. 18 ustawy o KRS).

Obowiązek zgłoszenia wniosku o wpis oraz zmianę danych został nałożony na podmiot rejestrowy w trzech przepisach:

- zgodnie z art. 22 ustawy o KRS **wniosek o wpis do rejestru powinien być złożony nie później niż w terminie siedmiu dni** od dnia zdarzenia uzasadniającego dokonanie wpisu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej;
- art. 47 ust. 1 ustawy o KRS stanowi, że **podmioty podlegające obowiązkowi wpisu do rejestru przedsiębiorców są obowiązane zgłaszać** dane wymienione w art. 38 pkt 1 i 2a–15, art. 39, 40 i 44, a spółki akcyjne i spółki komandytowo-akcyjne – również adres strony internetowej, o której mowa w art. 5 § 5 k.s.h.¹¹⁸, a także ich zmiany, niezależnie od obowiązków wynikających z odrębnych prze-

¹¹⁶ Na temat podstaw prawnych i przesłanek wszczęcia postępowania rejestrowego z urzędu zob. rozdz. 11 pkt 6.3.1.

¹¹⁷ Zob. rozdz. 7.

¹¹⁸ Zgodnie z art. 5 § 5 k.s.h. spółka akcyjna i spółka komandytowo-akcyjna prowadzą własne strony internetowe i zamieszczają także na tych stronach, w miejscach wydzielonych na komunikację z akcjonariuszami, wymagane przez prawo lub ich statuty ogłoszenia pochodzące od spółek. Przepis ten został dodany ustawą z 30.08.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1798).

pisów, chyba że ustawa stanowi inaczej. Zgodnie zaś z art. 47 ust. 2 ustawy o KRS podmioty, na których wniosek został dokonany wpis danych, o których mowa w art. 38 pkt 1a ustawy o KRS, czyli adresy strony internetowej oraz poczty elektronicznej, mają obowiązek zgłaszać zmianę tych danych;

- art. 53a ustawy o KRS stanowi, że **podmioty podlegające obowiązkowi wpisu do rejestru stowarzyszeń są obowiązane zgłaszać dotyczące ich informacje** wymienione w art. 38, 39, 43, 44, 52 i 53 ustawy o KRS oraz zmiany tych informacji, niezależnie od obowiązków wynikających z odrębnych przepisów, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Ścisłe związki pomiędzy wymienionymi przepisami, które dotyczą tego samego obowiązku, uzasadniają łączne omówienie tych przepisów.

6.1.1. Relacja między art. 22 a art. 47 oraz art. 53a ustawy o KRS

W pierwszej kolejności należy odnieść się do relacji pomiędzy art. 22, art. 47 ust. 1 i art. 53a ustawy o KRS. W doktrynie przyjmuje się, że art. 47 ustawy o KRS „stanowi **samodzielną podstawę prawną** obowiązku zgłoszenia wspomnianych danych oraz ich zmian przez podmiot podlegający obowiązkowi wpisu do rejestru przedsiębiorców, niezależnie od obowiązków przewidzianych w przepisach ustaw szczególnych”¹¹⁹. Poglądy te można odnieść odpowiednio do art. 53a ustawy o KRS. Ł. Zamojski zauważył, że „różnica pomiędzy art. 22 i art. 47 ustawy o KRS polega na tym, że ten pierwszy przepis wprowadza ogólny obowiązek na wszystkie podmioty rejestrowe i wszystkie dane podlegające wpisowi na wniosek, a także podaje ustawowy 7-dniowy termin zgłoszenia. Natomiast art. 47 ustawy o KRS ogranicza obowiązek zgłoszenia danych w sposób podmiotowy i przedmiotowy”¹²⁰. Prawdą jest, że art. 22 ustawy o KRS ma szerszy zakres podmiotowy, gdyż dotyczy podmiotów wpisanych zarówno do rejestru przedsiębiorców, jak i rejestru stowarzyszeń, podczas gdy art. 47 i 53a ustawy o KRS dotyczą odpowiednio rejestru przedsiębiorców i stowarzyszeń. Z drugiej strony, art. 22 ustawy o KRS nie wskazuje zakresu danych, które mają być objęte wnioskiem o wpis, co uzasadnia tezę, że podstawą obowiązku składania wniosku o wpis danych do rejestru (w tym ich zmianę) są art. 47 i 53a ustawy o KRS. Przepisy art. 47 ust. 1 i art. 53a mają znaczenie wiodące, gdyż to one wyznaczają zakres informacji podlegających zgłoszeniu (wnioskowi o wpis do rejestru). Wynikający z nich obowiązek został doprecyzowany przez art. 22 ustawy o KRS, który określa termin złożenia wniosku na siedem dni od daty zdarzenia uzasadniającego wpis. Wydaje się, że *de lege ferenda* bardziej prawidłowym rozwiązaniem byłoby kompleksowe uregulowanie obowiązku składania wniosków o wpis w jednym przepisie, mającym zastosowanie do obu rejestrów.

¹¹⁹ M. Tarska, *Ustawa...*, 2015, art. 47, nb 2, podkr. autorki komentarza; P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, art. 47, nb 2.

¹²⁰ Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 47, analogicznie ten autor w komentarzu do art. 53a.

W tym miejscu można zwrócić uwagę na różnicę terminologiczną, gdyż każdy z trzech omawianych przepisów jest sformułowany nieco inaczej. Różnica występuje między art. 47 ust. 1 ustawy o KRS i będącym jego odpowiednikiem art. 53a ustawy o KRS, gdyż art. 47 ust. 1 ustawy o KRS posługuje się określeniem „zgłoszenia danych”, a art. 53a ustawy o KRS – „zgłaszania informacji”. Różnica pomiędzy „danymi” a „informacjami” nie ma żadnego znaczenia merytorycznego, a słowa te należy uznać za synonimy. *Prima facie* wątpliwości mogą dotyczyć relacji obu wymienionych przepisów z art. 22 ustawy o KRS, który posługuje się bardziej precyzyjnym określeniem „wniosku o wpis do rejestru”. Nie ulega jednak wątpliwości, że **zgłoszenie, o którym mowa w art. 47 ust. 1 i art. 53a ustawy o KRS, to nic innego jak złożenie wniosku o wpis do rejestru albo zmianę danych**. Skoro przepisy te wymieniają dane podlegające wpisowi w działach 1, 2, 3 i 6 rejestru przedsiębiorców oraz stowarzyszeń na wniosek podmiotu rejestrowego, to nie ma innej możliwości zgłoszenia objętych nim danych niż złożenie wniosku o wpis. Dlatego różnice w brzmieniu art. 47 ust. 1 (oraz art. 53a) i art. 22 ustawy o KRS nie świadczą o różnym zakresie zastosowania tych przepisów, gdyż każdy z tych przepisów dotyczy obowiązku składania wniosku o wpis albo zmianę danych w rejestrze.

6.1.2. Podstawy prawne obowiązku składania wniosku o wpis do rejestru oraz zmianę danych

Artykuły 47 i 53a ustawy o KRS stanowią **samodzielne podstawy obowiązku składania wniosku o wpis danych**, odpowiednio do rejestru przedsiębiorców i stowarzyszeń, w tym znaczeniu, że obowiązek ten powstaje niezależnie od tego, czy przepisy ustaw ustrojowych nakładają zgłoszenie określonych danych do rejestru. Przepisy te mają więc walor ujednoliciający zakres danych podlegających obowiązkowemu zgłoszeniu do rejestru dla wszystkich podmiotów¹²¹.

Niemniej jednak **przepisy ustaw ustrojowych zawierają liczne normy, które nakładają na poszczególne podmioty obowiązki składania wniosków o wpis**. Przykładowo, w odniesieniu do spółek handlowych również przepisy Kodeksu spółek handlowych nakładają obowiązek złożenia wniosku o wpis do rejestru (posługując się nieprecyzyjnym określeniem „zgłoszenie danych”):

- art. 26 § 1 i 2 k.s.h. – określają obligatoryjne elementy wniosku o wpis spółki jawnej oraz obowiązek zgłaszania zmiany danych;
- art. 93 § 1 i 3 k.s.h. – określają obligatoryjne elementy wniosku o wpis spółki partnerskiej oraz obowiązek zgłaszania zmiany danych;

¹²¹ D. Rogoń, *Komentarz do ustawy z dnia 14 grudnia 2001 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy – Prawo działalności gospodarczej* (Dz.U.02.1.2), w zakresie zmian do ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, LEX 2002, art. 53a ustawy o KRS, oraz P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, art. 53a, nb 3.1.

- art. 110 § 1 i 2 k.s.h. – określają obligatoryjne elementy wniosku o wpis spółki komandytowej oraz obowiązek zgłaszania zmiany danych;
- art. 133 § 2 k.s.h. – określają obligatoryjne elementy wniosku o wpis spółki komandytowo-akcyjnej oraz obowiązek zgłaszania zmiany danych;
- art. 166 § 1 i 2 oraz art. 168 k.s.h. – określają obligatoryjne elementy wniosku o wpis spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz obowiązek zgłaszania zmiany danych;
- art. 318–319 i 321 § 1 k.s.h. – określają obligatoryjne elementy wniosku o wpis spółki akcyjnej oraz obowiązek zgłaszania zmiany danych;
- art. 300¹² § 2 i 6 k.s.h. – określają obligatoryjne elementy wniosku o wpis prostej spółki akcyjnej oraz obowiązek zgłaszania zmiany danych.

Wymienione wyżej przepisy mogą być uznane za *superfluum*, gdyż obowiązek zgłaszania przez spółki handlowe wymienionych w nich danych wynika z art. 47 ust. 1 ustawy o KRS, który ma szerszy zakres przedmiotowy. Artykuł 47 ust. 1 oraz art. 53a ustawy o KRS stanowią często jedyną podstawę prawną obowiązku składania wniosku o wpis w przypadku innych podmiotów niż spółki handlowe. Dotyczące tych podmiotów regulacje ustaw szczególnych, nakładające obowiązek zgłaszania danych do rejestru, są albo fragmentaryczne (np. art. 12a § 2, art. 126 § 3 pr. spółdz., art. 21 pr. stow.), albo w ogóle nie występują, jak np. w ustawie z 30.04.2010 r. o instytutach badawczych¹²².

Warto zaznaczyć, że art. 47 ust. 1 oraz art. 53a ustawy o KRS dotyczą wyłącznie obowiązku zgłaszania danych, które podlegają wpisowi do rejestru. Poza zakresem zastosowania tego przepisu pozostaje natomiast obowiązek składania dokumentów do akt rejestrowych na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy o KRS, gdyż taka powinność zawsze wynika z konkretnego przepisu.

Nie można także pominąć, że obowiązek zgłaszania sprawozdań finansowych oraz pozostałych dokumentów finansowych wynika przede wszystkim z ustawy z 29.09.1994 r. o rachunkowości¹²³.

6.1.3. Wniosek o wpis strony internetowej oraz poczty elektronicznej

Artykuł 47 ust. 2 ustawy o KRS stanowi, że podmioty, na których wniosek został dokonany wpis danych, o których mowa w art. 38 pkt 1a ustawy o KRS, czyli danych dotyczących adresu poczty elektronicznej oraz strony internetowej, mają obowiązek zgłaszać zmianę tych danych. Regulacja ta jest konsekwencją faktu, że **co do zasady podmioty wpisane do rejestru nie mają obowiązku posiadania strony internetowej i adresu poczty**

¹²² Dz.U. z 2020 r. poz. 1383.

¹²³ Dz.U. z 2019 r. poz. 351 ze zm. Zob. rozdz. 3 pkt 2.3.

elektronicznej, a wpisy dotyczące tych informacji uznaje się za fakultatywne¹²⁴. Jeżeli jednak podmiot zdecyduje się na ujawnienie w rejestrze adresu poczty elektronicznej i strony internetowej, ma prawny obowiązek aktualizacji zgłoszenia.

Należy zwrócić w tym miejscu uwagę, że zasada fakultatywności wpisów dotyczących strony internetowej i poczty elektronicznej podmiotu uległa przełamaniu po wejściu w życie z dniem 1.01.2020 r. ustawy z 30.08.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw¹²⁵. Ustawą tą dodano art. 5 § 5 k.s.h., który stanowi, że **spółka akcyjna i spółka komandytowo-akcyjna prowadzą własne strony internetowe i zamieszczają także na tych stronach**, w miejscach wydzielonych na komunikację z akcjonariuszami, wymagane przez prawo lub ich statuty ogłoszenia pochodzące od spółek¹²⁶. Ustawą tą znowelizowano także art. 47 ust. 1 ustawy o KRS, wprowadzając obowiązek zgłoszenia danych dotyczących strony internetowej w przypadku spółek akcyjnych i komandytowo-akcyjnych. Przepis wprowadzono w ramach nowelizacji, której głównym celem było upowszechnienie nowoczesnych technik informatycznych w spółkach akcyjnych, w tym obligatoryjnej dematerializacji akcji. Jak wyjaśniono w uzasadnieniu projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw¹²⁷: „Obligatoryjna dematerializacja wszystkich akcji spółki akcyjnej – bez względu na jej status jako spółki publicznej czy spółki niebędącej spółką publiczną – oraz postępujący proces digitalizacji spółki akcyjnej (era cyfrowej spółki akcyjnej) uzasadnia nałożenie wymogu, aby każda spółka akcyjna posiadała stronę internetową przeznaczoną co najmniej do komunikacji z akcjonariuszami. Współcześnie nie sposób uznać, że taki wymóg jest nadmierny. Niewątpliwie sprzyja on zwiększeniu ochrony praw akcjonariuszy i pewności komunikacji spółki z akcjonariuszami. Publikacja ogłoszeń w Monitorze Sądowym i Gospodarczym nie będzie zatem jedynym źródłem informacji przekazywanych do inwestorów spółek akcyjnych. Wprowadzenie rozwiązania przewidującego prowadzenie przez wszystkie spółki akcyjne (a nie tylko publiczne) strony internetowej zwiększy efektywność ochrony praw akcjonariuszy mniejszościowych, ograniczy ryzyka informowania w taki sposób, aby w praktyce nie poinformować akcjonariuszy, co szczególnie często występuje w sytuacjach konfliktów w spółkach (z udziałem akcjonariuszy i zarządów) oraz będzie sprzyjać stabilności i bezpieczeństwu obrotu, co jest wartością o charakterze systemowym”. A. Kidyba zwrócił uwagę, że „zamieszczenie ogłoszenia na stronie internetowej nie zastępuje jednak obowiązku dokonania ogłoszenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym, jak też w innym piśmie wskazanym w statucie jako pismo do ogłoszeń spółki (art. 5 § 3 k.s.h.). Artykuł 5 § 5 k.s.h. przewiduje bowiem jedynie dodatkowy, choć obligatoryjny, kanał komunikacyjny między spółką komandytowo-akcyjną i akcyjną a jej akcjonariuszami”¹²⁸. Obliga-

¹²⁴ Zob. rozdz. 3 pkt 2.1.

¹²⁵ Dz.U. poz. 1798.

¹²⁶ We wcześniejszym stanie prawnym obowiązek prowadzenia stron internetowych dotyczył spółek publicznych (art. 402³ k.s.h.), ale brak było normy nakazującej ujawnienie adresu takiej strony w rejestrze.

¹²⁷ VIII kadencja, druk sejm. nr 3541, s. 11–12.

¹²⁸ A. Kidyba, *Komentarz aktualizowany do art. 1–300 Kodeksu spółek handlowych*, LEX 2020, art. 5.

toryjny charakter posiadania strony internetowej oznacza, że wobec spółki akcyjnej lub komandytowo-akcyjnej, która nie dopełni obowiązku zgłoszenia strony internetowej, sąd rejestrowy może podjąć czynności określone w art. 24 ust. 1 ustawy o KRS.

Artykuł 53a ustawy o KRS nie zawiera odpowiednika art. 47 ust. 2 ustawy o KRS. Gdyby poprzestać tylko na językowej wykładni tych przepisów, można by dojść do wniosku, że zgłoszenie adresu strony internetowej i poczty elektronicznej przez podmiot wpisany wyłącznie do rejestru stowarzyszeń jest obligatoryjne. Taki wniosek byłby jednak trudny do zaakceptowania, gdyż brak jest jakichkolwiek racjonalnych argumentów za przyjęciem, że wpis dotyczący adresu internetowego przedsiębiorcy jest fakultatywny (poza spółką akcyjną i komandytowo-akcyjną), a dla podmiotu wpisanego do rejestru stowarzyszeń obligatoryjny. Niewątpliwie dane dotyczące tych adresów mają większe znaczenie praktyczne w odniesieniu do przedsiębiorców, gdyż umożliwiają ich kontrahentom szybkie nawiązanie kontaktu z podmiotem. Należy zauważyć, że ustawodawca, wprowadzając ustawą z 13.05.2011 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym¹²⁹ możliwość ujawnienia w rejestrze adresu poczty elektronicznej i strony internetowej, wyraźnie wskazał, że „ujawnienie tych adresów – pozwalających na szybki kontakt z przedsiębiorcą – będzie dokonywane wyłącznie na żądanie zainteresowanego”¹³⁰. Chociaż uzasadnienie projektu ustawy odnosi się wyłącznie do przedsiębiorców (w tym podmiotów wpisanych do tego rejestru na podstawie art. 50 ustawy o KRS), a pomija podmioty wpisane wyłącznie do rejestru stowarzyszeń, to jednak ustawodawca w żadnym razie nie wyłączył możliwości wpisania adresów internetowych dla podmiotu wpisanego wyłącznie do rejestru stowarzyszeń w dziale 1 tego rejestru. Adresy te podlegają zatem ujawnieniu na żądanie podmiotu wpisanego do rejestru stowarzyszeń (art. 38 pkt 1a w związku z art. 49 ustawy o KRS). Przytoczony fragment uzasadnienia projektu ustawy tylko wzmacnia przekonanie o tym, że intencją ustawodawcy było fakultatywne ujawnianie adresów poczty elektronicznej i strony internetowej, a nie ma podstaw, aby podmioty niekomercyjne traktować pod tym względem inaczej niż przedsiębiorców. Obowiązek posiadania strony internetowej i adresu e-mail nie wynika też z ustaw ustrojowych regulujących działanie podmiotów wpisanych do rejestru stowarzyszeń. Nie bez znaczenia jest spostrzeżenie, że ustawodawca w wielu aspektach nakłada na podmioty wpisane wyłącznie do rejestru stowarzyszeń mniejsze wymagania formalne i fiskalne, czego wyrazem jest między innymi zwolnienie wpisów do tego rejestru z obowiązku ogłaszania w Monitorze Sądowym i Gospodarczym oraz zwolnienie od opłaty sądowej od wniosku. Z tych powodów uzasadniony jest wniosek, że uchwalając art. 47 ust. 2 ustawy o KRS, w sposób omyłkowy pominięto zmianę art. 53a ustawy o KRS, co uzasadnia stosowanie art. 47 ust. 2 ustawy o KRS *per analogiam* do podmiotów wpisanych wyłącznie do rejestru stowarzyszeń.

¹²⁹ Dz.U. Nr 144, poz. 851.

¹³⁰ Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, VI kadencja, druk sejm. nr 3657, s. 5.

6.1.4. Termin złożenia wniosku

Co do zasady wnioski o wpis do rejestru składa się w terminie siedmiu dni od daty zdarzenia uzasadniającego dokonanie wpisu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej (art. 22 ustawy o KRS). Ł. Zamojski słusznie zwraca uwagę, że „w porównaniu do Kodeksu handlowego zasadniczy termin do złożenia wniosku o wpis uległ skróceniu o połowę, gdyż art. 17 § 1 k.h. przewidywał nakaz dokonania zgłoszenia danych podlegających wpisowi w terminie dwutygodniowym”¹³¹. Przyjęcie przez ustawodawcę krótkiego, 7-dniowego terminu należy ocenić jako w pełni uzasadnione dążeniem do zapewnienia możliwe najbardziej aktualnej treści rejestru. Przyjmuje się, że art. 22 ustawy o KRS dotyczy wniosków zmierzających do dokonania zarówno wpisów konstytucyjnych, jak i deklaracyjnych¹³². Stwierdzenie to jest prawdziwe. Niemniej jednak, jeżeli ustawa wymaga dla określonego zdarzenia (np. podwyższenia kapitału zakładowego spółki z o.o.) wpisu konstytucyjnego, to bez jego dokonania nie powstaną żadne skutki prawne. W takiej sytuacji, chociaż obowiązek złożenia wniosku o wpis w terminie siedmiu dni istnieje, to jego niedopełnienie nie powoduje niezgodności treści rejestru ze stanem prawnym. Niezgodność taka powstaje natomiast w razie niezłożenia wniosku o wpis o charakterze deklaracyjnym.

Wyjaśnienia w związku z art. 22 ustawy o KRS wymagają trzy szczegółowe kwestie: po pierwsze – początek biegu terminu do złożenia wniosku, po drugie – charakter terminu, a po trzecie – relacja między art. 22 ustawy o KRS a przepisami szczególnymi zawartymi w ustawach ustrojowych.

Początkiem biegu terminu do złożenia wniosku jest – *verba legis* – **zdarzenie uzasadniające dokonanie wpisu**. W literaturze dość zgodnie przyjmuje się, że zdarzeniem, o którym mowa w art. 22 ustawy o KRS, może być zarówno zdarzenie faktyczne, jak i prawne. W szczególności obowiązek złożenia wniosku o wpis do rejestru jest często konsekwencją dokonania czynności prawnej (podjęcie uchwały o powołaniu członka zarządu, zawarcie umowy zbycia udziałów, podjęcie uchwały o otwarciu likwidacji, udzielenie prokury), innego zdarzenia prawnego (np. śmierć członka zarządu), ale niekiedy także zdarzenia faktycznego (przykładem może być zmiana adresu w obrębie tej samej miejscowości)¹³³. Zgodzić należy się z Ł. Zamojskim, że „przepis ten dotyczy różnego rodzaju wniosków o wpis niezależnie od tego, jaki skutek prawny wywołuje wpis, tzn. czy wpis ma charakter konstytucyjny”¹³⁴. Jeśli jednak do powstania skutków prawnych danej czynności konieczne jest dokonanie kilku aktów, termin do złożenia wniosku o wpis rozpoczyna bieg z chwilą dokonania ostatniego z nich. Przykładowo,

¹³¹ Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 22.

¹³² Tak M. Tarska, *Ustawa...*, 2015, art. 22, nb 2.

¹³³ Por. Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 22; T. Szczurowski [w:] *Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym. Komentarz*, red. K. Osajda, Legalis 2020, art. 22, nt 4.

¹³⁴ Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 22.

obowiązek złożenia wniosku o wykreślenie członka zarządu spółki kapitałowej, który złożył rezygnację, powstaje nie z chwilą sporządzenia tego oświadczenia, ale z chwilą doręczenia go prawidłowo reprezentowanej spółce¹³⁵. Dopiero od tej chwili można liczyć 7-dniowy termin na złożenie wniosku o wpis.

Termin określony w art. 22 ustawy o KRS jest terminem procesowym, gdyż uchybienie mu nie wpływa na skuteczność czynności prawnej ani na zajście innego zdarzenia objętego wpisem (odrębną, zasygnalizowaną już kwestią jest, że w przypadkach, gdy ustawa przewiduje wpisy konstytutywne, skutek prawny nie może nastąpić bez dokonania wpisu). T. Szczurowski określił ten termin jako instrukcyjny „w tym sensie, że wniosek zgłoszony po jego upływie będzie rozpoznany i nie będzie oddalony z tego względu, że został zgłoszony po upływie 7 dni od zdarzenia uzasadniającego dokonanie wpisu”¹³⁶. Chociaż w literaturze z zakresu postępowania cywilnego terminy instrukcyjne utożsamia się z terminami do podjęcia czynności przez sąd albo inny organ postępowania¹³⁷, to jednak wydaje się, że określenie terminu z art. 22 ustawy o KRS jako instrukcyjnego dobrze oddaje jego charakter. W przeciwieństwie do innych terminów, nakładanych na strony przez przepisy Kodeksu postępowania cywilnego oraz innych ustaw zawierających szeroko rozumiane przepisy procesowe **złożenie wniosku z przekroczeniem terminu określonego w art. 22 ustawy o KRS w zasadzie nie powoduje dla wnioskodawcy negatywnych skutków**. W literaturze wskazuje się, że konsekwencją uchybienia terminowi jest przede wszystkim możliwość wszczęcia postępowania przymuszającego na podstawie art. 24 ustawy o KRS¹³⁸. Stwierdzenie to jest oczywiście słuszne. Trzeba jednak zauważyć, że jeżeli podmiot złożył wniosek z opóźnieniem, ale w sposób prawidłowy, postępowania przymuszającego nie wszczyna się. Co więcej, z istoty postępowania przymuszającego, jako postępowania quasi-egzekucyjnego, mającego na celu wyegzekwowanie wykonania przez podmiot obowiązków rejestrowych, wynika, że jeżeli wniosek o wpis zostanie złożony już po jego wszczęciu, postępowanie przymuszające oraz nałożone grzywny ulegną umorzeniu (art. 1052 k.p.c.). Faktycznie sankcje przewidziane w art. 24 ustawy o KRS są zatem nakładane w przypadku braku złożenia wniosku w ogóle, a nie jego opóźnienia. Opóźnienie w złożeniu wniosku może natomiast skutkować odpowiedzialnością odszkodowawczą osób zobowiązanych do złożenia wniosku w imieniu podmiotu, na podstawie art. 18 ustawy o KRS. Skuteczne zgłoszenie roszczenia odszkodowawczego wymagałoby jednak wykazania adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy zwłoką w złożeniu wniosku o wpis a szkodą osoby trzeciej. Kończąc wątek charakteru terminu z art. 22 ustawy o KRS, należy jeszcze podnieść, że ze względu na swój procesowy charakter powinien on być obliczany – na podstawie art. 165 § 1 k.p.c. – według przepisów Kodeksu cywilnego.

¹³⁵ Szerzej zob. rozdz. 3 pkt 2.2.

¹³⁶ T. Szczurowski [w:] *Ustawa...*, art. 22, nt 3.

¹³⁷ Zob. M. Sorysz, *Terminy w polskim procesie cywilnym*, Warszawa 2007, s. 40.

¹³⁸ Por. Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 22; T. Szczurowski [w:] *Ustawa...*, art. 22, nt 3.

W ustawach ustrojowych istnieją przepisy, które w sposób odmienny określają terminy (z reguły dłuższe) na złożenie wniosku o wpis. Przepisy te można podzielić na dwie grupy. **Do pierwszej należą te przepisy, które określają terminy na zgłoszenie określonych wniosków, ale z ich uchybieniem nie wiążą żadnych skutków materialnoprawnych.** Przykładowo, zgodnie z art. 319 § 2 k.s.h. w przypadku, gdy wszystkie akcje w spółce zostają nabyte przez akcjonariusza po zarejestrowaniu spółki, zarząd zgłasza tę okoliczność do sądu rejestrowego w terminie trzech tygodni od dnia, w którym dowiedział się, że wszystkie akcje spółki zostały nabyte przez jedynego akcjonariusza¹³⁹. Podobnie, zgodnie z art. 12a § 2 pr. spółdz., zarząd spółdzielni zgłasza zmianę statutu w ciągu 30 dni, a w myśl art. 110 pr. spółdz. zarząd spółdzielni powstającej w wyniku podziału składa wniosek o wpis nowej spółdzielni do rejestru, a zarząd spółdzielni dotychczasowej – informacji o podziale, w terminie 14 dni. Odnośnie do wszystkich wymienionych przepisów nie ulega wątpliwości, że stanowią one *lex specialis* względem art. 22 ustawy o KRS. Do omawianej grupy przepisów szczególnych można też zaliczyć art. 69 ust. 1 u.rach., który określa termin zgłoszenia sprawozdania finansowego oraz innych dokumentów finansowych, chociaż trzeba pamiętać, że zgłoszenie w trybie art. 19e ustawy o KRS nie jest złożeniem wniosku.

Druga grupa przepisów obejmuje normy, które określają prekluzyjne terminy na złożenie wniosków o wpis do rejestru. Najbardziej reprezentatywnym przykładem są 6-miesięczne terminy do złożenia wniosku o wpis do rejestru spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji (art. 169 k.s.h.) albo spółki akcyjnej w organizacji (art. 325 k.s.h.). Podobnie np. uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego spółki akcyjnej nie może być zgłoszona po upływie 6 miesięcy od jej podjęcia (art. 431 § 4 k.s.h.). Wymienione przepisy określają terminy prekluzyjne, gdyż ich upływ stanowi samodzielną podstawę oddalenia wniosku¹⁴⁰. W orzecznictwie uznano, że powyższe przepisy zawierają normy o charakterze *lex specialis* względem art. 22 ustawy o KRS. W postanowieniu z 2.10.2008 r., II CSK 186/08¹⁴¹, Sąd Najwyższy przyjął, że „do zgłoszenia wniosku o wpis przekształconej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ma zastosowanie art. 169 k.s.h. w związku z art. 555 k.s.h., który wyłącza ogólne rozwiązanie przyjęte w art. 22 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym”. Z tego stwierdzenia wynika, że Sąd Najwyższy postrzega relację między art. 22 ustawy o KRS a art. 169 k.s.h. jako *lex generalis* – *lex specialis*¹⁴². W literaturze nie bez racji jednak podniesiono, że art. 169 k.s.h. (podobnie jak pozostałe powołane tu przepisy) nie powinien być postrzegany jako przepis szczególny względem art. 22 ustawy o KRS. A. Michnik zauważyła, że „cytowane przepisy KSH przewidują materialnoprawny skutek niedokonania zgłoszenia

¹³⁹ Przykład ten podają także A. Michnik, *Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym. Komentarz*, Warszawa 2013, art. 22, a także T. Szczurowski [w:] *Ustawa...*, art. 22, nt 1.

¹⁴⁰ Por. A. Michnik, *Ustawa...*, art. 22; T. Szczurowski [w:] *Ustawa...*, art. 22, nt 5; W. Popiołek, *Zgłoszenie wniosku o wpis uchwały o warunkowym podwyższeniu kapitału zakładowego*, PPH 2013/11, s. 4–10.

¹⁴¹ LEX nr 470013.

¹⁴² Por. też R. Pabis, *Przekształcenia spółek kapitałowych w świetle nowej regulacji*, Pr. Sp. 2002/7–8, s. 44; M. Tarska, *Ustawa...*, 2015, art. 22, nb 3.

w ciągu 6 miesięcy, polegający na niedośściu do skutku zawarcia umowy spółki albo przekształcenia¹⁴³, a tymczasem art. 22 ustawy o KRS ma charakter procesowy. Autorka ta słusznie zwróciła również uwagę na odmienne daty początkowe biegu terminów z art. 169 k.s.h. i art. 22 ustawy o KRS. W tym drugim przypadku początkiem biegu terminu nie jest zawarcie umowy spółki, ale dopełnienie ostatniej czynności niezbędnej do powstania spółki¹⁴⁴, którą może być np. powołanie zarządu albo wniesienie wkładów (art. 163 pkt 2 i 3 k.s.h.). Stanowisko A. Michnik podzielił również T. Szczurowski¹⁴⁵. Wydaje się, że argumenty A. Michnik i T. Szczurowskiego należy podzielić przede wszystkim z tego powodu, że przepis o charakterze procesowym nie może być traktowany jako *lex specialis* wobec przepisu materialnoprawnego. Ponadto uwzględnienie prezentowanego stanowiska, które prowadzi do wniosku, że art. 22 ustawy o KRS również stosuje się w sprawach o pierwszy wpis spółki kapitałowej do rejestru, wpłynie pozytywnie na bezpieczeństwo obrotu. Należy bowiem konsekwentnie przyjąć, że spółka w organizacji ma prawny obowiązek złożenia wniosku o wpis do rejestru w terminie 7 dni od daty dopełnienia ostatniej czynności z wymienionych w art. 163 k.s.h., niezależnie od tego, kiedy upływa termin 6-miesięczny, liczony od daty zawarcia umowy spółki (oczywiście przy uwzględnieniu, że termin 7-dniowy nie może upłynąć później niż 6-miesięczny). Z praktyki wiadomo bowiem, że spółki w organizacji uczestniczą w obrocie i nierzadko zaciągają zobowiązania o dużej wartości, a kontrahenci nie mają pełnego dostępu do informacji o tych spółkach, które z natury rzeczy nie są zarejestrowane. Bezpieczeństwo obrotu wymaga więc, aby faza „organizacji” spółki kapitałowej była jak najkrótsza, co zapewnia proponowana wykładnia.

6.2. Ogłaszanie dokumentów w innych językach urzędowych Unii Europejskiej

Zgodnie z art. 47a ust. 1 ustawy o KRS **spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki akcyjne, spółki komandytowo-akcyjne oraz spółki europejskie (a od dnia 1.07.2021 r. również proste spółki akcyjne) mogą dobrowolnie ogłaszać w Monitorze Sądowym i Gospodarczym, w jakimkolwiek języku urzędowym Unii Europejskiej, informacje o wpisach do rejestru wraz z ich tłumaczeniem na język polski poświadczonym przez tłumacza przysięgłego**. Spółki wymienione w ust. 1 mogą złożyć dodatkowo do prowadzonych dla nich akt rejestrowych dokumenty wymienione w art. 8a ust. 1 ustawy o KRS (czyli podlegające umieszczeniu w EKDS), sporządzone w jakimkolwiek języku urzędowym Unii Europejskiej wraz z ich tłumaczeniem na język polski poświadczonym przez tłumacza przysięgłego (art. 47a ust. 2 ustawy o KRS). Dokumenty te spółki mogą ogłaszać w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (art. 47a ust. 3 ustawy o KRS). Zgodnie natomiast z art. 47a ust. 4 ustawy o KRS w przypadku różnic między wpisem

¹⁴³ A. Michnik, *Ustawa...*, art. 22.

¹⁴⁴ A. Michnik, *Ustawa...*, art. 22.

¹⁴⁵ T. Szczurowski[w:] *Ustawa...*, art. 22, nt 6.

ogłoszonym zgodnie z obowiązującymi przepisami w języku polskim a dobrowolnie ogłoszonymi informacjami, jak też między treścią dokumentów złożonych do akt rejestrowych w języku polskim a treścią dokumentów ogłoszonych dobrowolnie treść ogłoszeń dobrowolnych nie może stanowić zarzutu wobec osób trzecich. Osoby trzecie mogą powoływać się na dobrowolne ogłoszenia, chyba że spółka udowodni, że osoba trzecia wiedziała o treści ogłoszenia w języku polskim.

Przewidziana w art. 47a ustawy o KRS możliwość publikowania informacji o wpisach oraz składania do akt rejestrowych dokumentów opublikowanych w innych językach urzędowych UE **dotyczy obecnie wyłącznie spółek akcyjnych, spółek z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółek komandytowo-akcyjnych**. Z dniem 1.07.2021 r. art. 47a ust. 1 ustawy o KRS zostanie zmieniony przez ustawę z 19.07.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych i niektórych innych ustaw¹⁴⁶ i obejmie także **prostą spółkę akcyjną**. Ograniczenie hipotezy art. 47a ustawy o KRS do tych podmiotów jest konsekwencją faktu, że są one objęte zakresem zastosowania dyrektywy 2017/1132¹⁴⁷.

Artykuł 47a ustawy o KRS został dodany ustawą z 18.10.2006 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw¹⁴⁸ jako implementacja wówczas obowiązującego art. 3a dyrektywy 68/151/EWG. Obecnie stanowi on dopełnienie w polskim porządku prawnym art. 21 ust. 2 dyrektywy 2017/1132. Artykuł 21 ust. 1 tej dyrektywy stanowi, że dokumenty i informacje, które mają zostać ujawnione na podstawie art. 14¹⁴⁹, zostają sporządzone i złożone do dokumentacji w jednym z języków dopuszczonych przez zasady językowe stosowane w państwie członkowskim, w którym prowadzona jest dokumentacja, o której mowa w art. 16 ust. 1 dyrektywy 2017/1132 (czyli – ogólnie rzecz ujmując – dokumenty stanowiące podstawę wpisu). Artykuł 21 ust. 2 dyrektywy 2017/1132 stanowi natomiast, że oprócz obowiązkowego ujawnienia, o którym mowa w art. 16 dyrektywy 2017/1132, **państwa członkowskie dopuszczają dobrowolne ujawnianie zgodnie z art. 16 tłumaczeń dokumentów i informacji, o których mowa w art. 14, w dowolnym języku lub językach urzędowych Unii**¹⁵⁰. Państwa członkowskie mogą wymagać, aby tłumaczenia takich dokumentów i informacji były poświadczone. Państwa członkowskie podejmują środki niezbędne w celu ułatwienia dostępu osobom trzecim do ujawnionych dobrowolnie tłumaczeń.

¹⁴⁶ Dz.U. poz. 1655.

¹⁴⁷ Ł. Zamojski zasadnie jednak wskazuje, że dyrektywa 2017/1132 nie sprzeciwia się temu, aby przyznać uprawnienie do publikacji wpisów w języku obcym oraz składania dokumentów do akt rejestrowych także przez inne podmioty (*Ustawa...*, art. 47a).

¹⁴⁸ Dz.U. Nr 208, poz. 1540 ze zm.

¹⁴⁹ Dokumenty te zostały wymienione w rozdz. 1 pkt 4.

¹⁵⁰ Językami urzędowymi UE są obecnie języki: angielski, bułgarski, czeski, chorwacki, duński, estoński, fiński, francuski, grecki, hiszpański, irlandzki, litewski, łotewski, maltański, niemiecki, niderlandzki, polski, portugalski, rumuński, słowacki, słoweński, szwedzki, węgierski i włoski (art. 1 nadal obowiązującego rozporządzenia nr 1 w sprawie określenia systemu językowego Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej, Dz.Urz. WE L 17 z 1958 r., s. 401).

Artykuł 47a ust. 1 ustawy o KRS posługuje się terminem „informacje o wpisach”. Trafnie dostrzegł A. Nowacki, że informacja o wpisie „nie musi być jedynie tłumaczeniem wpisu na inny język urzędowy UE. Decyzja co do zakresu informacji o wpisie pozostaje w dyspozycji spółki. Można więc przyjąć, że informacja o wpisie może zostać uzupełniona w porównaniu z wpisem, przykładowo, o komentarz ze strony spółki objaśniający biznesowe tło dokonanego wpisu. Dopuszczalne jest również dokonanie dowolnego skrócenia tej informacji. Prowadzi to do niedobrej sytuacji, w której informacja o wpisie zamieszczona w Monitorze Sądowym i Gospodarczym, co do której należałoby oczekiwać, że jest jedynie przekazaniem treści orzeczenia, może być selektywna, a nawet mieć charakter subiektywny”¹⁵¹. Pogląd o tym, że publikowana w języku obcym na podstawie art. 47a ust. 1 ustawy o KRS informacja o wpisie nie musi stanowić jego wiernego tłumaczenia, jest dość powszechnie przyjęty w literaturze¹⁵². Wydaje się, że krytyczne uwagi A. Nowackiego nie są pozbawione podstaw. Skoro funkcją art. 21 ust. 2 dyrektywy 2017/1132 jest zapewnienie szerszej dostępności do danych w rejestrze, a przez to zapewnienie w pełniejszym zakresie jego jawności¹⁵³, to wydaje się, że cel ten najpełniej byłby osiągnięty przez publikację w innych językach urzędowych tłumaczenia wpisu.

Artykuł 47 ust. 1 ustawy o KRS wymaga, aby ogłoszenia o wpisach do rejestru były dokonywane **wraz z ich tłumaczeniem na język polski** poświadczonym przez tłumacza przysięgłego. Pod rządami obecnie obowiązującej dyrektywy 2017/1132 zachowuje aktualność spostrzeżenie M. Tarskiej, że wymóg dokonania tłumaczenia ogłoszeń dokonanych w obcym języku „wykracza poza obowiązki przewidziane we wspomnianej dyrektywie 2009/101/WE (obecnie dyrektywie 2017/1132). Jej postanowienia wymagają bowiem jedynie, aby tłumaczenia dokumentów i informacji ujawnianych dobrowolnie «były zaświadczone». Nie jest zatem wymagane dodatkowe tłumaczenie (na język polski) dobrowolnie ogłoszonych w języku obcym informacji o wpisach, choć niewątpliwie regulacja ta służy upowszechnieniu i ułatwieniu dostępności fakultatywnie ujawnianych informacji, zwłaszcza gdy ich treść w danym przypadku jest szersza niż treść wpisu”¹⁵⁴. Wydaje się jednak, że rozbieżność ta nie świadczy o nieprawidłowej implementacji dyrektywy. Można bowiem uznać, że konieczność przedłożenia także tłumaczenia informacji o wpisie znajduje usprawiedliwienie w art. 21 ust. 3 zdanie drugie dyrektywy 2017/1132, który nakazuje państwom członkowskim podjąć „środki niezbędne w celu ułatwienia dostępu osobom trzecim do ujawnionych dobrowolnie tłumaczeń”. Jednym

¹⁵¹ A. Nowacki, *Nowelizacja ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym*, Pr. Sp. 2007/1, s. 43.

¹⁵² Zob. też A. Michnik, *Ustawa...*, art. 47a; M. Tarska, *Ustawa...*, 2015, art. 47a, nb 2; P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, art. 47a, nb 9; odmiennie Ł. Zamojski, który uważa, że art. 47a ust. 1 ustawy o KRS stanowi podstawę „do zamieszczania w MSiG tłumaczeń treści wpisów w rejestrze przedsiębiorców” (*Ustawa...*, art. 47a).

¹⁵³ Zgodnie z motywem 12 dyrektywy 2017/1132 transgraniczny dostęp do informacji o spółce powinien zostać ułatwiony poprzez umożliwienie, oprócz obowiązkowego ujawnienia dokonywanego w jednym z języków dopuszczonych w państwie członkowskim spółki, dobrowolnej rejestracji wymaganych dokumentów i informacji w dodatkowych językach. Osoby trzecie, działające w dobrej wierze, powinny móc polegać na tłumaczeniach tych dokumentów i informacji.

¹⁵⁴ M. Tarska, *Ustawa...*, 2015, art. 47a, nb 2, za nią P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, art. 47a, nb 10.

z takich środków jest właśnie tłumaczenie informacji opublikowanej w innym języku urzędowym UE na język polski.

Kolejne uprawnienie spółek objętych zakresem zastosowania dyrektywy 2017/1132 obejmuje fakultatywne składanie do akt rejestrowych **dokumentów sporządzonych w innym języku urzędowym** UE wraz z tłumaczeniem na język polski oraz ich ogłaszanie w MSiG (art. 47a ust. 2 i 3 ustawy o KRS). Uprawnienie to dotyczy wyłącznie dokumentów wymienionych w art. 8a ustawy o KRS, czyli podlegających złożeniu do elektronicznego katalogu dokumentów spółek. Należy jednak zwrócić uwagę, że jeżeli dokumenty te – sporządzone w innym języku urzędowym – stanowią podstawę wpisu, obowiązek ich przedłożenia wynika z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. A. Nowacki podnosi, że „jeżeli bowiem chodzi o dokumenty sporządzone w języku obcym, to będą one zawsze stanowić podstawę wpisu, a więc mogą być składane do rejestru w dowolnym języku, także języku niebędącym językiem urzędowym UE. Nie wynika to wcale z art. 47a ust. 2 ustawy o KRS, ale z art. 227 k.p.c., jako że stanowią one dowód w sprawie”¹⁵⁵. Na art. 227 i 256 k.p.c. jako podstawę złożenia obcojęzycznych dokumentów stanowiących podstawę wpisu wraz z tłumaczeniem wskazują także M. Tarska¹⁵⁶ oraz P. Popardowski¹⁵⁷.

Podzielając pogląd, że podstawy złożenia obcojęzycznych dokumentów stanowiących podstawę wpisu wraz z tłumaczeniem należy poszukiwać w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego, należy jednak uznać, że podstawą tą jest przede wszystkim art. 694⁴ § 1 k.p.c., który stanowi, że dokumenty stanowiące podstawę wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego albo podlegające złożeniu do akt rejestrowych składa się w oryginałach albo poświadczonych urzędowo odpisach lub wyciągach. Przepis ten, jako *lex specialis*, wyłącza zastosowanie art. 227 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Inaczej mówiąc, **w przypadku dokumentów stanowiących podstawę wpisu sporządzonych w innym języku urzędowym UE – a takie są wymienione w art. 8a ustawy o KRS – podstawa ich złożenia do akt wynika z ogólnych zasad postępowania rejestrowego, a nie art. 47a ust. 2 ustawy o KRS**. Artykuł 47a ust. 2 ustawy o KRS mógłby zatem być samodzielną podstawą złożenia dokumentów, które nie stanowią podstawy wpisu. Skoro jednak zakres zastosowania tego przepisu jest ograniczony do dokumentów podlegających złożeniu do EKDS, to art. 47a ust. 2 ustawy o KRS jest samodzielną podstawą złożenia obcojęzycznych dokumentów w bardzo niewielu przypadkach. Można jednak uznać, że stanowi on dodatkową podstawę złożenia do akt rejestrowych dokumentów stanowiących podstawę wpisu, które sporządzono w innym języku urzędowym państwa członkowskiego UE. Ma to o tyle znaczenie, że dokumenty obcojęzyczne przyjmowane do akt rejestrowych na podstawie art. 47a ust. 2 ustawy o KRS mogą być, zgodnie z art. 47a ust. 3 tej ustawy, publikowane w MSiG w językach obcych.

¹⁵⁵ A. Nowacki, *Nowelizacja...*, s. 47.

¹⁵⁶ M. Tarska, *Ustawa...*, 2015, art. 47a, nb 2.

¹⁵⁷ P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, art. 47a, nb 15.

Artykuł 47a ust. 2 i 3 ustawy o KRS nie dotyczy wprost możliwości złożenia do akt rejestrowych tłumaczenia przysięgłego na inny język urzędowy UE dokumentu sporządzonego źródłowo w języku polskim. Wydaje się, że możliwość taką należy dopuścić, mając na uwadze art. 21 ust. 3 dyrektywy 2017/1132. Zgodnie z tym przepisem państwa członkowskie mogą dopuścić ujawnienie danych dokumentów i informacji zgodnie z art. 16 dyrektywy 2017/1132 (czyli podlegających złożeniu do akt rejestrowych) w dowolnym innym języku. Można przyjąć, że uprawnienie do fakultatywnego składania do akt rejestrowych dokumentów obejmuje także tłumaczenia na inne języki urzędowe UE dokumentów sporządzonych źródłowo w języku polskim. Taka interpretacja nie znajduje co prawda potwierdzenia w językowym brzmieniu art. 47a ust. 2 ustawy o KRS, ale wydaje się zgodna z celem dyrektywy 2017/1132, wyrażonym w przytoczonym wyżej motywie 12. Dopuszczalność i złożenie tłumaczenia dokumentu sporządzonego oryginalnie w języku polskim na język obcy wynika też bezpośrednio z art. 47a ust. 4 ustawy o KRS.

Dokumenty, które na podstawie art. 47a ust. 2 ustawy o KRS podlegają złożeniu do akt rejestrowych, mogą być ogłaszane w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (art. 47a ust. 3 ustawy o KRS). Zgodnie z art. 1 ust. 3 ustawy z 22.12.2015 r. o wydawaniu Monitora Sądowego i Gospodarczego¹⁵⁸ w MSiG publikuje się obwieszczenia i dokumenty wymagane lub dopuszczone przez prawo. Wątpliwość może dotyczyć wysokości należnej opłaty. Wydaje się, że w przypadku publikacji dokumentów na podstawie art. 47a ust. 3 ustawy o KRS należy pobrać opłatę na zasadach ogólnych, przewidzianych w § 6 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 13.05.2014 r. w sprawie wydawania i rozpowszechniania Monitora Sądowego i Gospodarczego¹⁵⁹. Przepis ten stanowi, że opłatę ustala się za ilość znaków, którymi są litery, cyfry, znaki przestankowe i odstępy między wyrazami, licząc po 0,70 zł za jeden znak, nie mniej niż 60 zł za ogłoszenie. W razie żądania użycia w ogłoszeniu lub w obwieszczeniu szczególnej czcionki oraz dokonania podkreśleń i wytłuszczeń opłatę zwiększa się o 30%. Publikacja dokumentu na podstawie art. 47a ust. 3 ustawy o KRS nie jest bowiem opłatą „za zamieszczenie w Monitorze ogłoszenia lub obwieszczenia o wpisie do Krajowego Rejestru Sądowego”, którą pobiera się w stałej wysokości 100 zł (§ 6 ust. 1 powołanego rozporządzenia).

Artykuł 47a ust. 4 ustawy o KRS zawiera normę, która **ma na celu ochronę osoby trzeciej, działającej w dobrej wierze**, w zaufaniu do treści tłumaczenia na inny język urzędowy państwa członkowskiego UE. Przepis ten może mieć zastosowanie zarówno w przypadku zamierzonej różnicy między treścią wpisu a ogłoszonym przez spółkę jego tłumaczeniem (jak wskazano wyżej, o treści informacji publikowanej w języku obcym decyduje sama spółka), jak i w przypadku niedostatków tłumaczenia czy też braku ekwiwalencji znaczeniowej słów w języku polskim oraz innych językach urzędowych¹⁶⁰.

¹⁵⁸ Dz.U. z 2018 r. poz. 1795 ze zm.

¹⁵⁹ Dz.U. z 2017 r. poz. 1957 ze zm.

¹⁶⁰ P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, art. 47a, nb 18.

Mechanizm ochrony dobrej wiary, przyjęty w art. 21 ust. 4 dyrektywy 2017/1132 oraz – w ślad za nim – w art. 47a ust. 4 ustawy o KRS, sprowadza się do dwóch zasad. Po pierwsze, sama spółka nie może powoływać się na różnice znaczeniowe między tekstem polskim a obcojęzycznym, po drugie, osoby trzecie mogą powoływać się na treść obcojęzycznych ogłoszeń i dokumentów, chyba że spółka udowodni, iż znały oryginalną wersję polską. Jest to zgodne z motywem 12 *in fine* dyrektywy 2017/1132, gdzie podkreśla się, że „osoby trzecie, działające w dobrej wierze, powinny móc polegać na tłumaczeniach tych dokumentów i informacji” (podkr. własne). Jest to zgodne z założeniem, że spółka, zlecając dokonanie tłumaczenia uprawnionemu tłumaczowi przysięgiemu, jest odpowiedzialna za jego treść.

Na marginesie warto odnotować, że zbliżona konstrukcja prawna jest przyjęta w art. 15 ust. 2 ustawy o KRS, na wypadek sprzeczności między treścią wpisu do rejestru a treścią ogłoszenia w MSiG.

Zdaniem A. Michnik dokonywanie dobrowolnych ogłoszeń jest dość ryzykowne, gdyż „ewentualne negatywne konsekwencje różnic konsekwencje różnic między wpisem ogłoszonym zgodnie z obowiązującymi przepisami w języku polskim a dobrowolnie ogłoszonymi informacjami, jak też między treścią dokumentów złożonych do akt rejestrowych w języku polskim a treścią dokumentów ogłoszonych dobrowolnie ponosić będą jedynie podmioty wpisane do rejestru przedsiębiorców. Osoba trzecia nie ponosi zaś żadnych konsekwencji z tego powodu, że zapoznała się jedynie z treścią informacji ogłoszonych zgodnie z art. 47a ustawy o KRS”. Wydaje się, że obciążenie wyłącznie spółki ryzykiem rozbieżności pomiędzy treścią ogłoszenia lub dokumentów w języku polskim i obcym jest w pełni uzasadnione. Spółka ma bowiem zasadniczy wpływ na treść ogłoszenia albo dokumentu sporządzonego w innym języku urzędowym UE i powinna dążyć do tego, aby było ono w pełni spójne z ogłoszeniem dokonany w języku polskim.

6.3. Obowiązki informacyjne podmiotów wpisanych do KRS (art. 34)

Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz przepisy szczególne nakładają na podmioty wpisane do rejestru **obowiązek posługiwania się w obrocie danymi, które służą ich jednoznacznej identyfikacji**. Podstawowym przepisem, który dotyczy wszystkich podmiotów wpisanych zarówno do rejestru przedsiębiorców, jak i rejestru stowarzyszeń, jest art. 34 ust. 1 ustawy o KRS. Przepis ten stanowi, że podmioty wpisane do rejestru są obowiązane umieszczać w oświadczeniach pisemnych, skierowanych, w zakresie swojej działalności, do oznaczonych osób i organów, następujące dane:

- 1) firmę lub nazwę;
- 2) oznaczenie formy prawnej wykonywanej działalności;
- 3) siedzibę i adres;

- 4) NIP;
- 5) oznaczenie sądu rejestrowego, w którym przechowywane są akta rejestrowe podmiotu, oraz numer podmiotu w rejestrze.

Artykuł 34 ustawy o KRS został umieszczony w rozdziale 1 ustawy „Przepisy ogólne”, co oznacza, że **ma on zastosowanie wprost zarówno do podmiotów wpisanych do rejestru przedsiębiorców, jak i rejestru stowarzyszeń**. Funkcją art. 34 ustawy o KRS jest wzmocnienie bezpieczeństwa obrotu poprzez umożliwienie jednoznacznej identyfikacji podmiotów wpisanych do rejestru, co może być osiągnięte tylko wtedy, gdy dane używane przez podmiot odpowiadają ujawnionym w rejestrze¹⁶¹. Odnośnie do spółek kapitałowych i komandytowo-akcyjnych art. 34 ustawy o KRS stanowi implementację art. 26¹⁶² oraz art. 28 dyrektywy 2017/1132¹⁶³.

Informacje wymienione w art. 34 ust. 1 pkt 1–4 podlegają ujawnieniu w dziale 1 rejestru i są to dane o charakterze *stricte* identyfikacyjnym¹⁶⁴. Informacja o sądzie rejestrowym, w którym są przechowywane akta rejestrowe, obejmuje nazwę sądu rejestrowego właściwego dla siedziby podmiotu oraz numer i nazwę właściwego miejscowo wydziału gospodarczego KRS. Obligatoryjne używanie numeru KRS pozwala na jednoznaczną identyfikację podmiotu, gdyż numer ten jest niepowtarzalny.

Zgodnie z art. 34 ust. 2 ustawy o KRS obowiązek, o którym mowa w ust. 1, nie uchybia obowiązkowi określonym w przepisach szczególnych. **Zakres zastosowania art. 34 ust. 1 ustawy o KRS częściowo pokrywa się z przepisami Kodeksu spółek handlowych, które także określają obowiązki informacyjne spółek.** W tym kontekście należy wymienić:

- art. 127 § 5 k.s.h., który stanowi, że pisma i zamówienia handlowe składane przez spółkę komandytowo-akcyjną w formie papierowej i elektronicznej, a także informacje na stronach internetowych spółki powinny zawierać:
 - 1) firmę spółki, jej siedzibę i adres,

¹⁶¹ M. Tarska, *Ustawa...*, 2015, art. 34, nb 1; P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, art. 34, nb 2.

¹⁶² Zgodnie z art. 26 państwa członkowskie wymagają, by pisma i formularze zamówień w formie papierowej lub innej zawierały następujące informacje:

a) informacje niezbędne do określenia rejestru, w którym przechowywana jest dokumentacja, o której mowa w art. 16, wraz z numerem spółki w tym rejestrze;

b) formę prawną spółki, miejsce jej siedziby oraz, w stosownych przypadkach, fakt, że spółka znajduje się w likwidacji.

Jeśli w tych dokumentach znajduje się wzmianka o kapitale spółki, odniesienie dotyczy kapitału objętego i wpłaconego.

Państwa członkowskie wymagają, by na stronach internetowych spółek znajdowały się co najmniej informacje, o których mowa w akapicie pierwszym, oraz – w stosownych przypadkach – odniesienie do kapitału objętego i wpłaconego.

¹⁶³ Zgodnie z art. 28 lit. b państwa członkowskie przewidują odpowiednie sankcje co najmniej w przypadku: braku w dokumentach handlowych lub na którejkolwiek ze stron internetowych spółki obowiązkowych informacji przewidzianych w art. 26.

¹⁶⁴ Szczegółowe omówienie tych danych przedstawiono w rozdz. 3 pkt 2.1.

- 2) oznaczenie sądu rejestrowego, w którym przechowywana jest dokumentacja spółki, oraz numer, pod którym spółka jest wpisana do rejestru,
 - 3) numer identyfikacji podatkowej (NIP),
 - 4) wysokość kapitału zakładowego i kapitału wpłaconego;
- art. 206 § 1 k.s.h., który zawiera analogiczne wymagania dla spółek z ograniczoną odpowiedzialnością;
 - art. 374 § 1 k.s.h., który zawiera analogiczne wymagania dla spółek akcyjnych;
 - art. 300⁶¹ § 1 k.s.h., który zawiera analogiczne (z pewnymi modyfikacjami) wymagania dla prostych spółek akcyjnych.

Wydaje się, że mimo odmiennej redakcji zakres zastosowania tych przepisów jest bardzo zbliżony do art. 34 ustawy o KRS, a różnica polega na tym, że przepisy Kodeksu spółek handlowych wymagają dodatkowo podawania informacji o pokryciu kapitału zakładowego. Pisma i zamówienia handlowe są w istocie tym samym co oświadczenia pisemne kierowane do oznaczonych osób i organów, chociaż redakcja art. 34 ust. 1 ustawy o KRS wydaje się bardziej precyzyjna¹⁶⁵. Podzielić należy wyrażony w literaturze pogląd, że przepis ten obejmuje swoim zakresem zastosowania pisemne oświadczenia wiedzy i woli. *A contrario*, nie obejmuje natomiast oświadczeń skierowanych do nieograniczonego kręgu osób oraz – co oczywiste – oświadczeń ustnych¹⁶⁶. Wydaje się natomiast, że art. 34 ust. 1 ustawy o KRS obejmuje oświadczenia składane w postaci elektronicznej (np. za pośrednictwem poczty e-mail), co należy wywieść z art. 77² i 78¹ k.c.¹⁶⁷ Wobec tego, że art. 34 ustawy o KRS dotyczy wszystkich podmiotów, a przepisy Kodeksu spółek handlowych tylko spółek handlowych, zasadne wydaje się przyjęcie, iż wymienione wyżej przepisy Kodeksu spółek handlowych mają charakter norm *lex specialis* względem art. 34 ustawy o KRS.

Przepisy art. 34 ust. 3 i 4 ustawy o KRS stanowią, że w przypadku niewykonania obowiązku, o którym mowa w ust. 1, **sąd rejestrowy, który stwierdzi niedopełnienie takiego obowiązku, może nałożyć grzywnę na osoby odpowiedzialne za niewykonanie tego obowiązku**, przy czym grzywna nie może przekroczyć 5000 zł.

W literaturze wskazuje się, że art. 34 ustawy o KRS jest przepisem o charakterze karnym¹⁶⁸. Stanowisko to budzi jednak zastrzeżenia. Niezależnie od bliższej analizy charakteru odpowiedzialności za niedopełnienie obowiązku określonego w art. 34 ust. 1 ustawy o KRS charakter represyjny można przypisać nie całemu przepisowi art. 34, ale jego ust. 3, który stanowi podstawę nałożenia grzywny przez sąd rejestrowy, oraz ust. 4, który określa wysokość grzywny. Niemniej jednak odpowiedzialność określona

¹⁶⁵ Podobnie M. Tarska, *Ustawa...*, 2015, art. 34, nb 2.

¹⁶⁶ P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, 2020, art. 34, nt 7.

¹⁶⁷ Por. w tym kierunku Ł. Goździaszek [w:] *Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym. Komentarz*, red. K. Osajda, Warszawa 2019, art. 34, nt 2.

¹⁶⁸ Tak Ł. Zamojski, *Przepisy o charakterze karnym stosowane przez sąd rejestrowy*, Pr. Sp. 2008/5, s. 50; Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 34; P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, art. 34, nb 1.

w art. 34 ust. 3 i 4 ustawy o KRS nie jest odpowiedzialnością karną *sensu stricto*, ale odpowiedzialnością represyjną o charakterze porządkowym, która ma na celu przede wszystkim przymuszenie osób odpowiedzialnych za funkcjonowanie podmiotu rejestrowego do zapewnienia jego zgodnego z prawem działania. Artykuł 34 ustawy o KRS nie typizuje określonego w nim niedopełnienia obowiązków jako przestępstwa albo wykroczenia, a nałożenie grzywny jest fakultatywne, co wynika ze sformułowania „sąd [...] może nałożyć grzywnę”. Istotna jest okoliczność, że grzywna na podstawie art. 34 ust. 3 i 4 ustawy o KRS jest nakładana przez sąd rejestrowy, według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym, co świadczy o porządkowym, pozakarnym charakterze odpowiedzialności. Niewątpliwie art. 34 ust. 3 ustawy o KRS ma jednak represyjny charakter, co przemawia za przyjęciem poglądu, że przesłanką odpowiedzialności na tej podstawie jest wina sprawcy. Można postawić tezę, że zachowuje tu aktualność pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z 27.08.2015 r., III CZP 62/15¹⁶⁹, w którym bardzo zbliżona w istocie odpowiedzialność z art. 594 k.s.h. została potraktowana jako odpowiedzialność o charakterze cywilnym. Wydaje się jednak, że do odpowiedzialności z art. 34 ust. 3 ustawy o KRS nie można stosować odpowiednio poglądu wyrażonego w przywołanej uchwale Sądu Najwyższego, gdzie przyjęto, iż przesłanką nałożenia grzywny na podstawie art. 594 k.s.h. jest wina umyślna. Wydaje się, że wystarczające jest przypisanie osobie odpowiedzialnej co najmniej winy nieumyślnej, co wynika z charakteru uchybienia sankcjonowanego art. 34 ustawy o KRS, które polega przede wszystkim na niedbalstwie.

Naruszenie art. 127 § 5, art. 206 § 1, art. 300⁶¹ § 1 k.s.h. i art. 374 § 1 k.s.h. jest sankcjonowane przez art. 595 § 1 k.s.h., który stanowi, że kto, będąc członkiem zarządu spółki kapitałowej, dopuszcza do tego, że pisma i zamówienia handlowe oraz informacje, o których mowa w art. 206 § 1, art. 300⁶¹ § 1 k.s.h. i art. 374 § 1 k.s.h.¹⁷⁰, nie zawierają danych określonych w tych przepisach, albo będąc komplementariuszem spółki komandytowo-akcyjnej uprawnionym do reprezentowania spółki, dopuszcza do tego, że pisma i zamówienia handlowe oraz informacje, o których mowa w art. 127 § 5 k.s.h., nie zawierają danych określonych w tym przepisie, podlega grzywnie do 5000 zł. Stosownie do art. 595 § 2 w związku z art. 594 § 4 k.s.h. grzywnę nakłada sąd rejestrowy. Jak łatwo zauważyć, przepis ten jest bardzo zbliżony swoim charakterem i funkcją do art. 34 ust. 3 i 4 ustawy o KRS. Różnica polega jednak na tym, że art. 595 k.s.h. przewiduje nałożenie sankcji na członka zarządu, podczas gdy art. 34 ust. 3 ustawy o KRS – na każdą z osób odpowiedzialnych, co umożliwia pociągnięcie do odpowiedzialności np. prokurenta, pracownika spółki, kierującego oddziałem itp. W zakresie, w którym hipotezy art. 595 § 1 k.s.h. i art. 34 ust. 3 ustawy o KRS pokrywają się, powstaje problem relacji między tymi przepisami. Wydaje się, że uznając przepisy Kodeksu spółek handlowych za szczególne, przyjąć należy, iż w tych przypadkach, w których są podstawy do nałożenia

¹⁶⁹ LEX nr 1784553.

¹⁷⁰ Od 1.07.2021 r. również w odniesieniu do prostej spółki akcyjnej – art. 300⁶¹ § 1 k.s.h.

grzywny na podstawie art. 595 k.s.h., sąd rejestrowy powinien zastosować ten przepis jako *lex specialis*¹⁷¹.

De lege ferenda wystarczające wydaje się jednak umieszczenie normy nakazującej użycie danych identyfikujących podmiot i zawierającej sankcję o charakterze porządkowym wyłącznie w ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym, gdyż norma taka miałaby uniwersalny charakter. W odniesieniu do spółek kapitałowych zakres danych w art. 34 ust. 1 ustawy o KRS można by jedynie poszerzyć o dane dotyczące kapitału zakładowego. Wówczas wymienione wyżej przepisy Kodeksu spółek handlowych mogłyby zostać uchylone jako zbędne.

Artykuł 34 ust. 3 ustawy o KRS nie wskazuje wyraźnie, że sąd rejestrowy wszczyna postępowanie o nałożenie grzywny z urzędu, ale wniosek ten jest oczywisty w świetle tego, iż ustawodawca potraktował nałożenie grzywny jako dyskrecjonalne uprawnienie sądu, a z reguły brak jest osób, które miałyby interes prawny do złożenia wniosku.

Zgodnie z art. 34 ust. 5 ustawy o KRS obowiązek, o którym mowa w ust. 1 (czyli obowiązek wskazania danych identyfikacyjnych), **nie dotyczy oświadczeń woli skierowanych do osób pozostających ze spółką w stałych stosunkach umownych**. Przepis ten jest wadliwie skonstruowany, gdyż pozostaje niespójny z art. 34 ust. 1 ustawy o KRS, który dotyczy wszystkich podmiotów rejestrowych. Jak słusznie podnosi się w doktrynie, nie jest zrozumiałe zawężenie art. 34 ust. 5 ustawy o KRS tylko do spółek, gdyż nie przemawia za tym funkcja przepisu¹⁷². Uzasadniona wydaje się zatem rozszerzająca wykładnia przepisu przez objęcie jego zakresem zastosowania wszystkich podmiotów rejestrowych¹⁷³. Pojęcie „stałe stosunki umowne” jest zwrotem niedookreślonym. Wydaje się, że należy je interpretować z uwzględnieniem funkcji przepisu. Dlatego wydaje się, że jeśli nawet podmiot rejestrowy jest związany z kontrahentem jedną umową, ale wykonywaną w sposób ciągły (np. umową o roboty budowlane), to przesłanka pozostawania w stałym stosunku umownym jest spełniona. Nie zachodzi wówczas żadne ryzyko błędnej identyfikacji kontrahenta. Tym bardziej w stałych stosunkach umownych pozostają podmioty, które zawierają cyklicznie umowy (np. sprzedaży, dostawy, świadczenia usług itp.).

7. Uwagi końcowe

Założenia Krajowego Rejestru Sądowego zostały częściowo oparte na rozwiązaniach niemieckich i austriackich, zwłaszcza w zakresie szerokiej kognicji sądu rejestrowego i związanych z wpisem zasad prawa materialnego (w doktrynie określa się KRS jako „re-

¹⁷¹ Zob. też w tym kierunku A. Michnik, *Ustawa...*, art. 34.

¹⁷² Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 34, nt 5; A. Michnik, *Ustawa...*, art. 34.

¹⁷³ Tak samo Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 34, nt 5.

jest typu niemieckiego¹⁷⁴), a jego szeroki zakres podmiotowy wykazuje podobieństwa do austriackiego rejestru przedsiębiorstw. Koncepcja KRS jest jednak o tyle oryginalna, że polski rejestr obejmuje zarówno przedsiębiorców, jak i podmioty niekomercyjne, a do wejścia w życie ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych – także dłużników niewypłacalnych. Krajowy Rejestr Sądowy pełni więc funkcje, które w innych, opisanych wyżej systemach prawnych należą do kilku różnych rejestrów.

Doświadczenie 20 lat funkcjonowania Krajowego Rejestru Sądowego pozwoliło na dokonanie oceny, że idea jednego, centralnego rejestru, obejmującego niemal wszystkie osoby prawne i jednostki organizacyjne, zarówno prowadzące działalność gospodarczą, jak i prowadzące działalność *not for profit*, sprawdziła się w praktyce. Coraz szersze wykorzystanie technologii informatycznych pozwala lepiej realizować funkcję informacyjną rejestru. Dynamiczny rozwój nowych technologii informatycznych umożliwia wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań technicznych do obsługi wniosków składanych w postępowaniu rejestrowym, wymiany danych między rejestrami publicznymi, pozwala na usprawnienie i przyspieszenie pracy sądów, jak również zapewnia szybki, łatwy dostęp do danych umieszczonych w rejestrze.

Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym była wielokrotnie nowelizowana, co wpływa negatywnie na spójność i przejrzystość tego aktu normatywnego. Skala zmian jest na tyle duża, że zasadne wydaje się rozważenie uchwalenia nowej ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym. Taka ustawa powinna obejmować wyłącznie normy prawa materialnego oraz organizacyjno-ustrojowe. Istniejące obecnie w ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym normy o charakterze procesowym powinny – jak się wydaje – zostać przeniesione do Kodeksu postępowania cywilnego.

Najobszerniejsza z dotychczasowych nowelizacji, czyli ustawa z 26.01.2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym i niektórych innych ustaw¹⁷⁵, zostanie szczegółowo omówiona w niniejszym komentarzu.

¹⁷⁴ Tak Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 1.

¹⁷⁵ Dz.U. poz. 398.

Rozdział 2

PODMIOTY PODLEGAJĄCE WPISOWI DO KRS (ART. 3, 36, 49, 55 I 56; ZAŁĄCZNIK NR 3 DO ROZPORZĄDZENIA W SPRAWIE SZCZEGÓŁOWEJ TREŚCI WPISÓW)

1. Wprowadzenie (art. 3)

Zgodnie z art. 3 ustawy o KRS rejestr obejmuje podmioty, **na które przepisy ustaw nakładają obowiązek uzyskania wpisu do tego rejestru**. Przepis ten – jak przyjmuje się w doktrynie – stanowi podstawę normatywną podmiotowego charakteru Krajowego Rejestru Sądowego jako rejestru publicznego, którego celem jest „gromadzenie danych o podmiotach funkcjonujących w obrocie prawnym w zakresie, w jakim ustawodawca uznaje ich uzyskiwanie za niezbędne z perspektywy działań ewidencyjnych i informacyjnych”¹. Przepis ten ma jednak przede wszystkim charakter odsyłający, gdyż obowiązek wpisu poszczególnych podmiotów do rejestru przedsiębiorców oraz rejestru stowarzyszeń nakładają co do zasady przepisy ustrojowe (wyjątkiem jest art. 49a ustawy o KRS, stanowiący podstawę wpisu do rejestru organizacji pożytku publicznego, która z innego tytułu nie podlega wpisowi do KRS). Katalog podmiotów podlegających wpisowi do RDN został określony bezpośrednio w art. 55 ustawy o KRS.

Normy prawa materialnego, zawarte w ustawach określających ustrój poszczególnych osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych, znajdują dopełnienie w przepisach ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz aktów wykonawczych do niej: rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 17.11.2014 r. w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego oraz szczegółowej treści wpisów w tych rejestrach² oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 21.12.2000 r. w sprawie określenia wzorów urzędowych formularzy wniosków o wpis do

¹ P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, art. 3, nt 1; podobnie M. Tarska [w:] *Ustawa...*, art. 3, nb 1.

² Dz.U. poz. 1667 ze zm.

Krajowego Rejestru Sądowego oraz sposobu i miejsca ich udostępniania³. Jeżeli przepis szczególnie przewiduje wpis określonego podmiotu do Krajowego Rejestru Sądowego, to odpowiednie regulacje musi zawierać również ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz wymienione rozporządzenia. Warunki te są niezbędne, aby dokonanie wpisu określonego podmiotu było możliwe w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie rejestrowe. Jak trafnie zauważył Ł. Zamojski: „Krajowy Rejestr Sądowy stanowi zbiór trzech rejestrów prowadzonych w formie informatycznej, zatem sama ustawa o KRS, a następnie przepisy wykonawcze zawarte w rozporządzeniu o szczegółowej treści wpisów w rejestrach muszą również przewidywać możliwość ujawnienia konkretnego typu podmiotu w rejestrze. Nadto możliwość wpisu do rejestru konkretnego typu podmiotu powstanie dopiero po wprowadzeniu odpowiednich nowych wzorów urzędowych formularzy”⁴. Z tego wynika, że katalog podmiotów podlegających wpisowi do KRS jest w istocie zamknięty. Brak spójności pomiędzy przepisami regulującymi ustrój osób prawnych a ustawą o Krajowym Rejestrze Sądowym i rozporządzeniem z 17.11.2014 r. w sprawie szczegółowej treści wpisów prowadziłyby do sytuacji, w której pomimo ustawowego obowiązku wpisu podmiotu do rejestru nie byłoby to w praktyce możliwe. Bez szczegółowej regulacji w ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym i wydanych do niej aktach wykonawczych nie byłoby wiadomo, do którego z rejestrów podmiot ma być wpisany (rejestru przedsiębiorców czy rejestru stowarzyszeń), jaki zakres danych podlega ujawnieniu, na jakich formularzach mają być składane wnioski rejestrowe, a od strony informatycznej – jak ma być zbudowana struktura systemu teleinformatycznego KRS, aby możliwe było ujawnianie w niej poszczególnych informacji o danym podmiocie.

Przed przejściem do omówienia poszczególnych rodzajów podmiotów wpisanych do rejestru przedsiębiorców oraz rejestru stowarzyszeń warto zaznaczyć, że wpis podmiotu do rejestru co do zasady ma charakter konstytutywny. Ustawodawca różnie jednak traktuje skutki „pierwszego wpisu” w odniesieniu do różnych podmiotów. W przypadku większości z nich w chwili wpisu do rejestru podmiot powstaje, nabywając jednocześnie osobowość prawną (przykładowo: spółdzielnie, stowarzyszenia, fundacje) albo zdolność prawną (spółki osobowe). Inne rozwiązanie przyjęto w odniesieniu do spółek kapitałowych, które powstają już w chwili zawarcia umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, prostej spółki akcyjnej albo podpisania statutu spółki akcyjnej, jako spółki kapitałowe w organizacji, mające status ułomnych osób prawnych. Konstytutywny skutek wpisu do rejestru tych podmiotów polega zaś na tym, że z chwilą jego dokonania nabywają osobowość prawną⁵.

³ Dz.U. z 2015 r. poz. 724 ze zm.

⁴ Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 3.

⁵ Szczegółowe regulacje dotyczące skutków wpisu każdego z podmiotów do rejestru ze wskazaniem podstaw prawnych zostaną omówione w rozdz. 2 pkt 2 i 3.

2. Podmioty podlegające wpisowi do rejestru przedsiębiorców (art. 36 i 50)

2.1. Przedsiębiorca w rozumieniu ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym a pojęcie przedsiębiorcy w systemie prawnym

Podmioty podlegające wpisowi do rejestru przedsiębiorców zostały wyliczone wyczerpująco w art. 36 ustawy o KRS, który jest przepisem wprowadzającym do rozdziału 2 ustawy o KRS, zatytułowanego „Rejestr przedsiębiorców”. Już w tym miejscu należy zaznaczyć, że dopełnieniem tego przepisu jest art. 50 ustawy o KRS, który stanowi podstawę wpisu do rejestru przedsiębiorców dla podmiotów wpisanych do rejestru stowarzyszeń, które podejmują działalność gospodarczą. Podmioty wymienione w art. 50 ustawy o KRS mieszczą się jednak w kategorii „innych osób prawnych”, o których mowa w art. 36 pkt 13 ustawy o KRS. Wyliczenie zawarte w art. 36 ustawy o KRS można więc traktować jako enumeratywne.

Przed przejściem do omówienia poszczególnych podmiotów podlegających rejestracji w tym rejestrze należy przeanalizować termin „przedsiębiorca” w rozumieniu ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym w kontekście innych aktów prawnych.

Punktem wyjścia może być stwierdzenie, że w systemie prawnym pojęcie przedsiębiorcy jest definiowane w sposób odmienny w różnych aktach prawnych z zakresu prawa prywatnego i publicznego. Najbardziej uniwersalne znaczenie ma – istotny w obszarze prawa publicznego – art. 4 ust. 1 pr. przeds., który stanowi, że przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Przedsiębiorcami są także wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej (art. 4 ust. 2 pr. przeds.). Zgodnie natomiast z art. 3 pr. przeds. działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły. W literaturze utrwalony jest pogląd, że pojęcie przedsiębiorcy na gruncie Prawa przedsiębiorców – podobnie jak poprzednio obowiązującej ustawy z 2.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej⁶ – jest wyznaczone dwoma kryteriami: podmiotowym, odwołującym się do rodzajów podmiotów prawa (osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej), oraz funkcjonalnym, polegającym na wskazaniu, że podmioty te prowadzą działalność gospodarczą o cechach zdefiniowanych w art. 3 pr. przeds.⁷ Również w orzecznictwie kładzie się nacisk na funkcjonalny element definicji przedsiębiorcy, co oznacza, że samo zarejestrowanie działalności gospodarczej (w przypadku

⁶ Dz.U. z 2017 r. poz. 2168 ze zm.

⁷ Zamiast wielu E. Komierzyńska-Orlińska [w:] *Konstytucja biznesu. Komentarz*, red. M. Wierzbowski, Warszawa 2019, art. 4 pr. przeds., nt 1 i powołana tam literatura.

osób fizycznych) albo wpis do rejestru przedsiębiorców (w przypadku osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej) nie decyduje o statusie przedsiębiorcy na podstawie art. 4 pr. przeds.⁸ Również wiodąca w obszarze prawa prywatnego definicja przedsiębiorcy, zawarta w art. 43¹ k.c., wyznacza pojęcie przedsiębiorcy na podstawie kryterium podmiotowego i funkcjonalnego. Przepis ten stanowi, że **przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 33¹ § 1 k.c., prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową**. Jak wskazał SA w Szczecinie: „Przedsiębiorcą będzie więc tylko ten, kto wykonuje czynności powtarzalne i w taki sposób, że tworzą one pewną całość, a nie stanowią oderwanego świadczenia czy świadczeń określonych rzeczy lub usług. Jeżeli takie działania mają charakter gospodarczy lub zawodowy, istnieją podstawy do uznania, że podejmujący je podmiot jest przedsiębiorcą”⁹. Nie podejmując się w tym miejscu rozstrzygania o wzajemnym stosunku obu definicji, gdyż wykraczałoby to poza zakres niniejszego opracowania, można poprzestać na stwierdzeniu, że definicje przedsiębiorcy w obu aktach prawnych mają znaczenie uzupełniające. Artykuł 43¹ k.c. zawiera autonomiczne pojęcie przedsiębiorcy na potrzeby prawa prywatnego, ale dopuszcza się uzupełniające stosowanie w prawie cywilnym art. 3 i 4 pr. przeds., zwłaszcza przy interpretacji pojęcia „działalność gospodarcza albo zawodowa”¹⁰. Ze względu na to, że ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym należy do prawa publicznego, a przepisy regulujące ustroj poszczególnych osób prawnych zawierają w większości normy o charakterze publicznoprawnym, obie przytoczone definicje są istotne dla klasyfikowania podmiotów podlegających wpisowi do KRS jako przedsiębiorców. Dla dalszych rozważań nie mają natomiast znaczenia regulacje szczególne tworzące definicję przedsiębiorcy tylko na potrzeby stosowania konkretnej ustawy (jak np. art. 2 ustawy z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji¹¹).

Ustawa nie zawiera własnej definicji przedsiębiorcy, ale art. 36 ustawy o KRS wylicza w sposób enumeratywny podmioty mające status przedsiębiorców (podlegające wpisaniu do rejestru przedsiębiorców), posługując się jako jedynym kryterium wyodrębnienia przedsiębiorców formą organizacyjno-prawną. Należy zgodzić się z Ł. Zamojskim, że „użyty w art. 36 ustawy o KRS zwrot «przepisy niniejszego rozdziału stosuje się do następujących podmiotów» (tj. rozdziału o rejestrze przedsiębiorców – przypis Ł.Z.) nie jest tożsamy z przyjęciem definicji przedsiębiorcy”¹². Dla wpisu danego podmiotu do rejestru przedsiębiorców konieczne, a zarazem wystarczające jest posiadanie przez niego statusu jednej z osób prawnych albo jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, które zostały wymienione w art. 43¹ k.c. Z punktu widzenia wpisu podmiotu do rejestru przedsiębiorców nie ma znaczenia, czy działalność prowadzona

⁸ Por. wyrok SA w Łodzi z 7.08.2019 r., III AUa 1312/18, LEX nr 2730942.

⁹ Wyrok SA w Szczecinie z 7.08.2006 r., I ACz 441/06, LEX nr 279953.

¹⁰ Por. Ł. Żelechowski [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Osajda, Legalis 2020, art. 43¹, nt 5–8.

¹¹ Dz.U. z 2020 r. poz. 1913 ze zm.

¹² Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 36.

przez ten podmiot spełnia kryteria funkcjonalne, niezbędne do uznania za przedsiębiorcę na podstawie art. 4 pr. przeds. albo art. 43¹ k.c. Innymi słowy, wpis do rejestru przedsiębiorców nie jest uzależniony od tego, czy podmiot prawa wymieniony w art. 36 ustawy o KRS prowadzi działalność gospodarczą w rozumieniu art. 3 pr. przeds., czyli wykonuje w sposób ciągły i zorganizowany działalność zarobkową¹³.

Prowadzi to do wniosku, że zakresy pojęcia przedsiębiorcy w rozumieniu Prawa przedsiębiorców i Kodeksu cywilnego oraz zakres podmiotów wpisanych do rejestru przedsiębiorców krzyżują się. Oczywiście w zdecydowanej większości przypadków podmiot wpisany do rejestru przedsiębiorców jest jednocześnie przedsiębiorcą w myśl art. 4 pr. przeds. i art. 43¹ k.c. Niemniej jednak istnieje możliwość, że niektóre z podmiotów podlegających wpisowi do rejestru przedsiębiorców nie są jednocześnie przedsiębiorcami w rozumieniu art. 4 pr. przeds. oraz art. 43¹ k.c. Przykładem – chociaż zdarzającym się w praktyce wyjątkowo – może być spółka z ograniczoną odpowiedzialnością albo spółka akcyjna, która została utworzona w innym celu niż prowadzenie działalności gospodarczej. Zgodnie z art. 151 § 1 k.s.h. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością może być utworzona w każdym celu zgodnym z ustawą, chyba że ustawa stanowi inaczej (analogiczną regulację zawiera – odnośnie do prostej spółki akcyjnej – art. 300¹ k.s.h., który wejdzie w życie z dniem 1.07.2021 r.). Mimo braku odpowiedniej regulacji w art. 301 k.s.h. dopuszcza się również założenie spółki akcyjnej w każdym prawnie dopuszczalnym celu, a więc także w celu niezarobkowym¹⁴. Podobne stanowisko wyrażono również w judykaturze. W uchwale z 13.01.2006 r., III CZP 122/05¹⁵, Sąd Najwyższy przyjął, że: spółka akcyjna – prowadząca działalność w sferze zadań publicznych i nie działająca w celu osiągnięcia zysku – może zostać uznana za organizację pożytku publicznego. Uzasadniając ten pogląd, Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że spółkę akcyjną można założyć w każdym celu prawnie dopuszczalnym, w tym przykładowo w celach charytatywnych. Uwagi te można odnieść odpowiednio do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Niezależnie od daleko idących konsekwencji uznania – zarówno w obszarze prawa publicznego, jak i prywatnego – że spółka kapitałowa zawiązana w innym celu niż zarobkowy nie jest przedsiębiorcą, należy podkreślić, iż podlega ona zawsze wpisowi do rejestru przedsiębiorców.

Z drugiej strony istnieją podmioty, które są przedsiębiorcami, ale nie podlegają wpisowi do rejestru przedsiębiorców KRS. Najliczniejszą grupą tych podmiotów są osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Istnieją jednak stosunkowo rzadkie przypadki osób prawnych, które mają status przedsiębiorców, ale nie podlegają reje-

¹³ Por. Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 36; M. Tarska, *Ustawa...*, 2015, art. 36, nb 4; P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, art. 36, nb 3.

¹⁴ Zob. w tej kwestii przede wszystkim P. Bielski, *Cel niezarobkowy spółek kapitałowych a status przedsiębiorcy*, Rej. 2001/4, s. 14 i n.; W.J. Katner, *Spółki handlowe jako przedsiębiorcy według Kodeksu cywilnego i Kodeksu spółek handlowych*, MoP 2015/7 (dodatek), który wyraźnie stwierdza, że „spółka handlowa kapitałowa niespełniająca przesłanek przedsiębiorcy nie jest przedsiębiorcą”.

¹⁵ LEX nr 165504.

stracji w KRS. A. Michnik słusznie wskazuje na przykład jednostki samorządu terytorialnego, które w odniesieniu do niektórych działań w sferze dominium są uważane za przedsiębiorców¹⁶. Można dodać, że wpisowi do rejestru przedsiębiorców, chociaż spełniają przesłanki przedsiębiorcy, nie podlegają również fundusze inwestycyjne¹⁷ oraz fundusze emerytalne¹⁸, dla których odrębne rejestry podmiotowe są prowadzone przez Sąd Okręgowy w Warszawie.

Podsumowując przedstawione uwagi, należy stwierdzić, że fakt, iż ustawa nakazuje wpis określonego podmiotu do rejestru przedsiębiorców, nie przesądza o tym, że podmiot ten jest przedsiębiorcą w rozumieniu prawa administracyjnego i cywilnego. Artykuł 36 ustawy o KRS należy rozumieć jedynie jako wymienienie podmiotów, które znajdują się w tym rejestrze. Ustawodawca posłużył się w tym przypadku pewnym uproszczeniem, przewidując wpisanie do rejestru przedsiębiorców podmiotów, które zazwyczaj prowadzą działalność gospodarczą. Wydaje się, że mimo występujących w praktyce rzadkich przypadków, w których podmioty wymienione w art. 36 ustawy o KRS nie mają statusu przedsiębiorców, nazwa tego rejestru nie budzi zastrzeżeń. Jest ona dobrze utrwalona w praktyce, zwięzła i w zasadzie oddaje charakter rejestru¹⁹.

2.2. Rodzaje podmiotów podlegających wpisowi do rejestru przedsiębiorców

Przepisy o rejestrze przedsiębiorców stosuje się do następujących podmiotów:

- 1) **spółek jawnych** (art. 36 pkt 2 ustawy o KRS) – zgodnie z art. 25¹ k.s.h. spółka jawna powstaje z chwilą wpisu do rejestru;
- 2) **uropejskiego zgrupowania interesów gospodarczych** (art. 36 pkt 2a ustawy o KRS) – zgodnie z art. 3 ust. 1 u.e.z.i.g. zgrupowanie podlega wpisowi do rejestru na zasadach określonych dla spółek jawnych, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej;
- 3) **spółek partnerskich** (art. 36 pkt 3 ustawy o KRS) – zgodnie z art. 94 k.s.h. spółka partnerska powstaje z chwilą wpisu do rejestru;
- 4) **spółek komandytowych** (art. 36 pkt 4 ustawy o KRS) – zgodnie z art. 109 § 1 k.s.h. spółka komandytowa powstaje z chwilą wpisu do rejestru;
- 5) **spółek komandytowo-akcyjnych** (art. 36 pkt 5 ustawy o KRS) – stosownie do art. 134 § 1 k.s.h. spółka komandytowo-akcyjna powstaje z chwilą wpisu do rejestru;
- 6) **spółek z ograniczoną odpowiedzialnością** (art. 36 pkt 6 ustawy o KRS) – art. 163 pkt 5 k.s.h. wymaga do powstania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością m.in.

¹⁶ A. Michnik, *Ustawa...*, art. 36.

¹⁷ Zob. art. 16 ustawy z 27.05.2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 95 ze zm.).

¹⁸ Zob. art. 21 ustawy z 28.08.1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 105).

¹⁹ Podobnie Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 36 *in fine*.

wpisu do rejestru. W przeciwieństwie do spółek osobowych wpis spółki z ograniczoną odpowiedzialnością do rejestru nie jest konieczny do powstania podmiotu, ale do nabycia przez spółkę osobowości prawnej. W chwili zawarcia umowy spółki powstaje już spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji (art. 161 § 1 k.s.h.), która jest tzw. ułomną osobą prawną;

- 7) **prostych spółek akcyjnych** (art. 36 pkt 6a ustawy o KRS, który wejdzie w życie z dniem 1.07.2021 r.²⁰) – zgodnie z obowiązującym od tej samej daty art. 300⁴ pkt 4 k.s.h. do powstania spółki niezbędny jest wpis do rejestru. Podobnie jak w przypadku spółki z o.o. i spółki akcyjnej, prosta spółka akcyjna nabędzie w chwili wpisu do rejestru osobowość prawną. W chwili podpisania umowy prostej spółki akcyjnej powstanie prosta spółka akcyjna w organizacji (art. 300¹¹ § 1 k.s.h.), będąca ułomną osobą prawną. Ustawodawca posłużył się w tym przypadku konstrukcją analogiczną do dotychczas funkcjonujących spółek kapitałowych;
- 8) **spółek akcyjnych** (art. 36 pkt 7 ustawy o KRS) – wpis do rejestru jest niezbędną przesłanką powstania spółki akcyjnej, która z tą chwilą nabywa osobowość prawną (art. 306 pkt 4 k.s.h.); z chwilą zawiązania spółki powstaje natomiast spółka akcyjna w organizacji (art. 323 § 1 k.s.h.);
- 9) **spółek europejskich** (art. 36 pkt 7a ustawy o KRS) – art. 3 ust. 2 u.e.z.i.g. stanowi, że spółka europejska podlega wpisowi do rejestru na zasadach określonych dla spółek akcyjnych, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej;
- 10) **spółdzielni** (art. 36 pkt 8 ustawy o KRS) – zgodnie z art. 7 pr. spółdz. spółdzielnia podlega obowiązkowi wpisu do KRS, a stosownie do art. 11 § 1 pr. spółdz. z chwilą wpisu do rejestru spółdzielnia nabywa osobowość prawną;
- 11) **spółdzielni europejskich** (art. 36 pkt 8a ustawy o KRS) – stosownie do art. 3 u.s.e. spółdzielnia europejska podlega wpisowi do rejestru na zasadach określonych dla spółek akcyjnych;
- 12) **przedsiębiorstw państwowych** (art. 36 pkt 9 ustawy o KRS) – które podlegają obowiązkowi wpisu do KRS i z tą chwilą uzyskują osobowość prawną (art. 14 i 16 u.p.p.);
- 13) **instytutów badawczych i instytutów działających w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz (art. 36 pkt 10 ustawy o KRS)** – podstawą prawną wpisu do KRS instytutu badawczego jest art. 1 ust. 2 ustawy z 30.04.2010 r. o instytutach badawczych²¹; odnośnie do instytutów badawczych Sieci Badawczej Łukasiewicz podstawą wpisu i nabycia osobowości prawnej przez instytuty wchodzące w skład tej organizacji jest art. 3 ust. 3 ustawy z 21.02.2019 r. o sieci badawczej Łukasiewicz²²;
- 14) **towarzystw ubezpieczeń wzajemnych** (art. 36 pkt 12 ustawy o KRS) – podstawą wpisu do KRS jest art. 105 ust. 1 u.d.u.r.; art. 105 ust. 2 u.d.u.r. stanowi, że z chwi-

²⁰ Ustawa z 19.07.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych i niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1655).

²¹ Dz.U. z 2020 r. poz. 1383.

²² Dz.U. z 2020 r. poz. 2098.

lą wpisu do rejestru towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych nabywa osobowość prawną;

- 15) **towarzystw reasekuracji wzajemnej** (art. 36 pkt 12a ustawy o KRS) – podstawą prawną wpisu do rejestru przedsiębiorców i nabycia osobowości prawnej przez ten podmiot są również art. 105 ust. 1 i 2 u.d.u.r.;
- 16) **innych osób prawnych, jeżeli wykonują działalność gospodarczą i podlegają obowiązkowi wpisu do rejestru stowarzyszeń** (art. 36 pkt 13 i art. 50 ustawy o KRS) – zasady wpisu do rejestru przedsiębiorców podmiotów podlegających wpisowi do rejestru stowarzyszeń zostaną omówione odrębnie poniżej;
- 17) **oddziałów przedsiębiorców zagranicznych działających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej** (art. 36 pkt 14 ustawy o KRS) – podstawą wpisu tych oddziałów do KRS jest art. 17 u.z.u.p.z. Przepis ten stanowi, że przedsiębiorca zagraniczny może rozpocząć działalność w ramach oddziału po uzyskaniu wpisu oddziału do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego. Oddział przedsiębiorcy zagranicznego nie posiada własnej, odrębnej od tego przedsiębiorcy, podmiotowości prawnej. Jak słusznie wskazał WSA w Poznaniu w uzasadnieniu wyroku z 17.04.2014 r., I SA/Po 943/13²³, oddział zachowuje jedynie samodzielność organizacyjną (jest wydzielony ze struktur firmy macierzystej), natomiast nie posiada on możliwości prowadzenia działalności gospodarczej we własnym imieniu i na własny rachunek, prowadzona działalność stanowi zaś jedynie część działalności gospodarczej przedsiębiorcy zagranicznego. Wpis oddziału jest więc w istocie wpisem do KRS zagranicznego przedsiębiorcy. W literaturze sporna jest kwestia, czy wpis oddziału ma charakter konstytutywny, czy deklaratoryjny. Odwołując się do językowej wykładni art. 17 u.z.u.p.z., należy – jak się wydaje – zaakceptować stanowisko o deklaratoryjnym charakterze wpisu oddziału do rejestru. Wpis nie jest bowiem przesłanką utworzenia oddziału, ale warunkiem niezbędnym do tego, aby przedsiębiorca zagraniczny mógł rozpocząć za jego pośrednictwem działalność gospodarczą. Sam wpis nie kształtuje jednak statusu oddziału²⁴;
- 18) **głównych oddziałów zagranicznych zakładów ubezpieczeń i głównych oddziałów zagranicznych zakładów reasekuracji** (art. 36 pkt 15 i 16 ustawy o KRS) – podstawą wpisu do KRS tych oddziałów jest art. 178 ust. 4 u.d.u.r., przy czym wpis może nastąpić dopiero po uzyskaniu decyzji o zezwoleniu na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej albo reasekuracyjnej (art. 178 ust. 5 u.d.u.r.). Nale-

²³ LEX nr 1460011.

²⁴ W tym kierunku m.in. P. Ruczkowski [w:] *Konstytucja biznesu. Komentarz*, red. M. Wierzbowski, Warszawa 2019, art. 17 u.z.u.p.z., nt 1; E. Bieniek-Koronkiewicz, J. Sieńczyło-Chlabicz, *Skutki wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego*, „Glosa” 2002/8, s. 15 i n.; nieco inaczej G. Koziół [w:] *CEIDG. Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców. Przedsiębiorcy zagraniczni w obrocie gospodarczym. Komentarz*, red. G. Koziół, Legalis 2019, art. 17, nb 3 powołanej ustawy, który zauważa jednak, że „wpis do rejestru oddziałów przedsiębiorców zagranicznych ma charakter konstytutywny w zakresie nabycia przez przedsiębiorcę zagranicznego możliwości podjęcia działalności gospodarczej w ramach oddziału (a nie powstania przedsiębiorcy zagranicznego”.

ży przyjąć, że przedłożenie tego dokumentu nie stanowi wymagania formalnego, ale przesłankę uwzględnienia wniosku o wpis głównego oddziału zagranicznego zakładu ubezpieczeń (reasekuracji) do rejestru, a zatem jego nieprzedłożenie wraz z wnioskiem stanowi tzw. brak merytoryczny, do którego uzupełnienia sąd rejestrowy wzywa pod rygorem oddalenia wniosku (odmowy wpisu)²⁵;

- 19) **instytucji gospodarki budżetowej** (art. 36 pkt 17 ustawy o KRS) – stosownie do art. 23 ust. 5 u.f.p. instytucja gospodarki budżetowej uzyskuje osobowość prawną z chwilą wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego.

Sposób prowadzenia rejestru dla każdego z wyżej wymienionych podmiotów został określony w rozdziale 4 rozporządzenia w sprawie szczegółowej treści wpisu (§ 19–146), a zatem każdy z wymienionych podmiotów został przewidziany w strukturze systemu teleinformatycznego KRS.

2.3. „Podwójny” wpis do rejestru stowarzyszeń i rejestru przedsiębiorców

Zgodnie z art. 50 ustawy o KRS, jeżeli podmiot wpisany do rejestru, o którym mowa w art. 49 ust. 1 ustawy o KRS (czyli rejestru stowarzyszeń), podejmuje działalność gospodarczą, podlega obowiązkowi wpisu także do rejestru przedsiębiorców, z wyjątkiem samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Podmiot taki jest wpisany jednocześnie do obu rejestrów, ale pod jednym numerem KRS. Wpis do rejestru przedsiębiorców jest traktowany jako dodatkowy, uboczny względem wpisu w rejestrze stowarzyszeń²⁶. Wniosek o wpis organizacji społecznej do rejestru przedsiębiorców może być złożony, gdy jest ona już uprzednio wpisana do rejestru stowarzyszeń. Wbrew literalnej wykładni art. 50 ustawy o KRS istnieje możliwość jednoczesnego – już przy zakładaniu organizacji – złożenia wniosku o wpis do rejestru stowarzyszeń i rejestru przedsiębiorców²⁷, co znajduje również potwierdzenie w praktyce sądów rejestrowych. Dopuszczalność jednoczesnego złożenia wniosku o wpis do obu rejestrów wynika wprost z treści urzędowego formularza KRS W20, który jest właściwy do złożenia wniosku o wpis stowarzyszenia do KRS.

Niewątpliwie podstawową przesłanką dopuszczalności wpisu stowarzyszenia, fundacji albo innej organizacji społecznej także do rejestru przedsiębiorców jest dopuszczalność prowadzenia przez nią działalności gospodarczej. Wydaje się, że słuszne jest ujęcie Ł. Zamojskiego, który powołując się na konstytucyjną zasadę wolności gospodarczej, uznał, że wystarczy, iż przepisy szczególne nie zakazują organizacji prowadzenia dzia-

²⁵ Zob. bliżej o tym rozdz. 11 pkt 6.1.2.4.

²⁶ Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 50.

²⁷ Tak trafnie A. Sikorska-Lewandowska, *Wpis w rejestrze przedsiębiorców podmiotu ujawnionego w rejestrze stowarzyszeń*, PPP 2018/2, s. 72–79.

łałości gospodarczej przez dany podmiot²⁸. Przepisy ustrojowe dotyczące niektórych organizacji społecznych wprost dopuszczają możliwość prowadzenia przez te organizacje działalności gospodarczej, z której dochód przeznaczają się na cele statutowe. Przykładowo, zgodnie z art. 34 pr. stow. stowarzyszenie może prowadzić działalność gospodarczą, według ogólnych zasad określonych w odrębnych przepisach. Dochód z działalności gospodarczej stowarzyszenia służy realizacji celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału między jego członków. Podobną normę zawiera art. 24 ust. 1 u.z.z. Zgodnie natomiast z art. 5 ust. 5 u.f. fundacja może prowadzić działalność gospodarczą w rozmiarach służących realizacji jej celów. Jeżeli fundacja ma prowadzić działalność gospodarczą, wartość środków majątkowych fundacji przeznaczonych na działalność gospodarczą nie może być mniejsza niż 1000 zł²⁹.

Wniosek organizacji społecznej o wpis (dodatkowo) do rejestru przedsiębiorców podlega ocenie sądu rejestrowego na ogólnych zasadach, zgodnie z kognicją wynikającą z art. 23 ust. 1 ustawy o KRS. Nie ulega wątpliwości, że w ramach rozpoznania wniosku sąd powinien zbadać, czy prowadzenie działalności gospodarczej przez organizację nie jest zakazane przez powszechnie obowiązujące przepisy prawa oraz czy jest to dopuszczalne w świetle statutu organizacji. Część autorów uważa, że sąd rejestrowy powinien również zbadać, czy podmiot faktycznie prowadzi działalność gospodarczą³⁰. Pogląd ten budzi zastrzeżenia przede wszystkim z tego powodu, że warunkiem legalnego podjęcia działalności gospodarczej przez podmiot wpisany do rejestru stowarzyszeń jest uzyskanie wpisu jednocześnie do rejestru przedsiębiorców. Organizacja społeczna powinna więc uzyskać wpis do tego rejestru w momencie, gdy ma zamiar przystąpić do prowadzenia działalności gospodarczej, przed jej rozpoczęciem. Co więcej, jak już zaznaczono, dopuszczalne i akceptowane w praktyce jest składanie wniosku o dodatkowy wpis organizacji społecznej także do rejestru przedsiębiorców już przy wniosku o wpis podmiotu do rejestru, kiedy podmiot ten – z oczywistych przyczyn – nie ma jeszcze możliwości prowadzenia działalności gospodarczej. P. Popardowski i A. Michnik trafnie również dostrzegają, że podjęcie przez organizację społeczną działalności gospodarczej bez złożenia wniosku o wpis do rejestru przedsiębiorców uzasadnia wszczęcie przez sąd rejestrowy postępowania przymuszającego na podstawie art. 24 ustawy o KRS³¹, co

²⁸ Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 50.

²⁹ W tym kontekście można odnotować postanowienie SN z 9.04.2003 r., I CKN 281/01, LEX nr 81309, w którym przyjęto, że jeżeli fundator przewiduje prowadzenie działalności gospodarczej przez fundację od chwili jej ustanowienia, to nie ma obowiązku odrębnego określenia w oświadczeniu o ustanowieniu fundacji wartości środków majątkowych przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej.

³⁰ Tak P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, art. 50, nt 3, a także – jak się wydaje – A. Michnik, *Ustawa...*, art. 50, która pisze, że „dla ustalenia, czy podmiot wpisany do rejestru stowarzyszeń [...] podlega obowiązkowi wpisu także do rejestru przedsiębiorców, konieczne jest dokonanie oceny, czy podjął on działalność gospodarczą”, ale następnie dostrzega, że „wbrew literalnemu brzmieniu przepisu art. 50 ustawy o KRS, wniosek podmiotu wpisany do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej najczęściej będzie wyprzedzać podjęcie działalności gospodarczej przez ten podmiot”.

³¹ Tak P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, art. 50, nt 5; A. Michnik, *Ustawa...*, art. 50 *in fine*.

kłóci się z założeniem o możliwości faktycznego prowadzenia działalności gospodarczej przed złożeniem wniosku o wpis do rejestru przedsiębiorców.

Zdaniem M. Tarskiej organizacja społeczna przez wpis do rejestru przedsiębiorców uzyskuje status przedsiębiorcy³². Odmienny pogląd przedstawił Ł. Zamojski³³, który wskazał, że dokonany na podstawie art. 50 ustawy o KRS wpis organizacji do rejestru przedsiębiorców nie ma wpływu na nabycie przez nią statusu przedsiębiorcy, gdyż decyduje o tym wyłącznie spełnienie kryteriów z art. 43¹ k.c. Pośrednie – i jak się wydaje trafne – stanowisko w tej sprawie zajęła A. Michnik, która wskazała, że „wpis do rejestru przedsiębiorców przesądza natomiast o uzyskaniu przez podmiot wpisany do rejestru stowarzyszeń [...] statusu przedsiębiorcy rejestrowego”³⁴. W świetle tego, co powiedziano wyżej³⁵, fakt, że ustawodawca nakazał wpis określonego podmiotu do rejestru przedsiębiorców, nie przesądza o nadaniu mu statusu przedsiębiorcy ani w rozumieniu art. 4 pr. przeds., ani art. 43¹ k.c. Każda osoba prawna nabywa taki status, faktycznie podejmując działalność gospodarczą. Jeżeli więc można powiedzieć, że wpis dokonany na podstawie art. 50 ustawy o KRS skutkuje nabyciem przez organizację społeczną statusu przedsiębiorcy, to tylko w znaczeniu „przedsiębiorcy rejestrowego”, czyli podmiotu podlegającego wpisowi do rejestru przedsiębiorców.

Wniosek o dodatkowy wpis do rejestru przedsiębiorców nie ma wpływu na byt prawny organizacji, która co do zasady nabywa osobowość prawną z chwilą wpisu do rejestru stowarzyszeń³⁶. Podobnie wykreślenie takiej organizacji tylko z rejestru przedsiębiorców, co nastąpi w razie zaprzestania prowadzenia przez nią działalności gospodarczej, nie ma wpływu na jej podmiotowość prawną.

2.4. Przedsiębiorcy, co do których uchylono obowiązek wpisu do rejestru przedsiębiorców

Od czasu uchwalenia ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym z zawartego w art. 36 katalogu podmiotów podlegających wpisowi do rejestru usunięto dwie grupy przedsiębiorców:

Po pierwsze, z dniem 1.01.2004 r.³⁷ uchylono art. 36 pkt 1 ustawy o KRS, który przewidywał wpis do rejestru przedsiębiorców **osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą**. Przyczyny rezygnacji z ujawniania tej kategorii przedsiębiorców były

³² M. Tarska, *Ustawa...*, 2015, art. 50, nb 1.

³³ Ł. Zamojski [w:] *Ustawa...*, art. 50.

³⁴ A. Michnik [w:] *Ustawa...*, art. 50.

³⁵ Por. rozdz. 2 pkt 2.1.

³⁶ Zob. rozdz. 2 pkt 2.3.

³⁷ Zob. ustawę z 14.11.2003 r. o zmianie ustawy – Prawo działalności gospodarczej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 217, poz. 2125).

spowodowane przede wszystkim dążeniem do uproszczenia procedury rozpoczynania działalności gospodarczej przez osoby fizyczne. W uzasadnieniu projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo działalności gospodarczej i niektórych innych ustaw³⁸ wyjaśniono, że „dwa lata funkcjonowania rejestracji w powyższym zakresie [tj. funkcjonowania KRS i ewidencji działalności gospodarczej] udowodniły, że system ten jest wystarczający. Mali, lokalni przedsiębiorcy trafiają w celu rejestracji do urzędów gmin, łatwo dostępnych i znanych. Nie muszą udawać się do sądów rejestrowych (26 w kraju), często położonych w znacznej odległości od miejsca ich zamieszkania. Decydując się na działalność gospodarczą, niejako z góry zakładają jej niewielką skalę i najczęściej lokalny zasięg. Jednocześnie oczekują łatwej i szybkiej procedury rejestracyjnej”. Z tego wynika, że przyczyną decyzji ustawodawcy było dążenie do ułatwienia przedsiębiorcom – osobom fizycznym dostępu do organu rejestrowego (ewidencyjnego) oraz obawa przed tym, że sformalizowane postępowanie rejestrowe przed sądem będzie dla nich zbyt dużą barierą. Nie bez znaczenia była też obawa, że liczba tych przedsiębiorców jest zbyt duża i mogłoby to negatywnie wpłynąć na sprawność działania sądów rejestrowych. Wydaje się, że argumenty te były słuszne, tym bardziej że w przypadku osób fizycznych spośród funkcji rejestru na plan pierwszy wysuwa się zdecydowanie funkcja ewidencyjna i informacyjna, która z powodzeniem może być realizowana przez ewidencję. W odniesieniu do wskazanej grupy przedsiębiorców legalizacyjna funkcja rejestru miałaby zdecydowanie mniejsze znaczenie, a merytoryczna kontrola wniosku o wpis mogłaby dotyczyć tylko ściśle określonych elementów, takich jak np. firma albo przedmiot działalności³⁹.

Po drugie, z dniem 30.03.2018 r. – na podstawie art. 43 p.w.p.p. – uchylono art. 36 pkt 11 ustawy o KRS, który wymieniał przedsiębiorców określonych w przepisach o zasadach prowadzenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalności gospodarczej w zakresie drobnej wytwórczości przez zagraniczne osoby prawne i fizyczne, zwanych dalej „**przedsiębiorstwami zagranicznymi**”. Zmiana ta była konsekwencją uchylenia, dotychczas określającej sposób działalności tych przedsiębiorców, ustawy z 6.07.1982 r. o zasadach prowadzenia na terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej działalności gospodarczej w zakresie drobnej wytwórczości przez zagraniczne osoby prawne i fizyczne⁴⁰. Zgodnie z art. 213 ust. 1 p.w.p.p. zagraniczny przedsiębiorca w rozumieniu wspomnianej powyżej ustawy z 6.07.1982 r., w terminie 9 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, jest obowiązany do złożenia wniosku o wykreślenie go z Krajowego Rejestru Sądowego oraz – w przypadku zamiaru kontynuowania prowadzenia działalności – do złożenia wniosku o wpis: oddziału przedsiębiorcy zagranicznego, o którym mowa w art. 14 ustawy z 6.03.2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym

³⁸ IV kadencja, druk sejm. nr 1833, s. 11.

³⁹ Na marginesie warto zaznaczyć, że skutkiem nieobjęcia przedsiębiorców – osób fizycznych zakresem podmiotowym KRS były wątpliwości co do tego, czy mogą one udzielić skutecznie prokury. Wątpliwości te zostały jednak rozstrzygnięte przez zmianę z dniem 30.04.2018 r. art. 109¹ k.c., która wprost dopuściła możliwość udzielenia prokury przez przedsiębiorcę wpisanego do CEIDG.

⁴⁰ Dz.U. z 1989 r. poz. 148 ze zm.

na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej⁴¹, do Krajowego Rejestru Sądowego – w przypadku spółki handlowej z siedzibą poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 213 ust. 1 pkt 1 p.w.p.p.) albo do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej – w przypadku osoby fizycznej wykonującej działalność gospodarczą. W myśl art. 213 ust. 3 p.w.p.p. po bezskutecznym upływie terminu, o którym mowa w ust. 1, właściwy sąd rejestrowy z urzędu wykreśla przedsiębiorstwo zagraniczne z Krajowego Rejestru Sądowego.

3. Podmioty podlegające wpisowi do rejestru stowarzyszeń (art. 49, 49a; załącznik nr 3 do rozporządzenia w sprawie szczegółowej treści wpisów)

3.1. Uwagi wstępne (art. 49)

Zgodnie z art. 49 ustawy o KRS stowarzyszenia, inne organizacje społeczne i zawodowe, fundacje oraz samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej podlegają obowiązkowi wpisu do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, zgodnie z przepisami rozdziału 2 (dotyczącymi rejestru przedsiębiorców), jeżeli przepisy poniższe nie stanowią inaczej. Rejestr stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej⁴² obejmuje przede wszystkim podmioty należące do tzw. trzeciego sektora (*third sector*), czyli podmioty niepubliczne, których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku. Podmioty te, często określane jako NGO's (*non-governmental organizations*), są nieodłącznie związane z ustrojem demokratycznym. Ich działalność ma na celu wypełnienie przestrzeni pomiędzy władzą publiczną (sektor I) a sektorem prywatnym, ukierunkowanym na osiągnięcie zysku (sektor II)⁴³. Podlegające wpisowi do tego rejestru samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej mają zupełnie inny charakter. Są to wyposażone w osobowość prawną podmioty lecznicze, tworzone w drodze rozporządzenia, zarządzenia albo uchwały właściwego organu podmiotu tworzącego, którym jest jednostka samorządu terytorialnego albo instytucja państwowa (zob. art. 6 i 50a ust. 1 u.d.l.). Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej nie mają statusu przedsiębiorcy.

Ze względu na znaczną różnorodność podmiotów wpisanych do omawianego rejestru warto zwrócić uwagę na jego nazwę, która została poddana słusznej krytyce w doktrynie.

⁴¹ Dz.U. z 2020 r. poz. 1252 ze zm.

⁴² Określany w niniejszym opracowaniu skrótowo jako „rejestr stowarzyszeń”.

⁴³ Por. np. P. Suski, *Stowarzyszenie w prawie polskim*, Warszawa 2002; K. Gajda-Roszczyńska, *Udział organizacji społecznych w sądowym postępowaniu cywilnym* [w:] *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011, s. 247–250 i powołaną tam literaturę.

Ł. Zamojski zasadnie podniósł, że jest ona „zbyt długa i zawiera zbędne wskazanie niektórych rodzajów podmiotów ujawnianych w rejestrze, skoro to wyliczenie jest otwarte i tylko przykładowe. Tak długa nazwa sprawia problemy choćby w piśmiennictwie”⁴⁴. Należy zgodzić się z tym autorem, że nazwa ta jest niekomunikatywna i sprawia problemy nie tylko w piśmiennictwie, gdzie często używa się nazwy skróconej, ale przede wszystkim w obrocie prawnym, wśród uczestników postępowań rejestrowych i ich pełnomocników. Pełną nazwę omawianego rejestru trudno nawet zapamiętać, a i tak obejmuje ona tylko przykładowy katalog podmiotów podlegających rejestracji. *De lege ferenda* zasadne wydaje się przyjęcie bardziej zwięzłej nazwy tego rejestru. Dobrym przykładem jest zgłoszona przez K. Korzana propozycja „rejestr podmiotów niekomercyjnych”⁴⁵. Alternatywną propozycją mogłaby być – nawiązująca do ogólnej definicji z art. 3 ust. 2 u.d.p.p.w. – nazwa „rejestr organizacji pozarządowych”.

Przed przystąpieniem do omówienia poszczególnych podmiotów podlegających wpisowi do rejestru przedsiębiorców należy wskazać, że ustawodawca – odmiennie niż w przypadku rejestru przedsiębiorców – nie wymienił tych podmiotów w ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym (pomijając oczywiście art. 49a). Podstawy materialnoprawne do wpisu poszczególnych organizacji do KRS znajdują się w ustawach szczególnych. Organizacje wskazane w art. 49 ustawy o KRS zostały wymienione tylko przykładowo. Spośród przepisów regulujących strukturę rejestru stowarzyszeń jedynym aktem prawnym wymieniającym podmioty podlegające wpisowi do tego rejestru jest załącznik nr 3 do rozporządzenia w sprawie szczegółowej treści wpisów. Regulacja ta jest zatem niekonsekwentna, gdyż ustawodawca stworzył katalog podmiotów podlegających wpisowi do rejestru przedsiębiorców w normie rangi ustawowej, a taki sam katalog podmiotów wpisanych do rejestru stowarzyszeń został określony w akcie wykonawczym. Ł. Zamojski w związku z tym stwierdził, że rejestr stowarzyszeń jest bardziej „elastyczny”⁴⁶, ale w istocie trudno mówić o większej lub mniejszej elastyczności, skoro wpis każdego podmiotu do rejestru i tak wymaga wyraźnej podstawy ustawowej.

Można natomiast wyrazić wątpliwość, czy przyjęta przez ustawodawcę metoda regulacji jest prawidłowa pod względem legislacyjnym. Rozporządzenie w sprawie szczegółowej treści wpisu zostało wydane na podstawie art. 35a ustawy o KRS. Zawarta w tym przepisie delegacja ustawowa upoważnia Ministra Sprawiedliwości do uregulowania w drodze rozporządzenia „szczegółowego sposobu prowadzenia rejestru przedsiębiorców, rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, rejestru dłużników niewypłacalnych oraz szczegółowej treści wpisów w tych rejestrach”. Zgodnie z art. 92 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji upoważnienie ustawowe powinno określać precyzyjnie zakres spraw przewidzianych do uregulowania w rozporządzeniu, co *in concreto* zostało zapisane

⁴⁴ Ł. Zamojski, *Ustawa...*, s. 312.

⁴⁵ K. Korzan, *Postępowanie rejestrowe w przyszłości*, Rej. 1996/11, s. 14 – cyt. za Ł. Zamojskim, *Ustawa...*

⁴⁶ Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 49.

w art. 35a ustawy o KRS. Wydaje się, że wykładnia językowa użytych w nich pojęć: „szczegółowego sposobu prowadzenia rejestru” oraz „szczegółowej treści wpisów” nie obejmuje określenia kręgu podmiotów, które podlegają wpisowi do rejestru. Prowadzi to do wniosku, że wyliczenie tych podmiotów w załączniku nr 3 do rozporządzenia w sprawie szczegółowej treści wpisu wykracza poza zakres przedmiotowy delegacji ustawowej. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wskazuje się, że „wymóg ustanowienia rozporządzenia «w celu wykonania ustawy» oznacza nakaz ścisłego powiązania rozporządzenia z treścią ustawy i traktowania rozporządzenia jako instrumentu służącego wykonaniu woli ustawodawcy i ustawy będącej wyrazem tej woli, jak również realizowaniu przez rozporządzenie tego samego celu, jaki realizuje ustawa. Wymóg ów wskazuje jednoznacznie na wykonawczy charakter rozporządzenia, który odróżnia ten akt od aktów samoistnych. W konsekwencji przepisy wykonawcze muszą pozostawać w związku merytorycznym i funkcjonalnym z rozwiązaniami ustawowymi, ponieważ tylko w ten sposób mogą być wyznaczone granice, w jakich powinna mieścić się regulacja zawarta w przepisach wykonawczych⁴⁷. Mając to na uwadze, można postawić tezę, że umieszczenie katalogu podmiotów podlegających wpisowi do rejestru stowarzyszeń wyłącznie w rozporządzeniu pozostaje w kolizji z art. 92 ust. 1 Konstytucji. Wagę tego problemu znacznie zmniejsza jednak okoliczność, że załącznik nr 3 do rozporządzenia w sprawie szczegółowej treści wpisu nie stanowi samodzielnie podstawy wpisu żadnego podmiotu do rejestru stowarzyszeń, gdyż podstawa taka wynika zawsze z przepisów szczególnych. Załącznik ma więc, jak określił go Ł. Zamojski, pomocniczy charakter⁴⁸. Niemniej jednak *de lege ferenda* należałoby postulować wskazanie podmiotów podlegających wpisowi do rejestru stowarzyszeń w przepisie rangi ustawowej, na wzór art. 36 ustawy o KRS, który dotyczy przedsiębiorców.

3.2. Rodzaje podmiotów podlegających wpisowi do rejestru stowarzyszeń

Do rejestru stowarzyszeń wpisuje się następujące podmioty, które zostały wymienione w załączniku nr 3 rozporządzenia w sprawie szczegółowej treści wpisu:

- 1) **stowarzyszenia** – zgodnie z art. 8 ust. 1 pr. stow. stowarzyszenie podlega obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, o ile przepis ustawy nie stanowi inaczej; art. 17 ust. 1 pr. stow. stanowi, że stowarzyszenie uzyskuje osobowość prawną i może rozpocząć działalność po wpisie do Krajowego Rejestru Sądowego;
- 2) **jednostki terenowe stowarzyszeń posiadające osobowość prawną** – stosownie do art. 10a ust. 3 i 5 pr. stow., jeżeli statut stowarzyszenia tak stanowi, terenowa jednostka organizacyjna może uzyskać osobowość prawną. Terenowa jednostka

⁴⁷ Uzasadnienie wyroku z 24.03.2015 r., P 42/13, LEX nr 1661300; por. też powołane tam orzeczenia: z 16.02.1999 r., SK 11/98, OTK ZU 1999/2, poz. 22; z 9.04.2001 r., U 10/00, OTK ZU 2001/3, poz. 55.

⁴⁸ Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 49.

organizacyjna uzyskuje osobowość prawną i może rozpocząć działalność po wpisie do Krajowego Rejestru Sądowego;

- 3) **związki stowarzyszeń** – zgodnie z art. 22 pr. stow. do związku stowarzyszeń stosuje się odpowiednio przepisy art. 8 ust. 1 i art. 17 ust. 1 pr. stow.;
- 4) **stowarzyszenia ogrodowe** – zgodnie z art. 45 ust. 2 ustawy z 13.12.2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych⁴⁹ do stowarzyszeń ogrodowych stosuje się odpowiednio przepisy Prawa o stowarzyszeniach, w tym art. 8 ust. 1 i art. 17 ust. 1 pr. stow.;
- 5) **związki stowarzyszeń ogrodowych** – zgodnie z art. 45 ust. 2 u.r.o.d. do stowarzyszeń ogrodowych stosuje się odpowiednio przepisy Prawa o stowarzyszeniach, w tym art. 8 ust. 1, art. 17 ust. 1 i art. 22 pr. stow.;
- 6) **fundacje** – zgodnie z art. 7 ust. 1 i 2 u.f. fundacja podlega wpisowi do KRS i z chwilą wpisu nabywa osobowość prawną;
- 7) **samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej** – zgodnie z art. 50a ust. 2 u.d.l. samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej podlega obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego. Z chwilą wpisania do tego rejestru samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej uzyskuje osobowość prawną;
- 8) **kółka rolnicze** – art. 18 ust. 1 u.s.z.o.r. stanowi, że kółko rolnicze podlega obowiązkowi rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym. Z chwilą wpisu do rejestru kółko rolnicze nabywa osobowość prawną;
- 9) **rolnicze zrzeszenia branżowe** – podstawą wpisu rolniczych zrzeszeń branżowych do rejestru stowarzyszeń oraz nabycia przez nie osobowości prawnej są przepisy art. 18 ust. 1 i 3 w związku z art. 25 u.s.z.o.r.;
- 10) **związki rolników, kółek i organizacji rolniczych** – podstawą wpisu tych organizacji do rejestru stowarzyszeń oraz nabycia przez nie osobowości prawnej są przepisy art. 18 ust. 1 i 3 w związku z art. 30 u.s.z.o.r.;
- 11) **związki rolniczych zrzeszeń branżowych** – podstawą wpisu tych organizacji do rejestru stowarzyszeń oraz nabycia przez nie osobowości prawnej są przepisy art. 18 ust. 1 i 3 w związku z art. 32 u.s.z.o.r.;
- 12) **związki zawodowe rolników indywidualnych** – stosownie do art. 5 ust. 1 u.z.z.r.i. związek zawodowy rolników indywidualnych podlega obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego. Związek uzyskuje osobowość prawną z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego;
- 13) **cechy rzemieślnicze**;
- 14) **izby rzemieślnicze**;
- 15) **Związek Rzemiosła Polskiego** – zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy z 22.03.1989 r. o rzemiośle⁵⁰ cechy rzemieślnicze, izby rzemieślnicze i Związek Rzemiosła Polskiego podlegają obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego. Organizacje te uzyskują osobowość prawną z chwilą wpisania do KRS (ust. 2);
- 16) **zrzeszenia handlu i usług**;

⁴⁹ Dz.U. z 2017 r. poz. 2176 ze zm.

⁵⁰ Dz.U. z 2020 r. poz. 2159.

- 17) **zrzeszenia transportu;**
- 18) **ogólnokrajowe reprezentacje zrzeszeń handlu i usług;**
- 19) **ogólnokrajowe reprezentacje zrzeszeń transportu;**
- 20) **inne organizacje przedsiębiorców**, co obejmuje organizacje, o których mowa w ustawie z 30.05.1989 r. o samorządzie zawodowym niektórych przedsiębiorców⁵¹ – zgodnie z art. 9 ust. 1 i 2 u.s.z.n.p. wszystkie organizacje wymienione w pkt 16–20 podlegają wpisowi do KRS i z chwilą dokonania tego wpisu nabywają osobowość prawną;
- 21) **izby gospodarcze**, co obejmuje także Krajową Izbę Gospodarczą – zgodnie z art. 8 ust. 1 u.i.g. izby gospodarcze podlegają wpisowi do KRS; z chwilą dokonania wpisu do rejestru nabywają one osobowość prawną. Te same zasady dotyczą Krajowej Izby Gospodarczej, stanowiącej ogólnopolskie zrzeszenie izb gospodarczych (art. 11 ust. 4 u.i.g.);
- 22) **związki zawodowe;**
- 23) **jednostki organizacyjne związków zawodowych posiadające osobowość prawną;**
- 24) **ogólnokrajowe związki międzybranżowe;**
- 25) **ogólnokrajowe zrzeszenia międzybranżowe** – podstawą prawną wpisu do KRS tych organizacji jest art. 14 ust. 1 u.z.z. Stosownie do art. 15 ust. 1 u.z.z. związki zawodowe oraz wskazane w statucie jednostki organizacyjne nabywają osobowość prawną z chwilą zarejestrowania;
- 26) **związki pracodawców** – zgodnie z art. 9 ust. 1 u.o.p. związek pracodawców podlega rejestracji w KRS i nabywa osobowość prawną z chwilą zarejestrowania (art. 10 u.o.p.);
- 27) **federacje i konfederacje związków pracodawców** – przepisy art. 9 i 10 u.o.p. stosuje się odpowiednio do federacji i konfederacji pracodawców, zgodnie z art. 14 u.o.p.;
- 28) **związki sportowe** – podstawą prawną wpisu związku sportowego do KRS jest art. 8 pr. stow. (lub – w przypadku prowadzenia działalności w formie związku stowarzyszeń – art. 22 pr. stow.) w związku z art. 6 ust. 2 u.s.;
- 29) **polskie związki sportowe** – podstawą prawną wpisu polskiego związku sportowego do KRS jest art. 8 pr. stow. w związku z art. 7 ust. 3 u.s.;
- 30) **inne organizacje społeczne i zawodowe, co obejmuje podmioty, które na mocy przepisów szczególnych podlegają wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego.** Obecnie brak jest podmiotów, które podlegają wpisowi do rejestru stowarzyszeń z mocy przepisu szczególnego, a nie byłyby wymienione wprost w załączniku nr 3 do rozporządzenia w sprawie szczegółowej treści wpisu;
- 31) **nieposiadające osobowości prawnej organizacje pożytku publicznego;**
- 32) **inne osoby prawne będące organizacjami pożytku publicznego;**
- 33) **kościelne osoby prawne będące organizacjami pożytku publicznego;**

⁵¹ Dz.U. Nr 35, poz. 194 ze zm.

34) **nieposiadające osobowości prawnej instytucje kościelne będące organizacjami pożytku publicznego.**

Podstawą prawną wpisu do rejestru stowarzyszeń podmiotów wymienionych w pkt 31–34 jest bezpośrednio art. 49a ust. 1 ustawy o KRS, który stanowi, że do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej wpisuje się także organizacje pożytku publicznego, jeżeli nie mają, z innego tytułu, obowiązku dokonania wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego po spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 20 lub art. 21 u.d.p.p.w. Stosownie do art. 49a ust. 2 ustawy o KRS z wpisem, o którym mowa w ust. 1, nie wiąże się nabycie osobowości prawnej przez taką organizację, a w dziale 1 rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej ujawnia się informację, że organizacja pożytku publicznego nie posiada osobowości prawnej.

Artykuł 49a ustawy o KRS obejmuje swoim zakresem podmiotowym wyłącznie te organizacje pożytku publicznego, które nie podlegają wpisowi do KRS ze względu na posiadaną formę organizacyjno-prawną. Przepis ten nie obejmuje więc co do zasady organizacji pozarządowych w rozumieniu art. 3 ust. 2 u.d.p.p.w.⁵², gdyż organizacje te podlegają wpisowi do KRS na podstawie przepisów ustrojowych, które zostały omówione powyżej. Jeżeli jedna z tych organizacji nabywa status organizacji pożytku publicznego, to w rejestrze czyni się o tym wzmiankę na podstawie art. 52 ust. 5 ustawy o KRS⁵³.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 u.d.p.p.w. działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie. Działalność społecznie użyteczna to działalność prowadzona dla dobra ogółu, w interesie publicznym, tj. na rzecz całego społeczeństwa albo określonej społeczności bądź też na rzecz pewnej grupy osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, powiązanej więziami społecznymi, wspólnotą warunków życia, tradycjami⁵⁴.

Oprócz organizacji pozarządowych działalność pożytku publicznego mogą prowadzić:

⁵² Art. 3 ust. 2 u.d.p.p.w. stanowi, że organizacjami pozarządowymi są osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia, jeżeli spełniają łącznie dwa warunki:

1) nie są jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy z 27.08.2009 r. o finansach publicznych lub przedsiębiorstwami, instytutami badawczymi, bankami i spółkami prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi oraz

2) nie działają w celu osiągnięcia zysku.

⁵³ Szerzej o tym zob. rozdz. 3 pkt 3.

⁵⁴ Tak A. Zacharko, L. Zacharko, *Organizacje pozarządowe jako instytucjonalne formy nacisku na decydentów politycznych*, PPP 2016/7–8, s. 44 i n.

- osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego (art. 3 ust. 3 pkt 1 u.d.p.p.w.);
- stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego (art. 3 ust. 3 pkt 2 u.d.p.p.w.);
- spółdzielnie socjalne (art. 3 ust. 3 pkt 3 u.d.p.p.w.);
- spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z 25.06.2010 r. o sporcie⁵⁵ (art. 3 ust. 3 pkt 4 u.d.p.p.w.).

W judykaturze wyrażono słuszny pogląd, że „prowadzenie działalności pożytku publicznego znalazło uregulowanie w przepisach prawnych, które normują szczegółowe zagadnienia związane m.in. z cechami takiej działalności i wymaganiami, jakie należy spełnić, aby uzyskać status organizacji pożytku publicznego. Takie uwarunkowania uzasadnione są m.in. tym, że organizacje posiadające wspomniany status wyposażono w szereg przywilejów, np. w sferze prawa podatkowego. Rygoryzmy związane z uzyskaniem statusu organizacji pożytku publicznego mają chronić nie tylko uczestników obrotu, ale i moderować zainteresowanie państwa w popieraniu działalności społecznie pożytecznej, m.in. w perspektywie ochrony dochodów Skarbu Państwa”⁵⁶. Zgodnie z art. 20 ust. 1 u.d.p.p.w. organizacją pożytku publicznego może być organizacja pozarządowa oraz podmiot wymieniony w art. 3 ust. 3 pkt 1 (osoby prawne i inne jednostki organizacyjne utworzone – najogólniej rzecz ujmując – przez kościoły i związki wyznaniowe) i pkt 4 (spółki kapitałowe i kluby sportowe działające na podstawie ustawy o sporcie) u.d.p.p.w., które spełniają łącznie wymagania określone w tym przepisie, spośród których najważniejszym jest działanie na rzecz ogółu społeczności lub określonej grupy podmiotów, pod warunkiem że grupa ta jest wyodrębniona ze względu na szczególnie trudną sytuację życiową lub materialną w stosunku do społeczeństwa, z zastrzeżeniem, że w przypadku stowarzyszenia działalność ta nie jest prowadzona wyłącznie na rzecz swoich członków (art. 20 ust. 1 pkt 1 i 2 u.d.p.p.w.)⁵⁷. Należy zwrócić uwagę, że przepis ten nie posługuje się terminem „społeczeństwo”, ale „społeczność”.

⁵⁵ Dz.U. z 2020 r. poz. 1133.

⁵⁶ Uzasadnienie uchwały SN z 11.05.2005 r., III CZP 16/05, LEX nr 148431.

⁵⁷ Ponadto podmiot, który ubiega się o nadanie statusu organizacji pożytku publicznego, powinien spełnić następujące wymagania (art. 20 ust. 1 pkt 2–6 u.d.p.p.w.):

a) może prowadzić działalność gospodarczą wyłącznie jako dodatkową w stosunku do działalności pożytku publicznego;

b) nadwyżkę przychodów nad kosztami przeznacza na działalność, o której mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1 u.d.p.p.w.;

c) ma statutowy kolegialny organ kontroli lub nadzoru, odrębny od organu zarządzającego i niepodlegający mu w zakresie wykonywania kontroli wewnętrznej lub nadzoru, przy czym członkowie organu kontroli lub nadzoru:

– nie mogą być członkami organu zarządzającego ani pozostawać z nimi w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu, w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości służbowej,

W literaturze zasadnie wskazuje się, że to drugie określenie jest zdecydowanie węższe. O ile przez społeczeństwo rozumie się dość powszechnie ogół obywateli całego państwa, o tyle społeczność obejmuje z reguły tylko pewną grupę osób, identyfikującą się za pośrednictwem więzi społecznej lub kulturowej (np. społeczność lokalna, społeczność akademicka). „Społeczność jako kategoria węższa od społeczeństwa może być rozumiana jako zbiorowość ludzi powiązana więzami społecznymi, wspólnotą warunków życia, tradycjami, kulturą itp.”⁵⁸.

Zgodnie z art. 22 ust. 3 u.d.p.p.w. organizacja pozarządowa niepodlegająca obowiązkowi wpisu do KRS z innego tytułu oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego, uzyskują status organizacji pożytku publicznego z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego. Norma wynikająca z art. 22 ust. 3 u.d.p.p.w. pozostaje w ścisłym związku z art. 49a ustawy o KRS. Funkcją tego przepisu jest bowiem stworzenie podstawy do wpisu do KRS podmiotu, który nie podlegałby wpisowi ze względu na formę organizacyjno-prawną. Do tej grupy należą przede wszystkim organizacje pożytku publicznego będące organizacjami kościołów

– nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe,

– mogą otrzymywać z tytułu pełnienia funkcji w takim organie zwrot uzasadnionych kosztów lub wynagrodzenie w wysokości nie wyższej niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni;

d) członkowie organu zarządzającego nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe;

e) statut lub inne akty wewnętrzne organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 4 u.d.p.p.w. zabraniają:

– udzielania pożyczek lub zabezpieczania zobowiązań majątkiem organizacji w stosunku do jej członków, członków organów lub pracowników oraz osób, z którymi członkowie, członkowie organów oraz pracownicy organizacji pozostają w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia albo są związani z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli,

– przekazywania ich majątku na rzecz ich członków, członków organów lub pracowników oraz ich osób bliskich, na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, w szczególności jeżeli przekazanie to następuje bezpłatnie lub na preferencyjnych warunkach,

– wykorzystywania majątku na rzecz członków, członków organów lub pracowników oraz ich osób bliskich na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, chyba że to wykorzystanie bezpośrednio wynika z celu statutowego,

– zakupu towarów lub usług od podmiotów, w których uczestniczą członkowie organizacji, członkowie jej organów lub pracownicy oraz ich osób bliskich, na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich lub po cenach wyższych niż rynkowe.

⁵⁸ J. Blicharz, *Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Ustawa o spółdzielniach socjalnych. Komentarz*, Warszawa 2012, art. 20 u.d.p.p.w.

i związków wyznaniowych. Niektóre z nich mogą posiadać osobowość prawną na podstawie przepisów szczególnych (np. caritas diecezjalna, zgromadzenie zakonne, parafia)⁵⁹.

Wpis dokonany na podstawie art. 49a ustawy o KRS jest wpisem konstytutywnym, gdyż wiąże się z nim skutek prawny nabycia statusu organizacji pożytku publicznego, czyli wszystkich uprawnień w różnych dziedzinach prawa, które łączą się z takim statusem. Nie ma on natomiast charakteru podmiotowo-twórczego, skoro dotyczy podmiotu, który już istnieje w obrocie prawnym⁶⁰. Artykuł 49a ust. 2 ustawy o KRS wyraźnie wyłączył też skutek nabycia osobowości prawnej, jeżeli organizacja pożytku publicznego przed wpisem do rejestru jej nie posiadała.

Ł. Zamojski postawił pytanie, czy wpis określony w art. 49a ustawy o KRS jest wpisem obligatoryjnym, czy też fakultatywnym. W ocenie tego autora „uzyskanie przez dany podmiot statusu organizacji pożytku publicznego trzeba uznać za przywilej nie zaś obowiązek. W połączeniu z konstytutywnym, jeśli chodzi o uzyskanie statusu OPP charakterem wpisu w rejestrze pozwala to zaliczyć wpis organizacji pożytku publicznego do KRS, a także wpis wzmianki o posiadaniu statusu OPP przez podmiot już zarejestrowany w KRS za wpisy fakultatywne”. Określenie wpisu wymaganego przez art. 49a ustawy o KRS jako wpisu fakultatywnego może być o tyle mylące, że nie jest możliwe uzyskanie statusu organizacji pożytku publicznego bez konstytutywnego wpisu do rejestru. Nie ulega natomiast wątpliwości, że to sam podmiot prowadzący działalność pożytku publicznego decyduje o tym, czy chce uzyskać status OPP. Wydaje się więc, że chodzi o fakultatywność nie tyle wpisu, co nabycia statusu organizacji pożytku publicznego. Dlatego w pełni trafny jest pogląd, że brak jest podstaw, aby wobec podmiotu, który nie składa wniosku określonego w art. 49a ustawy o KRS, wszczynać postępowanie przymuszające⁶¹.

Dodać należy, że jeżeli organizacją pożytku publicznego jest spółka kapitałowa⁶², podlega ona wpisowi wyłącznie do rejestru przedsiębiorców, gdyż ujawnienie jej w tym rejestrze jest wprost przewidziane w art. 36 pkt 7 ustawy o KRS.

⁵⁹ Jednostki organizacyjne Kościoła Katolickiego, które posiadają osobowość prawną, zostały wymienione w art. 6–10 ustawy z 17.05.1989 r. o stosunku państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1347). W analogiczny sposób uregulowano kwestię osobowości prawnej jednostek organizacyjnych innych kościołów i związków wyznaniowych, wobec których wydano ustawy szczególne, określające ich relacje z państwem – zob. na ten temat J. Frąckowiak [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 1, *Prawo cywilne – część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2012, § 75, nb 143–146.

⁶⁰ P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, art. 49a, nt 12; Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 49a; N. Kowal [w:] *Tworzenie i rejestracja organizacji pożytku publicznego. Komentarz*, Kraków 2005, art. 22 u.d.p.p.w., nt 1.

⁶¹ Tak Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 49a *in fine*; P. Popardowski [w:] *Ustawa...*, art. 49a, nt 21.

⁶² Obecnie dopuszczalność uznania spółki kapitałowej za organizację pożytku publicznego została przesądzona ustawą z 22.01.2010 r. o zmianie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 28, poz. 146) – w art. 3 ust. 3 dodano pkt 4, który jednoznacznie stanowi, że działalność pożytku publicznego może być prowadzona także przez spółki akcyjne i spółki z o.o. oraz kluby sportowe. Wcześniej kwestia ta budziła poważne wątpliwości, ale za pozytywną odpowiedź

4. Podmioty podlegające wpisowi do rejestru dłużników niewypłacalnych

4.1. Uwagi wstępne

Rejestr dłużników niewypłacalnych w momencie uchwalenia ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym był całkowicie nową instytucją w polskim systemie prawnym. Nazwa „rejestr dłużników niewypłacalnych” nie jest adekwatna do zakresu podmiotowego rejestru, gdyż niektóre przesłanki wpisu do RDN nie są związane z niewypłacalnością rozumianą jako brak zdolności do regulowania wymagalnych zobowiązań. Grupę osób, które podlegają wpisowi do RDN, trafnie scharakteryzowała M. Tarska, pisząc, że rejestr ten obejmuje „podmioty, które znalazły się w złej sytuacji finansowej lub osoby, które z powodu popełnionych czynów pozbawiono prawa uczestniczenia w życiu gospodarczym jako przedsiębiorca albo sprawowania określonych funkcji związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej”⁶³. W założeniu RDN miał dostarczać uczestnikom obrotu prawnego informacji o osobach, których zachowanie mogło świadczyć o zagrożeniu bezpieczeństwa obrotu. W początkowym okresie obowiązywania ustawy o KRS Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że „powołanie tego rejestru [RDN] stanowiło spełnienie przez ustawodawcę oczekiwań uczestników obrotu gospodarczego, którzy uzyskali instrument ograniczający ryzyko inwestycyjne. Jest to nowe rozwiązanie prawne, chroniące potencjalnego wierzyciela przed niewypłacalnością dłużnika jeszcze przed powstaniem zobowiązania”⁶⁴. Spośród funkcji rejestru dłużników niewypłacalnych podstawowe znaczenie ma zatem funkcja informacyjna, ale wpis do tego rejestru ma bardzo wyraźny element sankcyjny, gdyż prowadzi do swoistego napiętnowania osoby podlegającej wpisowi⁶⁵. Te dwie funkcje są charakterystyczne także dla wpisów do działu 4 rejestru przedsiębiorców⁶⁶.

Praktyka kilkunastu lat funkcjonowania RDN pokazała jednak, że rejestr ten nie pełni należycie przypisanych mu przez ustawodawcę funkcji i wbrew pierwotnym założeniom nie przyczynia się realnie do poprawy bezpieczeństwa obrotu. Dlatego nowelizacją z 26.01.2018 r. uchylono przepisy art. 55–57 ustawy o KRS, przy czym wprowadzający tę zmianę art. 1 pkt 30 nowelizacji z 26.01.2018 r. wejdzie w życie –

opowiedział się SN w uchwale z 13.01.2006 r., III CZP 122/05, LEX nr 165504, która była cytowana w innym kontekście. Zob. szerzej M. Tarska, *Ustawa...*, 2015, art. 49a, nb 7 i powołaną tam literaturę.

⁶³ M. Tarska, *Ustawa...*, 2015, art. 55, nb 1.

⁶⁴ Uzasadnienie postanowienia SN z 19.02.2003 r., V CK 7/03, LEX nr 79119.

⁶⁵ Na ten aspekt trafnie zwrócono uwagę w uzasadnieniu uchwał SN: z 16.03.2007 r., III CZP 9/07, LEX nr 230979; z 19.08.2009 r., III CZP 46/09, LEX nr 511010; por. też wyrok TK z 26.11.2019 r., P 9/18, LEX nr 2745004, omówiony szczegółowo w rozdz. 11 pkt 10.

⁶⁶ Zob. rozdz. 3 pkt 2.4. Na temat genezy i funkcji RDN zob. szerzej W. Łukowski, *Rejestr dłużników niewypłacalnych i dział 4 rejestru przedsiębiorców według ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym*, *Rej. 1999/1*, s. 104 i n.; Ł. Zamojski, *Ustawa...*, art. 55; M. Tarska, *Ustawa...*, 2015, art. 55, nb 1; T. Szczurowski [w:] *Ustawa...*, art. 55, nt 3–6.

w części obejmującej art. 55 i 57 – z dniem 1.07.2021 r. Już z dniem wejścia w życie nowelizacji z 26.01.2018 r. uchylono art. 56 ustawy o KRS, który stanowił podstawę wpisu do RDN na wniosek wierzyciela, gdyż ta instytucja była wykorzystywana w praktyce w niewielkim stopniu. W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, że „dane ujawnione w RDN (zarówno na podstawie wpisów dokonanych przez sąd rejestrowy z urzędu jak i na wniosek) nie cieszą się zainteresowaniem obrotu prawnego i gospodarczego”⁶⁷. Szczególnie krytycznie oceniano skuteczność wpisów do RDN dłużników alimentacyjnych, którzy stanowili znaczny odsetek osób wpisywanych do tego rejestru. „Zgodnie z danymi Najwyższej Izby Kontroli w 2003 r. (a więc przed wejściem w życie omawianych przepisów) Fundusz Alimentacyjny wyegzekwował 11,4% wypłaconych świadczeń, zaś w 2009 i 2010 r. (a więc już po 4–5 latach obowiązywania przepisów) odpowiednio 12,4% i 13,01%. Z powyższego wynika niezbicie, że wprowadzenie obowiązku wpisywania dłużników alimentacyjnych do RDN nie poprawiło w znaczący sposób ściągłości należności alimentacyjnych”⁶⁸.

Z drugiej strony projektodawcy zauważyli, że „postępowania o wpis do RDN często są czasochłonne i wymagają nieproporcjonalnych nakładów (czasu pracy, jak i finansowych) w stosunku do osiągniętych rezultatów, jak również w stosunku do zainteresowania społecznego danymi ujawnionymi w RDN”⁶⁹. Ponadto wskazano na zasadność umieszczenia danych dotyczących osób zagrożonych szeroko rozumianą niewypłacalnością w Centralnym Rejestrze Restrukturyzacji i Upadłości, który miał zostać utworzony na podstawie art. 5 ust. 1 w związku z art. 456 pkt 1 pr. restr. z dnia 1.02.2019 r.⁷⁰ Przepisy art. 55 ustawy o KRS (określającego podstawy wpisu do RDN z urzędu) oraz art. 57 ustawy o KRS (określającego strukturę RDN) uchylono początkowo z dniem 1.02.2019 r., co miało być konsekwencją przejęcia funkcji RDN przez CRRiU. Ostatecznie jednak CRRiU nie został utworzony. Ustawą z 6.12.2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych⁷¹, z datą wejścia w życie 1.07.2021 r.⁷², przewidziano utworzenie w jego miejsce Krajowego Rejestru Zadłużonych. Rejestr ten ma stanowić uniwersalne „źródło informacji o podmiotach niewypłacalnych, zagrożonych niewypłacalnością lub podmiotach, wobec których umorzono bezskuteczną egzekucję”⁷³. Zgodnie z art. 2 ustawy o KRZ w rejestrze tym będą ujawniane, oprócz osób, wobec których były lub są prowadzone postępowania upadłościowe lub restrukturyzacyjne, także dane pozostałych osób, które obecnie podlegają wpisowi do RDN na podstawie art. 55 pkt 1, 1a, 2, 4 i 5 ustawy o KRS. **Termin zaprzestania dokonywania nowych wpisów do RDN jest**

⁶⁷ Uzasadnienie..., druk sejm. nr 2067, s. 94.

⁶⁸ Uzasadnienie..., druk sejm. nr 2067, s. 100.

⁶⁹ Uzasadnienie..., druk sejm. nr 2067, s. 86.

⁷⁰ Zob. uzasadnienie..., druk sejm. nr 2067, pkt 3.4.

⁷¹ Dz.U. z 2019 r. poz. 55.

⁷² **Uwaga! Proszę zapoznać się z notą od Wydawcy i Redaktora dotyczącą zmiany wejścia w życie ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych zamieszczoną na s. 25.**

⁷³ Uzasadnienie projektu ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych, VIII kadencja, druk sejm. nr 2637, s. 17.

zatem nierozzerwanie związany z datą wejścia w życie ustawy o KRZ. Wobec tego na podstawie art. 25 pkt 13 ustawy o KRZ zmieniono odpowiednie przepisy przejściowe ustawy nowelizującej z 26.01.2018 r., ustalając datę wejścia w życie przepisu uchylającego art. 55 i 57 ustawy o KRS na 1.07.2021 r.

Skutkiem uchylenia art. 55 ustawy o KRS będzie zakaz dokonywania po tej dacie nowych wpisów do RDN. Już istniejące, dokonane przed tą datą wpisy, pozostaną natomiast w rejestrze do czasu ich automatycznego wykreślenia. Oznacza to, że rejestr dłużników niewypłacalnych będzie w praktyce funkcjonował do czasu wykreślenia ostatniego wpisu⁷⁴.

4.2. Osoby podlegające wpisowi do RDN (stan prawny do 1.07.2021 r.) oraz KRZ

W stanie prawnym obowiązującym do 1.07.2021 r.⁷⁵ wpisowi do RDN podlegają z urzędu osoby, które spełniają jedną z przesłanek wymienionych w art. 55 ustawy o KRS:

1) Osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą, jeżeli ogłoszono ich upadłość lub jeżeli wniosek o ogłoszenie ich upadłości został prawomocnie oddalony na podstawie art. 13 pr. upadł. albo umorzono prowadzoną przeciwko nim egzekucję sądową lub administracyjną z uwagi na fakt, iż z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych (art. 55 pkt 1 ustawy o KRS)

Artykuł 55 pkt 1 ustawy o KRS dotyczy osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą niewypłacalnych w ścisłym znaczeniu. Zgodnie z art. 10 pr. upadł. upadłość ogłasza się w stosunku do dłużnika, który stał się niewypłacalny. Artykuł 11 ust. 1 pr. upadł. definiuje niewypłacalność jako stan, w którym dłużnik utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Stosownie do art. 13 ust. 2 pr. upadł. sąd oddali wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli majątek niewypłacalnego dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania lub wystarcza jedynie na zaspokojenie tych kosztów. Oprócz tych przesłanek, nawiązujących do pojęcia niewypłacalności *sensu stricto*, na omawianej podstawie prawnej wpisuje się do RDN osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, wobec których komornik sądowy umorzył postępowanie egzekucyjne na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c. albo administracyjny organ egzekucyjny umorzył postępowanie na podstawie art. 59 § 2 u.p.e.a. Warto podkreślić, że art. 55 pkt 1 ustawy o KRS dotyczy wyłącznie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, nie dotyczy natomiast pozostałych przedsiębiorców. Te same dane w odniesieniu do podmiotów wpisanych do rejestru

⁷⁴ Zob. na ten temat rozdz. 2.

⁷⁵ **Uwaga! Proszę zapoznać się z notą od Wydawcy i Redaktora dotyczącą zmiany wejścia w życie ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych zamieszczoną na s. 25.**

przedsiębiorców są jednak ujawnione w dziale 4 rejestru⁷⁶. Po wejściu w życie ustawy o KRZ osoby obecnie wymienione w art. 55 pkt 1 ustawy o KRS będą ujawniane w Krajowym Rejestrze Zadłużonych na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. a i b ustawy o KRZ. Różnica w porównaniu z dotychczasowym stanem prawnym będzie polegała na tym, że w KRZ zostaną ujawnione również osoby, wobec których prowadzone są postępowania restrukturyzacyjne na podstawie ustawy z 15.05.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne⁷⁷, a także osoby, wobec których toczyło się postępowanie w przedmiocie uznania orzeczenia o wszczęciu zagranicznego postępowania upadłościowego (art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. d ustawy o KRZ). Osoby fizyczne, wobec których postępowanie egzekucyjne sądowe lub administracyjne umorzono z powodu bezskuteczności, będą ujawniane w KRZ na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy o KRZ. Przepis ten, w przeciwieństwie do art. 55 pkt 2 ustawy o KRS, będzie obejmował także osoby prawne i inne jednostki organizacyjne, którym ustawa przyznaje zdolność prawną.

2) Osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej, jeżeli ogłoszono ich upadłość (art. 55 pkt 1a ustawy o KRS)

Artykuł 55 pkt 1a ustawy o KRS, dodany ustawą z 29.08.2014 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych⁷⁸, rozszerzył krąg osób podlegających wpisowi do RDN o osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej, których upadłość ogłoszono na podstawie art. 491¹ pr. upadł. (tzw. upadłość konsumencka). Po wejściu w życie ustawy o KRZ osoby te będą ujawnione w Krajowym Rejestrze Zadłużonych na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o KRZ.

3) Wspólników ponoszących odpowiedzialność całym swoim majątkiem za zobowiązania spółki, z wyłączeniem komandytariuszy w spółce komandytowej, jeżeli ogłoszono jej upadłość lub jeżeli wniosek o ogłoszenie jej upadłości został prawomocnie oddalony na podstawie art. 13 pr. upadł. albo umorzono prowadzoną przeciwko nim egzekucję sądową lub administracyjną z uwagi na fakt, iż z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych (art. 55 pkt 2 ustawy o KRS)

Grupa ta obejmuje wspólników spółek jawnych, partnerów w spółce partnerskiej oraz komplementariuszy w spółce komandytowej i komandytowo-akcyjnej⁷⁹, niezależnie od tego, czy wspólnik (partner, komplementariusz) jest osobą fizyczną, osobą prawną czy

⁷⁶ Zob. szczegółowo rozdz. 3 pkt 2.4.

⁷⁷ Dz.U. z 2020 r. poz. 814 ze zm.

⁷⁸ Dz.U. poz. 1306.

⁷⁹ Wydaje się, że należy podzielić stanowisko T. Szczurowskiego, że na podstawie art. 55 pkt 2 ustawy o KRS wpisuje się do RDN również akcjonariusza spółki komandytowo-akcyjnej, jeżeli jego nazwisko lub firma zostały zamieszczone w firmie spółki komandytowo-akcyjnej, co implikuje odpowiedzialność akcjonariusza za zobowiązania spółki komandytowo-akcyjnej całym majątkiem – T. Szczurowski [w:] *Ustawa...*, art. 55, nt 14. Autor ten trafnie również dostrzega, że ze względu na jednoznaczne brzmienie przepisu nie podlegają wpisowi do RDN komandytariusze w spółce komandytowej.

też tzw. ułomną osobą prawną. Po wejściu w życie ustawy o KRZ osoby te będą ujawniane w Krajowym Rejestrze Zadłużonych na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o KRZ.

4) Dłużników, którzy zostali zobowiązani do wyjawienia majątku w trybie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu egzekucyjnym (art. 55 pkt 3 ustawy o KRS)

Artykuł 55 pkt 3 ustawy o KRS jest podstawą ujawnienia w RDN dłużników, wobec których wydano prawomocne postanowienie o nakazaniu wyjawienia majątku, na podstawie art. 913 § 1 k.p.c. i n. Ustawa o KRZ nie przewiduje umieszczenia tej grupy osób w Krajowym Rejestrze Zadłużonych.

5) Osoby, które przez sąd upadłościowy zostały pozbawione prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszeniu (art. 55 pkt 4 ustawy o KRS)

Artykuł 55 pkt 4 ustawy o KRS jest podstawą ujawnienia w RDN osób, wobec których sąd upadłościowy orzekł zakazy na podstawie art. 373 pr. upadł. Przepis ten stanowi, że sąd upadłościowy może orzec wyżej wymienione zakazy wobec osoby, która ze swojej winy, będąc do tego zobowiązana z mocy ustawy, nie złożyła w ustawowym terminie wniosku o ogłoszenie upadłości albo faktycznie zarządzając przedsiębiorstwem dłużnika, istotnie przyczyniła się do niezłożenia wniosku o ogłoszenie upadłości w ustawowym terminie, albo po ogłoszeniu upadłości nie wydała lub nie wskazała majątku, ksiąg rachunkowych, korespondencji lub innych dokumentów upadłego, w tym danych w postaci elektronicznej, do których wydania lub wskazania była obowiązana z mocy ustawy, albo jako upadły po ogłoszeniu upadłości ukrywała, niszczyła lub obciążała majątek wchodzący w skład masy upadłości, albo jako upadły w toku postępowania upadłościowego nie wykonała innych obowiązków ciążyących na nim z mocy ustawy lub orzeczenia sądu albo sędziego komisarza, albo też w inny sposób utrudniała postępowanie. Po wejściu w życie ustawy o KRZ dane tych osób będą ujawniane w Krajowym Rejestrze Zadłużonych na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy o KRZ.

6) Dłużników, o których mowa w art. 1086 § 4 k.p.c. (art. 55 pkt 5 ustawy o KRS)

Zgodnie z art. 1086 § 4 zdanie pierwsze k.p.c., w brzmieniu obowiązującym do 1.12.2020 r., w razie powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy komornik z urzędu składa wniosek do Krajowego Rejestru Sądowego o wpis dłużnika alimentacyjnego do rejestru dłużników niewypłacalnych. Jest to jedyny przykład wpisu do RDN, który nie jest dokonywany na podstawie orzeczenia sądu albo innego organu, ale wyłącznie w oparciu o stwierdzenie przez komornika sądowego okoliczności faktycznej, jaką jest powstanie zaległości w uiszczaniu świadczeń alimentacyjnych za okres przekraczający 6 miesięcy. Jak wskazano wyżej⁸⁰, instrument ten nie wpływa jednak w praktyce na skuteczność egzekucji należności alimentacyjnych. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 4

⁸⁰ Rozdz. 2 pkt 4.1.

ustawy o KRZ w rejestrze tym będą osoby fizyczne, wobec których toczy się egzekucja świadczeń alimentacyjnych oraz egzekucja należności budżetu państwa powstałych z tytułu świadczeń wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, a które zalegają ze spełnieniem tych świadczeń za okres dłuższy niż 3 miesiące.

Po wejściu w życie ustawy o KRZ zmianie ulegnie również sposób umieszczania danych osób niewypłacalnych w rejestrze. Obecnie wpis do rejestru dłużników niewypłacalnych następuje na podstawie postanowienia sądu rejestrowego, chociaż wpis ma charakter ewidencyjny, a kognicja sądu rejestrowego sprowadza się w istocie do zbadania, czy orzeczenie stanowiące podstawę wpisu jest prawomocne i wykonalne. Jedynie w odniesieniu do dłużników alimentacyjnych, o których mowa w art. 55 pkt 5 ustawy o KRS, sąd rejestrowy bada, czy istotnie zalegają oni z uiszczeniem świadczeń alimentacyjnych przez okres dłuższy niż 6 miesięcy⁸¹. Umieszczanie danych w KRZ będzie oparte na zupełnie innych założeniach, gdyż dane te nie będą wpisywane na podstawie orzeczenia sądu rejestrowego wydanego w odrębnym postępowaniu. Informacje ujawniane w KRZ będą ujawniane w sposób następujący:

- zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o KRZ dane wynikające z orzeczeń sądu upadłościowego (art. 2 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o KRZ) będą ujawniane w rejestrze za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, jednocześnie z dokonaniem obwieszczenia albo czynności, z którą ustawa wiąże skutek ujawnienia w KRZ. Jak wyjaśniono w uzasadnieniu projektu ustawy o KRZ⁸², umieszczenie danych w tym rejestrze nastąpi w sposób całkowicie zautomatyzowany i „nie będzie generowało żadnych czynności po stronie sądu. Ujawnianie danych nie będzie miało charakteru wpisu do Rejestru, ale będzie czynnością techniczną, której dokonanie zostanie zapewnione przez stworzenie określonych funkcjonalności systemu teleinformatycznego”;
- zgodnie z art. 9 ust. 2 i 3 ustawy o KRZ dane o umorzeniu postępowania egzekucyjnego administracyjnego lub sądowego z powodu bezskuteczności umieszcza w rejestrze, odpowiednio: administracyjny organ egzekucyjny albo komornik sądowy;
- zgodnie z art. 9 ust. 4 ustawy o KRZ dane dotyczące dłużników alimentacyjnych umieszcza w rejestrze komornik sądowy albo, jeżeli egzekucja nie jest prowadzona, organ, który wypłacił wierzycielowi świadczenie przyznawane w przypadku bezskuteczności alimentów.

Mimo że ustawodawca nadał czynności ujawnienia informacji w KRZ status jedynie czynności technicznej, ustawa o KRZ przewiduje mechanizm ochrony praw osób, których dane zostały umieszczone w rejestrze w sposób błędny. Artykuł 11 ust. 8 ustawy

⁸¹ Zob. uzasadnienie postanowienia SR w Białymstoku z 2.07.2018 r. o przedstawieniu pytania prawnego Trybunałowi Konstytucyjnemu w sprawie P 11/18, <https://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/Sprawa?cid=2&dokument=18660&sprawa=20872>.

⁸² Zob. uzasadnienie..., druk sejm. nr 2637, s. 28.

o KRZ nakazuje bowiem podmiotom odpowiedzialnym za ujawnienie danych w KRZ zmianę albo usunięcie – z urzędu albo na wniosek podmiotu ujawnionego w KRZ – danych błędnych. Artykuł 11 ust. 9 tej ustawy nakazuje organom odpowiedzialnym za ujawnianie danych w KRZ usunięcie, z urzędu albo na wniosek zainteresowanego podmiotu, danych, gdy po ich ujawnieniu zobowiązanie wygasło albo zapadły orzeczenie sądowe lub decyzja administracyjna, z których wynika, że ujawniona w rejestrze wiarytelność nie istnieje lub wygasło zobowiązanie, z którego ona wynika, albo gdy tytuł wykonawczy, który stanowił podstawę ujawnienia, został prawomocnym orzeczeniem sądu pozbawiony wykonalności. Wygaśnięcie zobowiązania musi być stwierdzone orzeczeniem lub zaświadczeniem właściwego organu lub oświadczeniem wierzyciela. Nie podejmując w tym miejscu szerszej analizy tej regulacji, która wykracza poza zakres niniejszego opracowania, można tylko wskazać, że osoba, której dane zostały błędnie ujawnione w KRZ, względnie powinny być z niego usunięte, może skorzystać w tym celu ze środków prawnych przewidzianych w ramach egzekucji sądowej lub administracyjnej. Jeżeli podmiotem odpowiedzialnym za ujawnienie danych jest komornik sądowy, dłużnik może na podstawie art. 767 § 1 k.p.c. wnieść skargę na zaniechanie czynności, do której komornik jest zobowiązany z urzędu (*in concreto*: usunięcia danych z KRZ), ewentualnie na postanowienie komornika oddalające wniosek o usunięcie danych z KRZ. Nie można także wykluczyć wydania komornikowi polecenia usunięcia danych przez sąd sprawujący nad nim nadzór na podstawie art. 759 § 2 k.p.c. Jeżeli do umieszczenia danych w KRZ doszło w toku egzekucji administracyjnej, środkiem prawnym przysługującym osobie, której dane winny być z niego usunięte, jest skarga na czynności organu egzekucyjnego na podstawie art. 54 § 1 u.p.e.a.

Rozdział 3

STRUKTURA KRAJOWEGO REJESTRU SĄDOWEGO (ART. 1, 35–46, 47–53, 57, 59–60)

1. Wprowadzenie (art. 1, 35, 35a, rozporządzenie w sprawie szczegółowej treści wpisów)

1.1. KRS jako rejestr zestrukturyzowany

Struktura Krajowego Rejestru Sądowego została określona w sposób ogólny w art. 1 ust. 2 ustawy o KRS, zgodnie z którym KRS składa się z:

- 1) rejestru przedsiębiorców,
- 2) rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej¹ oraz
- 3) rejestru dłużników niewypłacalnych.

Są to trzy odrębne rejestry, prowadzone oddzielnie, z których żaden nie ma pozycji nadrzędnej nad innymi. Informacje w nich zawarte są jednak powiązane przez system teleinformatyczny obsługujący KRS. Krajowy Rejestr Sądowy jest rejestrem ściśle zestrukturyzowanym. Oznacza to, że do rejestru mogą być wpisywane tylko te dane, które zostały wymienione w ustawie o KRS oraz stanowiącym akt wykonawczy do niej rozporządzeniu w sprawie szczegółowej treści wpisu. Wymienione akty prawne kształtują strukturę rejestru w obsługującym go systemie teleinformatycznym. Taki sposób prowadzenia rejestru decyduje nie tylko o tym, że krąg podmiotów podlegających wpisowi do KRS został ukształtowany w sposób zamknięty², ale również wpływa na enumeratywne wskazanie danych podlegających wpisowi w przepisach ustawy o KRS i rozporządzeniu w sprawie szczegółowej treści wpisu. Z reguły ujawnienie określonych informacji jest wymagane przez ustawy ustrojowe dotyczące poszczególnych podmiotów podlegających wpisowi do rejestru (przykładowo art. 256 § 1 k.s.h. stanowi, że zarząd spółki z ograniczoną odpowiedzialnością zgłasza zmianę umowy spółki do rejestru).

¹ Nazywany w niniejszym opracowaniu również rejestrem stowarzyszeń.

² Zob. szerzej rozdz. 2 pkt 1.